

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (novinarka)
Zvonimir Perušić (novinar)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Marijana Tucakov (pripravnik)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tipnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Standardi

»Za sve one ljude u Srbiji koji govore za sebe da su Hrvati moramo učiniti sve da bi stekli sva ona prava koja manjine u EU imaju. Mi ćemo, prema tome, nastojati povezivati prava manjina koja imaju u Hrvatskoj s istim pravima koja ćemo tražiti i za našu manjinu u Srbiji. Hrvatska je dostigla visoke manjinske standarde i nastojat ćemo da se to postigne i ovdje u Srbiji«, rekao je novi veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji *Željko Kupresak* prigodom prvog susreta s predstavnicima hrvatske manjine. Novi je veleposlanik, prigodom posjeta Srijemskoj Mitrovici, najavio i skori posjet hrvatskog premijera *Ive Sanadera* Srbiji kao i predsjednika *Stjepana Mesića*, te istaknuo kako je relaksacija i poboljšanje srpsko-hrvatskih odnosa njegov zadatak u Srbiji.

Obnavljanje srpsko-hrvatskoga dijaloga i potpora hrvatskoj manjini dvije su, dakle, zadaće koje je istaknuo novi veleposlanik. Uhu pripadnika hrvatske manjine ovakve izjave dakako gode. Znamo da su očekivanja pripadnika hrvatske manjine od matične države uvijek bila velika, naročito kada pred svojim očima imaju primjere drugih manjina čije matične države znatnim sredstvima potpomažu obrazovanje, informiranje, kulturu svojih manjina u susjednim državama. Tu je i najnoviji primjer vojvođanske administracije, koja je izdvojila 150.000 eura za osnivanje Srpske poslovne banke u Hrvatskoj.

S druge strane, često smo čuli, s raznih adresa, kako i sama zajednica mora biti organizirana, sposobna za osmišljavanje ostvarljivih projekata i agilna u traženju ostvarivanja prava prvenstveno od domicilne države, kako bi dobila potporu u tome od matične domovine. Nažalost, u hrvatskoj zajednici i o hrvatskoj zajednici češće se govori u kontekstu međusobnih zavađa, osporavanja i sukoba nego li u kontekstu projekata u području obrazovanja, informiranja, kulture i službene uporabe jezika. O genezi takvoga stanja teško je i nezahvalno govoriti, ali ostaje činjenica da u ozračju nepovjerenja nije moguće ništa konstruktivno uraditi na onim poljima na kojima zaostajemo za drugim manjinama, ili na primjer za srpskom manjinom u Hrvatskoj. Ima li izgleda da se u skorijoj budućnosti takvo stanje promijeni? Prosudite sami.

J. D.

Veleposlanik Željko Kupresak
u posjetu Srijemskoj Mitrovici

Godišnja izložba slika „Boja Jadrana“ rijetka prigoda za okupljanje Hrvata u Segedinu

Novac EU čuva nacionalni identitet.....16

Ana i Mata Forgić iz Bačkog Monoštora surađuju s francuskom genetičkom korporacijom

Visoka plodnost nazimica.....28,29

In memoriam: Katarina Bačlija (1927.–2009.)

Odlazak rođene komičarke.....32,33

Sanja Memišević, odbojkašica

Oduvijek na liberu.....45

Inicijativa Europske komisije

Posredovanje u graničnom sporu

Hrvatska će prihvatiti inicijativu Europske komisije o posredovanju Grupe Martija Ahtisaarija u graničnom sporu Hrvatske i Slovenije. Europski komesar Oli Rehn je objasnio kako se sada znaju polazišta Zagreba i Ljubljane i pozdravio odluku Hrvatske da, kao i Slovenija, prihvati »europsku pomoć« u rješavanju međusobnog spora. Slovenskoj i hrvatskoj strani bi, na prijedlog Europske komisije, »pomoć« trebala pružiti grupa na čelu s bivšim finskim predsjednikom Martijem Ahtisaarijem, a u kojoj bi bio i francuski stručnjak za međunarodno pravo Robert Badenter i jedan finski međunarodni pravni ekspert.

Hrvatski premijer nakon dvije godine uskoro ponovno u Srbiji

Sanader 20. ožujka dolazi u Beograd

Hrvatski premijer Ivo Sanader predvodit će gospodarsko-političko izaslanstvo, koje će 20. ožujka posjetiti Beograd, potvrdio je iz Zagreba za B92 Dragoljub Mićunović.

To će biti prvi posjet hrvatskog premijera Srbiji u posljednje dvije godine. Predsjednik vanjskopolitičkog odbora Skupštine Srbije Dragoljub Mićunović sastao se 10. ožujka u Zagrebu s hrvatskim

Dragoljub Mićunović i Stjepan Mesić

predsjednikom i premijerom. On je izjavio da će 20. ožujka Sanader sa srpskim dužnosnicima razgovarati o svim otvorenim pitanjima dviju zemalja, a prije svega o ekonomskoj suradnji. Mićunović je naveo i da je Stjepan Mesić priopćio kako želi posjetiti Beograd prije nego što mu istekne predsjednički mandat. Tijekom posjeta Zagrebu najavljeno je i da će predsjednik Srbije Boris Tadić u svibnju posjetiti Hrvatsku.

Potpisan ugovor o dotaciji između IV AP Vojvodine i Srpskog narodnog vijeća iz Hrvatske

Posebna banka za Srbe u Hrvatskoj

Predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine dr. Bojan Pajtić i predsjednik Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS) i zastupnik u Hrvatskom saboru dr. Milorad Pupovac potpisali su 5. ožujka ugovor o dotaciji, između Izvršnog vijeća AP Vojvodine i Srpskog narodnog vijeća iz Republike Hrvatske. Dotacija u vrijednosti od 12 milijuna dinara namijenjena je za osnivanje poslovne banke u funkciji revitalizacije povratničkih sredina u Republici Hrvatskoj. Predsjednik Pajtić istaknuo je ovom prigodom kako je do sada

Pokrajina na različite načine pružala podršku izbjegličkoj populaciji u Vojvodini. Riječ je o realizaciji programa pomoći u okviru osiguravanja stambenih objekata, kao i financijskoj potpori namijenjenoj izbjeglicama.

»Najveći problem srpske zajednice u Hrvatskoj u ovom trenutku jest nemogućnost zapošljavanja, te nemogućnost osiguravanja egzistencije za obitelj. Zato je Srpsko narodno vijeće nama ponudilo da uđemo partnerski u jedan povijesni pothvat formiranja Srpske banke u Hrvatskoj, koja bi omogućila da se srpska zajednica u Hrvatskoj ekonomski i gospodarski razvija, što je sa zadovoljstvom prihvaćeno. Ovo je prvi korak, koji je neophodan kako bi se ova financijska institucija registrirala, a

Pomoć iz matice:
Milorad Pupovac i Bojan Pajtić

Pokrajina će i kroz Razvojnu banku Vojvodine, koja će biti formirana u idućih nekoliko tjedana, partnerski sudjelovati u budućim poslovima Srpske banke u Hrvatskoj«, rekao je predsjednik Pajtić.

Dr. Milorad Pupovac je dosadašnju suradnju okarakterizirao kao veoma plodotvornu, te je naglasio kako ključni problem srpske zajednice u Hrvatskoj predstavlja održivost razvoja, održivost života na područjima na koja se ljudi vraćaju, perspektiva života na tim područjima i perspektiva onima koji se još žele vratiti. Potpisivanju ugovora nazočan je bio i pokrajinski tajnik za financije mr. Jovica Đukić.

D. D.

Zahtjev da se u Vojvodini digitalizira radiodifuzija

**Napraviti prostor za emitiranje
na svim službenim jezicima**

Vojvodanski tajnik za gospodarstvo István Pásztor zatražio je od Ministarstva za komunikacije i informatičko društvo da se u Vojvodini provede pilot projekt za prelazak s analognog na digitalno emitiranje u području radiodifuzije.

Kao razlog za pokretanje pilot projekta Pásztor je naveo evidentan nedostatak kanala za emitiranje programa na svim jezicima koji su u službenoj uporabi u Vojvodini.

»Osim toga, u svim zemljama u regiji ubrzo će biti završen proces digitalizacije, čime će biti ugrožen prijam analognih signala«, naveo je Pásztor u priopćenju za javnost.

Po njegovu mišljenju, uspješnoj realizaciji pilot projekta umnogome će pridonijeti građani Vojvodine, koji uredno izmiruju obveze prema RTS-u, pa samim tim i Radioteleviziji Vojvodine.

S obzirom da je raspodjela frekvencija na svim razinama završena i uvažavajući činjenicu da su ugašeni svi nelegalni emiteri, Pásztor je uputio zahtjev Ministarstvu za komunikacije da se snimi postojeći frekvencijski spektar na teritoriju Vojvodine i modificira plan namjene radio-frekvencijskih opsega, kako bi se omogućio pristup novim emiterima.

Prvi susret novoga veleposlanika RH u Srbiji s predstavnicima hrvatske manjine

Obnavljanje srpsko-hrvatskoga dijaloga i potpora hrvatskoj manjini – najvažnije zadaće

Nakon što je došlo do zahlađivanja odnosa dviju zemalja novi veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji *Željko Kuprešak* u ponedjeljak je u Srijemskoj Mitrovici najavio kako će se založiti za ponovno otvaranje komunikacije između najviših državnih tijela Srbije i Hrvatske, kao i da će se zalagati za ostvarivanje manjinskih prava Hrvata u Srbiji po europskim standardima.

»Uskoro očekujemo posjet premijera *Ive Sanadera* Srbiji, kao i predsjednika *Stjepana Mesića*. To samo govori kako otvaramo komunikaciju, i vjerujem da će ta vrsta dinamizma, koji se pojavljuje u srpsko-hrvatskim odnosima na političkoj razini, dovesti kako do relaksacije, tako i do poboljšanja naših odnosa. To je moj zadatak, ovdje u Srbiji«, rekao je Kuprešak u izjavi za hrvatske medije u Vojvodini.

Novi se veleposlanik sastao u mjesnoj župi i budućem sjedištu Srijemske biskupije, u Srijemskoj Mitrovici, s predstavnicima hrvatske zajednice i udruga koje djeluju u Srijemu.

Tom je prigodom najavio kako će se zalagati da se hrvatskoj manjini u Srbiji stvore uvjeti koji odgovaraju europskim standardima.

»Za sve one ljude u Srbiji koji govore za sebe da su Hrvati moramo učiniti sve da bi stekli sva ona prava koja manjine u EU imaju. Mi ćemo prema tome nastojati povezivati prava manjina, koja imaju u Hrvatskoj, s istim pravima, koja ćemo tražiti i za našu manjinu u Srbiji. Hrvatska je dostigla visoke manjinske standarde i nastojat ćemo da se to postigne i ovdje u Srbiji«, naveo je Kuprešak.

Govoreći o prvim dojmovima sa susreta s predstavnicima hrvatske manjine u Vojvodini

Ništa protiv Srpske poslovne banke

Veleposlanik RH u Srbiji kaže kako Hrvatska nema ništa protiv inicijative za osnivanje Srpske poslovne banke u Hrvatskoj, za koju je vojvođanska administracija prošloga tjedna osigurala oko 150.000 eura.

»Nemamo ništa protiv toga, jer kao što Hrvatska ima pravo i ustavnu obvezu skrbiti o svojim manjinama izvan matice, tako isto i Srbija ima pravo na skrb o svojoj manjini izvan zemlje«, rekao je veleposlanik.

Upitan – je li to ideja koja bi mogla biti korisna i za hrvatsku manjinu u Srbiji, Kuprešak je odgovorio potvrdno istaknuvši, da je to ipak više financijsko a manje političko pitanje.

»Više je to pitanje količine novca i mogućnosti da se na takav način financira hrvatska manjina u Srbiji«, zaključio je.

Drugi veleposlanički mandat, ali veliko diplomatsko iskustvo

Novi veleposlanik RH *Željko Kuprešak* vjerodajnice je predsjedniku Srbije predao 13. veljače 2009.

Rođen je u 1951. godine u Vinkovcima. Pri Ministarstvu vanjskih poslova RH završio je Diplomatsku akademiju, inače je magistrirao i diplomirao na Fakultetu strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu.

U diplomaciji je od 1993., kada je imenovan za savjetnika u Veleposlanstvu RH u Iranu. Dužnost veleposlanika obnašao je od 2002. u Rumunjskoj i Republici Moldovi. Bio je pomoćnik ministrice vanjskih poslova, a 2008. imenovan je za tajnika za europske integracije, kao člana Radne skupine za vođenje pregovora o pristupanju RH – EU.

izrazio je zadovoljstvo činjenicom što zajednica nije getoizirana i što aktivno sudjeluje u demokratskim procesima.

»Najviše me veseli što se pojavljuju mlade političke snage u Srijemu. Mislim da je to dobro, jer su odabrali put koji govori o inkorporiranju u politički život Srbije«, rekao je Kuprešak.

Sastanku s novim veleposlanikom prisustvovali su predstavnici 15 hrvatskih udruga iz Srijema, kao i predstavnici profesionalnih institucija ove zajednice.

Rad i planove djelovanja izložili su ovom prigodom predstavnici Hrvatskog nacionalnoga vijeća i zamjenik pokrajinskoga tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine *Mato Groznica*, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*, ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, te zastupnik i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*.

Veleposlanik je pozitivno ocijenio njihove planove i najavio potporu izloženim projektima.

Domaćin skupa u Srijemskoj Mitrovici bio je srijemski biskup mons. *Đuro Gašparović*.

J. Stantić

Nerazmjer u financiranju političkih organizacija

Milijuni za male stranke

Stranke koje imaju zastupnike u Narodnoj skupštini Srbije, bez obzira na to jesu li na izborima sudjelovale samostalno ili na nekoj od izbornih lista, dobivaju svakog mjeseca novac iz državnog proračuna za financiranje svojih aktivnosti, piše beogradski Danas. Striktnom primjenom zakona došlo se do nerazmjera u raspodjeli proračunskog novca, pa je šest stranaka sa samo jednim zastupnikom – koji su pri tome u parlament ušli na »tuđoj« izbornoj listi ili u velikoj koaliciji – za financiranje rada u siječnju od države dobilo po 979.430 dinara, dok su one najveće – DS i SRS – dobile nešto više od 10, odnosno 12 milijuna dinara.

Stranke koje mjesečno dobivaju po nešto manje od milijun dinara na osnovi toga što je jedan njihov član postao zastupnik su: DHSS (Vladan Batić), SDU (Žarko Korać), SLPS (Bajram Omeragić), BDSS (Esad Džudžević), PDD (Riza Halimi) i DSHV (Petar Kuntić). Batić i Korać su bili na listi LDP-a, Kuntić na listi Za europsku Srbiju, Omeragić i Džudžević u koaliciji Bošnjačka lista za europski Sandžak, a Halimi je iz Koalicije Albanaca Preševske doline.

Demanti Antonije Čote, članice Izvršnog odbora HNV-a

Primjeri nezakonitog rada

U prošlom broju »Hrvatske riječi«, u sklopu izvješća sa sjednice Izvršnog odbora HNV-a, objavljena je i kratka izjava predsjednice Izvršnog odbora Slavice Peić, u kojoj je pokraj ostalog navedeno kako »članica IO zadužena za kulturu iznosi paušalne ocjene glede nezakonitosti rada IO«.

S obzirom na veličinu prostora koji mi po zakonu pripada, iznijet ću samo jedan primjer s posljednje sjednice Izvršnog odbora HNV-a, na čijem su se dnevnom redu našli Program rada i Financijsko izvješće Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Prema Odluci Izvršnog vijeća AP Vojvodine i prema Statutu samog Zavoda, za razmatranje tih dokumenata mjerodavno je Hrvatsko nacionalno vijeće, a ne njegov Izvršni odbor. Da ovo nije samo »tehničko« pitanje, kako smatra predsjednica Izvršnog odbora, govori podatak da je u sklopu tog financijskog izvješća trebalo usvojiti (time i legalizirati) nezakonito unajmljivanje privatne kuće za potreba Zavoda, njeno renoviranje i plaćanje neprimjereno visoke zakupnine, što proizilazi iz ponuđenog financijskog plana. Sjedište Zavoda određeno je Statutom i nalazi se u Ulici Bele Gabrića, a za promjenu Statuta potrebna je suglasnost HNV-a, koja nije dobivena, kao što HNV nikada nije dao niti prijedlog da Tomislav Žigmanov bude ravnatelj na mandatno razdoblje od 4 godine. Dakle, ne samo da se radi o nezakonitom raspolaganju proračunskim sredstvima, nego i o raspolaganju od strane osobe koja nije imenovana na tu dužnost sukladno propisima koji vrijede u ovoj zemlji.

O drugim radnjama govorit ću onda kada se netko od novinara zainteresira, ili kada to od mene bude tražilo mjerodavno tijelo.

Antonija Čota,
članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za kulturu

Najava ministra Rasima Ljajića

Uskoro skraćanje radnog tjedna?

Vlada Republike Srbije razmišlja o raznim mjerama za očuvanje radnih mjesta u vremenu svjetske ekonomske krize, a jedna od njih je i skraćanje radnog tjedna s 40 na 32 sata, izjavio je ministar rada

i socijalne politike Rasim Ljajić. U izjavi novinarima, Ljajić je istaknuo kako još ne može govoriti o konačnom prijedlogu mjera, jer predstoje razgovori sa sindikatima i poslodavcima, kako bi se vidjelo koliko je ta mjera efektivna i prihvatljiva.

On je kazao kako usvajanje skraćanja radnog tjedna ne bi podrazumijevalo smanjenje plaće, već bi se radno vrijeme nadoknadilo prekovremenim radom u sljedećih šest do 12 mjeseci. Ljajić je ukazao kako bi to bila preventivna mjera da bi se izbjeglo otpuštanje radnika kroz smanjenje troškova rada.

Pokrajinski ombudsman osuđuje povlačenje iz procedure predloženi zakon o zabrani diskriminacije

Zakon je značajan, osobito za Vojvođane

Pokrajinski ombudsman osuđuje način na koji je Prijedlog zakona o zabrani diskriminacije povučen iz skupštinske procedure.

»Zakon protiv diskriminacije od iznimnog je značaja za zaštitu ljudskih prava i sloboda i osiguravanje jednakih mogućnosti njihove zaštite svakom pojedincu i građaninu naše zemlje, osobito pripadnicima socijalno najranjivijih društvenih skupina, a predstavlja jedan od bitnih preduvjeta za to da građani i građanke Srbije ostvare pravo na putovanje bez viza u zemlje EU«, stoji između ostalog u priopćenju Pokrajinskog ombudsmana.

Osim toga, Pokrajinski ombudsman smatra kako je spomenuti zakon za građane Srbije koji žive u višenacionalnoj i multikonfesionalnoj Vojvodini značajan i zbog njegovog reguliranja prava na različitost i slobodu vjeroispovijesti, budući da se najveći broj vjernika manjih vjerskih zajednica, koje se u našoj zemlji smatraju povijesnim, odnosno tradicionalnim, nalazi upravo u Vojvodini.

Bojan Pajtić pozvao mjerodavna tijela da rasvijetle prijetnje pojedinim političkim dužnosnicima

Prijetnje su posljedica iracionalne hajke

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine Bojan Pajtić zatražio je od mjerodavnih tijela da rasvijetle tko stoji iza prijetnji smrću upućenih pokrajinskim dužnosnicima i predstavnicima pojedinih političkih stranaka.

»Država mora vrlo žustro reagirati u slučaju svake prijetnje, a osobito prijetnji smrću, koje su uvijek izuzetno ozbiljne«, kazao je Pajtić.

Predsjednik Skupštine Vojvodine Sándor Egeresi i nekoliko dužnosnika raznih stranaka dobili su prijeteće pismo u kojem se navodi kako će biti »osuđeni na smrt«, ukoliko se usvoji Statut Vojvodine. Prema priopćenju iz kabineta predsjednika Skupštine Vojvodine pismo su potpisale organizacije: Jugoslovenski patriotski savez, Patriotski savez Srbije, Mađarski patriotski savez i Vojvođanski savez patriota. Prijetnje smrću upućene su i predsjednicima SVM-a Istvánu Pásztoru i LSV-a Nenadu Čanku, te predsjednicima pokrajinskih odbora DS-a Dušanu Elezoviću i SPS-a Dušanu Bajatoviću. Prijetnje su upućene i dužnosnicima Socijaldemokratske partije Vojvodine Živanu Berisavljeviću, SVM-a Lászlu Vargi i članovima nevladine organizacije Vojvođanski klub.

Pismo je stiglo iz Beograda na adresu Skupštine Vojvodine, navodi se u priopćenju.

Susret sa suradnicima »Hrvatske riječi« iz Podunavlja

Dopisnicima uručena računala

Opremanjem dopisnika neophodnim sredstvima želi im se omogućiti bolji uvjeti rada, kvalitetnija mogućnost »praćenja« događaja, brža komunikacija s matičnom kućom, te izravnija i sadržajnija veza s čitateljima

Dopisnicima Savi Tadiću iz Stanišića, Zvonimiru Pelajiću iz Plavne i Pavlu Pejčiću iz Vajske u prošlu je četvrtak, 5. ožujka, ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« Ivan Karan uručio računala, printere, skenere, diktafone i fotoaparate. Opremanjem dopisnika neophodnim sredstvima želi im se omogućiti bolji uvjeti rada, kvalitetnija mogućnost »praćenja« događaja, bržu komunikaciju s matičnom kućom, te izravniju i sadržajniju vezu s čitateljima. Osim toga, dopisniku Zlatku Gorjanacu, iz nedavno u Hrvatskom domu otvorenog dopisništva u Somboru, kao i svim navedenim dopisnicima uručen je i paket uredskog materijala.

Predstavnici Hrvatske riječi: ravnatelj Ivan Karan, tehnički urednik Thomas Šujić i urednik Mirko Kopunović imali su prigodu

Siniša Bartulov, Zvonimir Pelajić, vlč. Josip Štefković i Ivan Karan

porazgovarati, osim s dopisnicima, i s predsjednicima HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora Šimom Raičem, HKUPD-a »Mostonga« iz Bača Stjepanom Čobanom i HKUPD-a »Matoš« iz Plavne Sinišom Bartulovim, kao i s predstavnicima

HKUPD-a »Dukat« Vajska-Bodani, saslušati njihove sugestije i prijedloge te izraziti svoja očekivanja glede izvještavanja iz spomenutih mjesta.

U razgovoru u Plavni sudjelovao je i vlč. Josip Štefković, koji je

omogućio da se u prostoriji župe u kojoj se Plavlani okupljaju instalira računalo.

U razgovoru sa Stankom Čoban, dopisnikom iz Bača, koji je vođen u etno kući čije se otvorenje uskoro očekuje, naglašeno je kako će se akcija NIU »Hrvatska riječ« nastaviti, da se očekuje širenje dopisničke mreže u Srijemu, Novom Sadu... te da će se time postići to, da iz svih mjesta u kojima žive Hrvati u Vojvodini pristižu pravovremene i sadržajno bogate životne informacije.

Prodaja lista i knjiga iz naklade Hrvatske riječi bila je tema koja se nije mogla zaobići.

Svi dopisnici s kojima su djelatnici Hrvatske riječi razgovarali, izrazili su spremnost za sudjelovanje u prodaji te je za očekivati da će se čitanost u posjećenim mjestima povećati.

M. Zorin

O suradnji s »Hrvatskom riječi« dopisnici kažu:

Savo Tadić, Stanišić

Puno je stvari o kojima se može pisati

Do sada smo se morali na razne načine dovijati kako zabilježiti razgovor, otipkati tekst, poslati ga, sačuvati neku staru fotografiju, provjeriti napisano, a sad je ovim potezom Hrvatske riječi to olakšano i omogućeni su bolji uvjeti za rad. U Stanišiću postoji mnogo stvari o kojima se može pisati: očekuje se formiranje društva »Vladimir Nazor«, te još nekih hrvatskih udruga, u mjestu djeluje MO DSHV-a, a postoje i teme od općeg značaja za pučanstvo Stanišića, tako da će sigurno biti informacija.

Zlatko Gorjanac, Sombor

Očekujem i radijsku emisiju

Osim izvještavanja za »Hrvatsku riječ« bit ću angažiran na izradi radijske emisije na hrvatskom jeziku u programu Radio Sombora. Vjerujem da će se razgovori u svezi s emitiranjem emisije uskoro uspješno okončati i emitiranje početi. Naravno, ni glasilo HKUD-a »Vladimira Nazora« »Miroslub« neće biti zapostavljeno. O njemu ćemo i ubuduće voditi računa i truditi se osuvremeniti rad.

Stanka Čoban, Bač

Ljudi vole kad se piše o njihovim mjestima

Ljudi su zainteresirani kada se piše o događanjima i o njihovim mjestima. Evo, poslije nekoliko posljednjih tekstova objavljenih u Hr-

vatskoj riječi već imam nekoliko interesenata koji se žele pretplatiti za dobivanje novina. Bač je poviješću bogato i zanimljivo mjesto. O njemu i iz njega se može puno pisati, kako o dešavanjima tako i o djelovanju lokalne samouprave, kulturno-umjetničkim društvima, ljudima, turizmu koji se sve više razvija. Ima tema i događanja i o njima će se pisati.

Zvonimir Pelajić, Plavna

Bolji kontakt s uredništvom

Prigodom posjeta ravnatelja NIU »Hrvatska riječ« Ivana Karana sa svojim suradnicima, ustupljeno nam je računalo s prapratnom opremom za potrebe dopisništva i našega društva. Ovo će, nesumnjivo, znatno unaprijediti djelovanje naše udruge, poboljšati rad dopisništva i kontakt s Hrvatskom riječi i drugim medijima, a glavna nam je zadaća – prikupljanje i sinteza našega kulturnoga blaga i njegovo predstavljanje javnosti. I ovaj događaj, na svoj način, upotpunjuje korizmu kao poziv na povećanu ljubav i dobra djela, poglavito onih koji su na položajima, a odgovorni su na raznim područjima ljudskoga života.

Pavle Pejčić, Vajska

Bit će više vijesti

Prostorije u kojima djeluje naše društvo nisu adekvatne za rad, ali je sigurno da će se oprema kojom nas je opskrblila »Hrvatska riječ« iskoristiti u dobre svrhe i da će u našem listu biti više vijesti iz Vajske i Bodana nego što ih je do sada bilo. Za Hrvatsku riječ se u selu zna, ima interesa za nju i u selu se proda oko 20 komada. Vjerujem da će se objavljivanjem vijesti iz mjesta taj broj povećati.

Obrazovanje na srpskom jeziku u Hrvatskoj

Ravnopravan dio sustava

Osnovno obrazovanje na materinjim jezicima u nekoliko osnovnih škola diljem Hrvatske imaju organizirano pripadnici češke, mađarske, srpske i talijanske zajednice * Pripadnici srpske zajednice u Hrvatskoj mogu pohađati nastavu na svojem jeziku u sedam srednjih škola, te u Srpskoj pravoslavnoj općoj gimnaziji u Zagrebu. Stručni kadrovi za rad u prosvjeti školuju se na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, gdje postoji izborni modul – srpski jezik

Piše: Dušica Dulić

Pravo na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvaruju u skladu s Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima i posebnim oblicima školovanja. Model A je nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina, model B je dvojezična nastava, a model C je njegovanje jezika i kulture. Osnovno obrazovanje na materinjim jezicima u nekoliko osnovnih škola diljem Hrvatske imaju organizirano pripadnici češke, mađarske, srpske i talijanske zajednice. Što se tiče srednjoškolskog obrazovanja, u daruvarskoj gimnaziji se izvodi nastava na češkom jeziku, u osječkom prosvjetno-kulturnom centru Madara nastava je na mađarskom, u Istri postoje četiri srednje škole s nastavom na talijanskom jeziku, a pripadnici srpske zajednice u Hrvatskoj mogu pohađati nastavu na svojem jeziku u 8 srednjih škola.

Početak obrazovanja na srpskom

Iako je poslije ratnih devedesetih godina broj Srba u Hrvatskoj sveden na trećinu, oni i dalje predstavljaju najbrojniju nacionalnu manjinu u Hrvatskoj. Tako je na popisu 2001. godine u Hrvatskoj živio 201.631 pripadnik srpske manjine. Pripadnici vlasti te čelnici srpske zajednice barataju različitim podacima o broju onih koji su se vratili u Hrvatsku.

Još u vrijeme rata Srbi su u Hrvatskoj počeli raditi na uspostavi obrazovanja na srpskom jeziku, budući da se u školama

tih godina prestala učiti ćirilica. O samom početku ovoga projekta srpske zajednice u Hrvatskoj, za naš list govori višegodišnji glavni tajnik u Srpskom kulturnom društvu »Prosvjeta« iz Zagreba *Dušan Radaković*:

»Mi iz srpske zajednice vidjeli smo kako su u nesretna ratna vremena školski programi bili isuviše kroatizirani, iz njih su nestali srpski pisci, književnici, te neke kulturne vrijednosti za koje su Srbi bili jako zainteresirani, ovoga puta kao manjinska zajednica u novoj državi«, kaže Radaković. »Brojni roditelji su bili nezadovoljni, jer im djeca nisu znala ni ć od ćirilice. Stoga smo pokrenuli neke aktivnosti unutar Srpskog kulturnog društva 'Prosvjeta', koje je središnja kulturna organizacija Srba u Hrvatskoj. U razgovorima s predstavnicima Ministarstva prosvjete Republike Hrvatske krenuli smo u nekoliko pravaca. Prvo smo po našim pododborima, u sredinama gdje živi srpska zajednica, radili na afirmiranju roditelja, i to, u početku, za njegovanje srpskog jezika i kulture. Onda smo zahtijevali od mjerodavnog ministarstva da se učenicima čiji su roditelji potpisali provedene ankete to obrazovanje

i omogućiti. Tada je u suradnji s Ministarstvom počeo veliki posao izrade školskih programa. To je bilo vrlo naporno, ali smo završili zahvaljujući velikom trudu stručnjaka iz 'Prosvjete' i Ministarstva. Zatim smo pristupili izradi udžbenika za pet nastavnih predmeta: srpski jezik i književnost, povijest,

Broj polaznika

U Hrvatskoj je u školskoj 2006./2007. godini u 18 osnovnih škola bilo ukupno 2.350 učenika u nastavi na srpskom jeziku (model A); zatim 430 učenika u 22 osnovne škole po modelu C; te 923 učenika u 8 srednjih škola (model A); što je ukupno 4.094 polaznika.

geografija, likovna kultura i muzička kultura. Došli smo do trenutka kada je naša inicijativa trebala zaživjeti i u školama. Radeći na tome, susretali smo se u nekim sredinama s izuzetno konzervativnim ravnateljima škola, koji su manje ili više prikriveno pokazivali svoj otpor prema našoj inicijativi. Uz sve probleme, mi smo polako počeli osvajati taj teren. Orijentirali smo se na područja od posebne državne skrbi, ili bivše krajine. Dakle, na Liku, Kordun, Baniju, Dalmaciju, Zapadnu i Istočnu Slavoniju. Činjenica je da je nastava na srpskom jeziku vrlo 'osjetljiva', razni europski promatrači prate njezino provođenje u praksi, ali smo mi nastojali uspostaviti što čvršću suradnju s Ministarstvom, koje nam je pružalo dobru potporu. Problem su bili, a i ostali, veliki gradovi te se planiramo sljedeće školske godine pozabaviti obrazovanjem u njima, a tražimo i da se noveliraju udžbenici, tj. unesu u njih novi sadržaji.«

Rješenje za posebna područja

Dopisno-konsultativna nastava održava se u organizaciji SKD »Prosvjeta« od školske godine 2001./2002. kao specifičan oblik »nastave na daljinu« za učenike srpske nacionalnosti. Tijekom školske godine se učenicima, od prvog do osmog razreda osnovne škole, uputi 10 opsežnih pisama (didaktičkih materijala) u kojima se obrađuje gradivo iz nastavnih područja: srpskog jezika i književnosti, povijesti, geografije, likovnog odgoja i muzičke kulture. U daljnjoj metodici rada učenici proče i obrade didaktički materijal, te riješene zadatke pošalju nastavnicima, a oni njima pregledane i ispravljene domaće zadaće, kako bi učenici znali gdje su pogriješili. Troškove poštarine za dopisno-konzultativnu nastavu snosi Društvo. U obradi gradiva biraju sadržaje koji nisu zastupljeni u redovitoj nastavi, a poseban naglasak se stavlja na srpsko pismo, ćirilicu, stjecanje znanja o srpskim književnicima i njihovim djelima, kao i na osnovne elemente srpske povijesti. Dopisno-konzultativna nastava najčešće se organizira u urbanim sredinama, ali i u manjim mjestima na području od posebne državne skrbi, gdje još uvijek nisu stvoreni uvjeti za razvijanje dodatne nastave.

Svakodnevno funkcioniranje

Ravnatelji škola raspisuju natječaj, a Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« predlaže nastavnika za rad u školama. Prošle je školske godine 712 učenika pohađalo nastavu po modelu C, a iz godine u godinu, kaže Dušan Radaković, trend je povećanja broja učenika. Stručni kadrovi se školuju na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, gdje postoji izborni modul – srpski jezik. Osim Republike Hrvatske, obrazovanje na srpskom u Hrvatskoj pomaže i Izvršno vijeće Autonomne Pokrajine Vojvodine, koje je osiguravalo lekturu i učila za rad.

»Uvjete u nastavi na srpskom bih ocijenio od 5 do -2. Neki ravnatelji rade da ispune formu, a neki se baš trude. Najbolje je na Kordunu, dijelovima Banije i Gorskom Kotaru. U Slavoniji su škole podijeljene, što se meni osobno ne sviđa. 'Prosvjeta' želi raditi na integraciji Srba u hrvatsko društvo, te smo stoga za zajedničke škole«, kaže za »Hrvatsku riječ« Dušan Radaković iz SKD »Prosvjeta«. U organizaciji Srpske pravoslavne crkve i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u nastavi su organizirani i sati vjeronauka, kojega pohađa veći broj učenika srpske zajednice nego što ih ima u dodatnoj nastavi, a predavač je svećenik. U SKD-u su upoznati s tim da u Vojvodini funkcionira obrazovanje na hrvatskom jeziku, no, Radaković kaže kako »suradnje s ljudima iz Vojvodine koji se bave obrazovanjem na hrvatskom jeziku nema, mada bi je rado imali. Nekada smo kontaktirali i surađivali s Belom

Tonkovićem, ali sada toga više nema. Želim da Hrvati u Vojvodini i Srbi u Hrvatskoj imaju sve što treba imati civilizirani svijet. Sve će ovo jednog dana biti ujedinjena Europa. Što je bilo, bilo je. Treba ići dalje.«

pravoslavna crkva. Nastava se odvija po nastavnom planu i programu gimnazija u Hrvatskoj, ali na srpskom jeziku i pismu i uz 30 posto nacionalnih sadržaja. Učenici mogu učiti engleski, njemački, ruski i talijanski jezik, a osim latinskog, koji je izborni,

nog razredbenog ispita, nego su odlučujući bodovi, odnosno otvoreni smo za one koji su u prijašnjem obrazovanju postigli vrlo dobar ili odličan uspjeh. Za sve đake je osiguran besplatan smještaj u đačkom domu u Zagrebu, imaju besplatne udžbenike, a uko-

Učenici nastave na srpskom jeziku, OŠ »Dr. Franjo Tuđman« u Belom Manastiru

Pravoslavna gimnazija

U školskoj 2005./2006. godini počela je s radom Srpska pravoslavna opća gimnazija »Kantakuzina – Katarina Branković« u središtu Zagreba, u Bogovićevoj ulici. Riječ je o prvoj školi koja je dobila dopusnicu za rad Ministarstva znanosti, a čiji je osnivač Srpska

učenici mogu pohađati sate grčkog i crkvenoslavenskog jezika.

»Ova gimnazija osnovana je na poticaj mitropolita zagrebačko-ljubljanskog i cijele Italije *Jovana*, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, kao javna gimnazija. Ambicija je unijeti novu kulturološku kvalitetu u gimnazijsko obrazovanje u Hrvatskoj. Učenici koji završe ovu školu steći će znanje koje je moguće dobiti u bilo kojoj drugoj gimnaziji u Hrvatskoj«, kazao je o ovoj obrazovnoj ustanovi svećenik *Milan Topić*.

Govoreći o funkcioniranju ove pravoslavne gimnazije, kakva ne postoji ni u Srbiji, tajnik ove obrazovne institucije i prof. glazbe *Aleksandar Radivojević* je rekao kako trenutačno ima 57 učenika u četiri odjela, (prve se godine upisalo deset učenika, a ove školske godine 22), te kako se na jesen planira upisati još 26.

»Za upis u Srpsku pravoslavnu opću gimnaziju nema organizira-

lika prvu godinu završe s odličnim uspjehom osiguravaju sebi i stipendiju Pravoslavne crkvene općine. Upisujemo samo mlade od 17 godina, a sve je usklađeno sa standardima europskog školstva. Osim iz Hrvatske, u gimnaziji imamo i učenike iz okolice Banje Luke, te jednu učenicu iz Loznice.«

Tajnik Radivojević ističe kako Republike Srbija, preko Ministarstva za dijasporu, pomaže rad ove institucije, ali da je glavni financijski oslonac u radu Pravoslavna crkva. U nastavi rade 32 profesora različite nacionalne pripadnosti, koji su, kao i u drugim školama, na platnom popisu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Učenici imaju organizirane besplatne ekskurzije po Srbiji, planira se organizirati dolazak na ovogodišnji sajam knjiga u Beogradu, a učenici četvrtog razreda imali su organiziranu i maturalsku ekskurziju, deset dana u Moskvi.

Povratak ćirilice?

Ćirilicu su u Hrvatskoj do 1991. godine obvezno učili svi učenici od 3. razreda osnovne škole, a i u čitankama je trećina tekstova bila na ćirilici. U koalicijskom sporazumu, kojega su 11. siječnja 2008. godine potpisali dr. Ivo Sanader i dr. Milorad Pupovac, stoji kako bi se srpski pisci i pjesnici, te fakultativno učenje ćirilice trebalo vratiti u hrvatske škole školske 2010./2011. godine.

»Povratak ćirilice smatram logičnim. Pismen čovjek, koji može pratiti literaturu napisanu ćirilicom, u pravom je smislu pismen. Koliko je samo literature napisano tim pismom! Pa nije ćirilica ničiji monopol, uostalom, i hrvatsko je pismo nekada bila ćirilica«, rekao je jednom prigodom predsjednik Hrvatske Stjepan Mesić.

Ivica Vuletić, predsjednik osječkog ogranka Matice hrvatske i zamjenik gradonačelnika Osijeka

Pripadamo istom kulturološkom krugu

Matica hrvatska ogranak Osijek ima bogatu izdavačku djelatnost * Godišnje objavimo negdje između dvanaest do petnaest knjiga, a objavljujemo i časopis »Književnu reviju« * Sadržaji suradnje između gradova Subotice i Osijeka su kvalitetni * Naša se suradnja treba intenzivirati, pogotovo sada u svjetlu europskih integracija

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Ivica Vuletić (1963.), profesor hrvatskog jezika i književnosti, predsjednik je osječkog ogranka Matice hrvatske, a obnaša i dužnost zamjenika gradonačelnika Osijeka. Inače, poslom knjižara bavi se već dva desetljeća. Nakon što je u Subotici promoviran tematski broj časopisa osječkog ogranka Matice hrvatske »Književna revija« o romanu u književnosti Hrvata u Vojvodini, s Ivicom Vuletićem smo razgovarali o radu ovog ogranka, knjižarskom poslu, mogućnostima regionalne suradnje, kao i o gospodarskim temama vezanim za Osječko-baranjsku županiju.

HR: Kakav kulturološki značaj ima objavljivanje izbora iz antologije romana u književnosti Hrvata u Vojvodini u osječkom časopisu »Književna revija«?

Objavljivanje ovoga izbora iz spomenute antologije, koju je priredio Milovan Miković, ima veliki značaj iz više razloga. Po prvi put je u nekom hrvatskom književnom časopisu na ovaj način pružen uvid u romanesknu produkciju Hrvata u Vojvodini i sada je ta produkcija predstavljena hrvatskoj književnoj javnosti. Ovaj tematski broj »Književne revije« je i jedan od mostova za »ulazak« djela hrvat-

skih pisaca iz Vojvodine u hrvatski kulturni prostor, a pruža osnovu za daljnju revalorizaciju njihovih djela u kontekstu hrvatske književnosti. Dobro je i što će se osim stručnih krugova, dakle znanstvenika i književnika, s romaneskom produkcijom Hrvata iz Vojvodine moći upoznati i šira čitateljska publika. Za širu kulturnu javnost, nažalost, neke veze su pokidane još od devedesetih godina. Postoji jedan veliki vakuum i mislim da je objavljivanje ovoga izbora dobar put da se ta književnost predstavi i novoj generaciji čitatelja u Hrvatskoj.

HR: Na koje načine osječki ogranak Matice hrvatske promovira kulturu?

Matica hrvatska ogranak Osijek ima bogatu izdavačku djelatnost. Godišnje objavimo negdje između dvanaest do petnaest knjiga, a objavljujemo i časopis »Književnu reviju«. Ponosni smo na naš časopis, jer je to najstariji književni časopis istočno od Zagreba koji ima kontinuirano izlaženje. »Književna revija« je prostor gdje objavljuju pisci, kao i oni koji se bave znanstvenim radom vezanim za književnost. Prije objavljivanja tematskog broja o romanu u književnosti Hrvata u Vojvodini, objavili smo tematski broj o crnogorskoj prozi, a sada je u pripremi i tematski broj o makedonskoj prozi. Prošle smo godine, među ostalim, objavili knjigu Zoltana A. Medvea »Tradicijski jezik, pripovijedanje« o individualnim kanonima suvremene mađarske kratke proze. U okviru edicije »Razotkrivanja« objavljuju se tekstovi koji pružaju ponovno viđenje stare tekstualne baštine iz jednog novog kuta s početka 21. stoljeća. Evo, već je peta godina kako naš ogranak objavljuje anonimni natječaj za najbolji neobjavljeni prozni tekst. Pobjedniku na ovom natječaju objavljujemo knjigu. Ove godine organizirat ćemo u stude-

nome šeste dane Matice hrvatske ogranka Osijek, gdje u tih tjedan dana programa predstavljamo svoj rad. Prilikom te manifestacije promoviramo i naše kalendare. Riječ je o tiskovinama na kojima dugo radi Odjel za jezik našeg ogranka. Tako, primjerice, »Kalendar za 2008. - Stare hrvatske gramatike« predstavlja preslike nekih do sada neobjavljenih gramatika, od prve hrvatske gramatike isusovca Bartola Kašića iz 1604. godine, do gramatike Ignjata Alojzija Brlića iz 1836. godine. Naš kalendar za ovu godinu donosi ilirske slovnice. Cilj objavljivanja kalendara je popularizacija hrvatskog jezika, a mnoštvo podataka o starim hrvatskim gramatikama sigurno koriste učenicima.

HR: Kako ocjenjujete kvalitetu uspostavljenih suradnji prijateljskih gradova Osijeka i Subotice?

Suradnja dviju regija okrunjena je koncem 2004. godine potpisivanjem Sporazuma o dobrosusjedskim odnosima i suradnji između grada Subotice i grada Osijeka. Dobro se suraduje na kulturnom, sportskom i gospodarskom području. Još sam »svjež« na dužnosti zamjenika gradonačelnika zaduženog za društvene djelatnosti, ali znam da ta komunikacija dobro funkcionira, a volio bih da se intenzivira. Mislim da pripadamo istom kulturološkom krugu. Pri tome mislim i na Suboticu, i na Osijek, ali i na Pečuh, kao i na Sombor i Novi Sad. To je jedan kulturološki prostor u kojemu smo jednostavno usmjereni jedni na druge. Naša se suradnja treba intenzivirati, pogotovo sada u svjetlu europskih integracija. Republika Hrvatska je kandidat i nadamo se da će uskoro postati članica Europske Unije, Republika Mađarska je već članica, a nadamo se da će i Republika Srbija ići tim putem, dakle, da ćemo svi zajedno biti članovi te velike zajednice europskih naroda i

država. Sadržaji suradnje između gradova Subotice i Osijeka su kvalitetni, spomenuo bih suradnju Histojskog arhiva iz Subotice i osječkog Državnog arhiva, suradnju subotičkog Narodnog kazališta i Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka, razvija se i gospodarska suradnja, a ne zaboravimo da EU potencira prekograničnu suradnju putem mogućnosti uključivanja u programe predpristupnih fondova Europske Unije. Festival ogranka Matice hrvatske iz Subotice, Pečuha, Tuzle i Osijeka, održat će se ove godine u Subotici polovicom svibnja. Dobro je što je uspostavljena i takva suradnja između ogranka. Tema ovogodišnjeg festivala ogranka bit će »Uloga – panorama hrvatske književnosti«, a kao polaznica za raspravu bit će knjiga *Stjepana Blažetina* »Književnost Hrvata u Mađarskoj«, knjiga *Helene-Sablić Tomić* i *Gorana Rema* »Slavonski tekst hrvatske književnosti«, kao i izbor iz antologije romana u književnosti Hrvata u Vojvodini, koji je objavljen u »Književnoj reviji«.

HR: Je li posao knjižara danas nezahvalan posao?

Vječno je pitanje o knjigama i kupcima knjiga. Bavim se poslom knjižara dvadeset godina. Kada sam počinjao 1989. godine, pitanja su bila ista kao i sada. Nikada ovaj posao nije bio jednostavan. Uvijek je postojala ta nekakva svijest da se kod nas nedovoljno čita i da se nedoljno kupuju knjige. Mogu reći iz svog iskustva da se stvari ipak mijenjaju. Bar što se tiče izdavaštva u Hrvatskoj, jer nikada se nije tiskalo više novih naslova. Od 2000. godine izdavaštvo kontinuirano snažno raste. Profiliralo se 5-6 ozbiljnih, velikih nakladnika, a socijalistički mastodonti su propali. Šte se tiče mog posla, ti respektabilni nakladnici su velika konkurencija. U Hrvatskoj je specifična situacija, jer ti veliki nakladnici su krenuli i u knjižarski biznis, a u Hrvatskoj se, nažalost, nije razvilo neovisno knjižarstvo, za razliku od Beograda. Neovisnih knjižara gotovo da i nema. No, naša je sreća što respektabilni nakladnici u svojim knjižarama redovito forsiraju svoja izdanja, dok mi u knjižari »Nova« nudimo raznolik izbor izdanja i surađujemo sa svim nakladnicima. U knjižari momentalno imamo oko 12.000 naslova. Prošle godine smo pokrenuli mogućnost kupovine knjiga iz

knjižare »Nova« i putem interneta. Na moje iznenađenje, narudžbe stižu doslovce svaki dan. Najveća posjećenost našeg web-shopa je iz Hrvatske, ali je posjećen i iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Slovenije i Makedonije, prva narudžba je bila iz Prištine. Imamo narudžbe i iz Kanade, Norveške, Rusije, Australije, mnogo Hrvata živi širom svijeta.

HR: Osječko-baranjska županija je lider po proizvodnji gotovo svih poljoprivrednih proizvoda u Hrvatskoj. Ima li krize u agraru?

Osječko-baranjska županija je u svom proračunu za ovu godinu osigurala sredstva za razvoj poljoprivrede. Sufinancira se ruralni razvoj, kao i razvoj turizma i vinskih cesta, te melioracijsko uređenje. Podižu se novi trajni zasadi, povećana je i proizvodnja mlijeka, ali bi trebalo otvoriti i što više preradbenih pogona, kako bi se proizvedene sirovine preradivale na području Osječko-baranjske županije. Recesija pogađa sve, pa tako i poljoprivredu, a događa se i proces transformacije poljoprivrede iz jednog socijalističkog modela u farmersko-kapitalistički. U socijalizmu je selo bilo stigmatizirano kao nešto negativno, kao nešto loše, seljak je uvijek bio prikazivan kao kulak, kao netko u biti opasan po sustav. I ono što se događalo je to, da se u selo jednostavno nije ulagalo. Sada opet postoji problem, jer taj poljoprivredni model koji je do sada postojao, više neće moći opstati. Seljaci sada moraju početi razmišljati na poduzetnički način. Te promjene idu sporo i teško, i one su bolne. Traži se stalna promjena, prilagođavanje i borba na tržištu, a seljak je u socijalističkom sustavu, iako stigmatiziran, ipak imao kakvu-takvu sigurnost, a to ljudi vole. Danas postoji rizik, a to ljudi ne vole. Mora se mnogo ulagati u poljoprivrednu proizvodnju, jer veliki otkupljivači traže stabilnost i kvalitetu. Samo oni poljoprivrednici koji ulažu mogu napredovati i to je ta bolna situacija na hrvatskom selu. No, treba reći da i Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja isplaćuje potpore poljoprivrednicima.

HR: Donosi li rezultate kampanja »Kupujmo osječko«?

Recesija pogađa sve i ovom kampanjom želimo djelovati na svi-

jest naših građana da se prilikom kupovine dva identična proizvoda, jednake ili približno jednake cijene, odluče za kupovinu domaćeg proizvoda, jer time čuvamo domaća radna mjesta. Znamo da smo otvorili naša mala tržišta nepripremljeni za tržišnu utakmicu. Na tržište dolaze »veliki svjetski igrači«, koji imaju sjajan marketing, sjajan dizajn i sjajnu organizaciju prodaje. Mi smo, na žalost, nepripremljeni i ne možemo se nositi u toj tržišnoj utakmici. Projekt »Kupujmo osječko« je potez lokalne vlasti da se pomogne u kampanji domaćeg proizvoda. Želi se ukazati prvenstveno našim sugrađanima da i mi također imamo kvalitetne proizvode. U okviru ove kampanje organizirat će se i prodajni sajmovi, gdje će se pružiti prilika osječkim firmama da izlože svoje proizvode. I to je jedna od uloga politike da otvori neke teme i da neke stvari pokrene.

HR: Kakve su mogućnosti razvoja turizma u Osijeku?

Mogućnosti razvoja turizma su velike. Kada sam otvorio knjižaru lokacija je bila u sporednoj ulici

i dok knjižara nije preseljena na glavni Starčevićev trg nisam znao koliko inozemnih turista prolazi kroz Osijek. Sada to vidim svaki dan. To su vjerojatno turisti na proputovanju, ali obidu grad. Unazad četiri-pet godina Osijek kontinuirano ostvaruje sve veći broj noćenja. Razvija se i kongresni turizam, a osobno mi je drago da Baranja dobiva važnost u turizmu, jer tu je Kopački rit, Tikveš, osječka Tvrdra, rijeka Drava, vinske ceste i sve je to vezano za ono kako ljudi percipiraju Slavoniju i Baranju, kao »mjesto« gdje se dobro jede i piju kvalitetna vina, gdje se čovjek može opustiti, ali i dobro provesti, i sve je više ljudi koji tako žele provesti vikend. Postoji čitav niz obiteljskih gospodarstava u Baranji koji se bave i turizmom. Među ostalim, možete otići i u njihov vrt da naberete svašta – od jagoda do rajčica. Postoji ogroman potencijal za razvoj turizma, naša hrana nije zagađena. Naša rajčica zaista miriše kad je razrežete. Možda ne izgleda onako lijepo i nije formirana kao nizozemska, ali je sigurno sto puta ukusnija, a to ljudi znaju prepoznati i cijeniti.

Pisci i politika

Pojedinac i vlast – vječna tema književnih djela

Cijeli život čovjeka na zemlji dotiče neki segment političkoga, a kako književnik piše, prije i iznad svega, o životima ljudi, onda je posve jasno da mu je takva politika vječna tema, kaže književnik Tomislav Žigmanov

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Odnos pojedinca i vlasti vječna je tema književnih djela. To je tema o kojoj smo puno čitali. Tako se i u nedavno objavljenom izboru iz antologije romana u književnosti Hrvata u Vojvodini u osječkom časopisu »Književna revija« kroz većinu tekstova i te kako prepoznaje politički diskurs. Poznati su i ne baš slavni angažmani pisaca u političkom životu devedestih godina na ovim prostorima.

Književnik *Borislav Pekić* je mislio da pisci ne mogu dozvoliti nikada, ni pod kakvim okolnostima, da njihova djela budu u službi politike. No, tvrdio je i da su pisci kao građani, isti kao i drugi ljudi, i da imaju iste obveze da se bore za nešto kao građani. O temi odnosa pisaca prema politici razgovarali smo s književnikom i profesorom filozofije *Tomislavom Žigmanovim*.

Može li pisac biti izbačen od politike? Danilo Kiš je često razmišljao o tome, trebaju li se pisci stalno baviti politikom u svojim djelima?

Ovisi o tomu što se razumijeva pod politikom! Ukoliko je razumijevate u užem smislu, recimo leksikografski kratko, kao nauk i djelatnost o »državnim svrhama i o najboljim sredstvima za njihovo ozbiljenje«, utoliko je prostor izbava za pisca posve legitiman. No, ukoliko se ona poima posve šire, kao ukupno ljudsko nastojanje da se postigne mir, sloboda, pravda, opće dobro, jednakost, moć, sreća, ljudsko dostojanstvo... u kontekstu društvenoga suživota i pratećeg institucionalnog poretka, onda bi svaki pisac morao biti zakovan politikom. U protivnom, nije pisac! Jer, na što intendirati književnost, ako ne na živote i sudbine ljudi

koji su u mrežama svijeta koji ne počiva na takvim normativnim postulatima.

Srljaju li neki pisci svojevolumeno u konkretan politički angažman u političkim strankama?

Toga je bilo, ima i danas, i bit će ubuduće. Jer, i pisci su tek ljudi! No, važno je kakav je ulazak u takvu politiku i kakav je izlazak. Recimo, slučaj *Mirka Kovača* početkom devedesetih svakom bi literati služio na čast, a politički angažman tridesetih i četrdesetih godina XX. stoljeća *Knuta Hamsuna*, norveškog nobelovca upregnutog u ralje nacionalsocijalizma, danas svakom normalan s gađenjem prezire.

Je li politika vječna tema književnih djela?

Da, ako se ona razumijeva na gore ocrtan način. Jer, prema njemu, cijeli život čovjeka na zemlji dotiče neki segment političkoga, a kako književnik piše, prije i iznad svega, o životima ljudi, onda je posve jasno da mu je takva politika vječna tema! Pitanje je samo kako će se ono u književnom djelu elaborirati – hoće li se eksplicirati do kraja i na jedan vulgaran način ili tek, poput memle i nanosa uz sudbinu junaka, implicite provlačiti kroz stranice djela. Jer, treba znati da u književnosti nisu toliko važne teme koliko narav tematizacije.

Jesu li današnji pisci politički impotentni?

Zacijelo je istina da pisci, barem je to iskustvo današnjih razvijenih liberalnih demokracija, nemaju uvijek potrebna znanja i vještine kako bi obavljali posao političara ili promišljajući referirali na politiku u užem smislu. No, iskustvo naših prostora kazuje da im ta vrsta impotencije nije strana. Štoviše, s pripadna je velikom broju! Pogledajte samo vrijeme socijalizma ili devedesete godine – sve je oko pucalo od politički »potentnih« ljudi iz književnosti! Naravno, bilo je tako zbog njihovih nekompetencija.

Pisac uvijek mora biti kontra

»Pisac i politika, pisac i vlast, to je zapravo vječna tema od kada je države i nekoga tko piše. Unutar te teme zanima me odnos pojedinca i države, dakle odnos pojedinca i vlasti. Zašto? Zato što je pisac uvijek pojedinac protiv »svih« – da tako kažem. To je tema o kojoj sam puno čitao u hrvatskoj književnosti. Sjajan je primjer knjiga Stjepana Tomaša, »Anđeli na vrhu igle«. Tomaš je napisao tri novele u toj knjizi i sve tri se bave upravo sukobom pojedinca s vlašću. Ta tema je i danas u suvremenoj književnosti aktualna. Sukob pojedinca i vlasti je pravo pitanje. Ta tema će još trajati, dok god je države, ali pisac je uvijek protiv nje, država je sama za sebe tvrđava i naravno da onda dolazi do sukoba«, kaže književnik *Josip Cvenić* i ističe da pisci mogu ukazati na određene probleme koji nas okružuju.

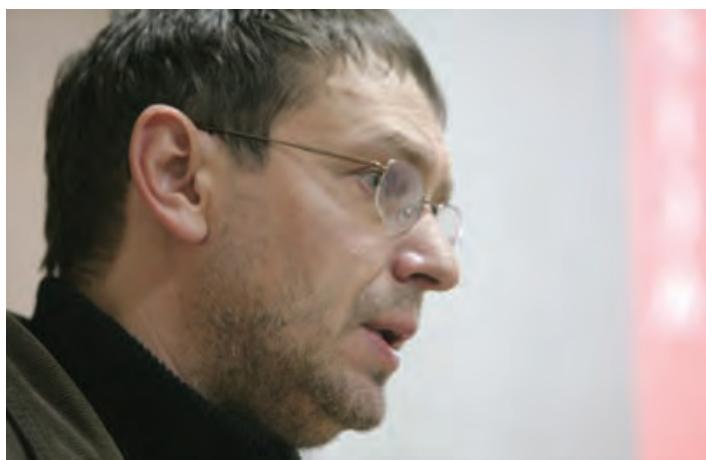
»Ako krenem od pozicije da ne mogu promijeniti svijet, onda neću ni pisati. Osim što pišem o djetinjstvu i svom gradu, u svojim knjigama se bavim i globalnijim problemima. U romanu »Blank« pišem o mogućnostima manipulacije, u romanu za djecu »Čvrsto drži joy-stick?« pišem o problemima nuklearke, u romanu »Glad« pišem i o problemu pedofilije, dok u romanu »Obrnuto prepisivanje« pišem o bijegu u imaginaciju, halucinaciju i u virtualni prostor interneta. Hoću reći da pisci mogu ukazati na određene probleme koji nas okružuju. Netko se bavi pisanjem da zabavi, a evo, ja sam se uzeo u to neko viteštvo da pokušam na nešto ukazati. Pisac uvijek mora biti kontra. Odmah te s pravom prozovu režimskim piscem, ako pišeš niz dlaku onome tko je na vlasti«.

»Književnost je uvijek angažirana«, govorio je Sartr i još: »ona sahne ako je svedena na nevinost«. Ima li danas angažirane književnosti i ako je ima, koliko je njen alarm čujan u doba postmoderne?

Naravno da je ima! Zašto je ne bi bilo? Postmoderna nije sa sobom donijela dekonstrukciju svega. Pogledajte postmodernu srbijansku nejač koje vode vanredno dobar projekt »Beton«, pa će Vam sve biti jasno. No, pitanja koje je iznjedrila postmoderna jesu pitanja dosega, plasmana i receptora takve književnosti. Koliko se, kako se i kome se angažirani književni tekst danas, u svijetu sve više virtualno-

me i s puno šumova u komunikacijskim kanalima, obraća? I kakve su mu posljedice? No, stara pravila ipak ostaju: čitatelj svakako mora biti cilj, sadržaj napisa je sredstvo komunikacije, a posljedice se moraju tražiti u učinku nakon čitanja. **Jesu li, prema Vašem mišljenju, mnogi pisci političkim angažmanom osigurali sebi velike tiraže, ulazak u školsku lektiru, književne nagrade i lagodan život? Mislim ovdje prije svega na vrijeme komunističkog režima, ali i kasnije, kad su se formirale brojne političke stranke.**

Zacijelo, jer, ponavljam, i pisci su ljudi! Vlast je oduvijek voljela imati svoje pisce, koji su njihovi postajali uz slijepu poslušnost, a tijekom povijesti stalno je bilo pisaca koji su, laskajući im, htjeli pod skute vladara. I ništa novo pod kapom nebeskom, reklo bi se s mudrim Salomonom. Istina, vremenom su se mijenjali vrste sinekura i načini nagrađivanja, ali je kao pravilnost ostalo da takve posljedice moraju imati za uzrok servilno držanje pisca prema vladajućima. No, to nije

toliko pitanje književnosti same koliko moralnosti pisca.

Što mislite o političkom angažmanu Dobrice Ćosića?

Strahujem da je pitanje prekompleksno za novinski odgovor. Pa ipak, ne može se ne primijetiti sljedeće: uz nedvojbenu neknjiževnu karizmu i nesvakidašnju moć i utjecaj koji je imao, razvidan je i kontinuitet njegove poetike i držanja, uvijek usmjerene na uho vlasti, uz brojne konverzije: od uvjerenoga komunista do osvjedočenoga miljenika *Slobodana Miloševića*, pa do zalagatelja podjele Kosova. I to je legitimno, barem iz rakursa ljudskih vizura. Štoviše, takve sudbe vidimo gotovo svuda oko

sljednog zalaganja za opći boljitak, uz trpnju štete. Kada je riječ o drugom dijelu, a to je narav onoga za što se pisac angažira, onda mislim da nije prijeporno očekivati od pisaca da budu angažirani na strani pozitivnih humanističkih vrijednosti, a ne da budu, što također vidimo i oko nas, tek moralne protuhe. Ne treba zaboraviti, naime, na važnost svjedočenja moralne dosljednosti u vlastitu držanju javnih osoba, budući da je to jedan od mehanizama ustrojanja vjerovanja u etičku utemeljenost društva.

Može li pisac u svojim djelima raskrinkavati i demistificirati politiku?

Može mnogo toga, pa i to što Vi navodite, no to ne smije postati temeljna svrha njegova djela.

Jesu li pisci za političare potrošna roba?

I to znaju biti – pogledajte cijelu plejadu pisaca za vrijeme komunizma kako su prolazili. No, pisci su, opetujem, i ljudi te su odgovorni za ono što čine – nisu političari jedino krivi u takvome slučaju, već i oni koji se daju biti potrošeni.

Kakav bi trebao biti angažman pisca iz hrvatske manjinske zajednice?

Prvo bi trebao nastojati da bude dobar pisac, što znači da objavljuje samo ona djela koja imaju književnu relevantnost. Drugo, morao bi težiti da bude dobar čovjek, što će cijeli svoj život svjedočiti u različitim životnim situacijama i pridržavati se istoga korpusa vrijednosti, kako bi poticao i druge na isto. Na koncu, mora biti nesebičan i tako pridonositi, ne samo putem knjige, i sreći i dobrobiti drugih, a ne tek biti raspoložen za namirivanje vlastitih sebičnih interesa.

Može li podređeni govoriti?

»Teorija postmoderne govori nam da u književnosti jedino postoji jezik i tekst. Ne mogu se sližiti s time, jer ne postoji nikakav skalpel kojim bi se mogao odvojiti tekst od pisca, od čitatelja, od vre-

mena nastajanja djela i konteksta u kojem je djelo nastajalo. Svaki književni tekst sve to nosi u sebi. Za naše područje smatram da je relevantna teorija post-kolonijalne književnosti. Ta teorija ne bavi se samo književnostima afričkih, indijskih ili južno-američkih naroda, koji su bili pod kolonijalnom vlašću, nego i književnostima nacionalnih manjina. Teorija post-kolonijalne književnosti kaže da podređeni ne može govoriti i da nema mogućnost autentičnog izražavanja. Moć govora će dobiti ako stvori odnos prema svojoj manjini i ako manjina stvori odnos prema većini. Po ovoj teoriji, svaki književni akt je dio diskursa umjetnosti i vlasti. Na prostorima bivše Jugoslavije postojao je kazneni zakon za verbalni delikt do 1988. godine. Neki pisci su osuđivani, a u boljoj varijanti iznenada bi se zatekli u ulozi veleposlanika u Bangladešu ili u nekoj afričkoj zemlji. Bivši režim je znao biti perfidan prilikom kažnjavanja »verbalnog delikta«. Pisac-veleposlanik, koji piše na jednom od malih jezika svijeta, tako je bio izoliran od sopstvenog naroda i od sopstvenog govora, jezika. To je najveća kazna, a to je jedan od primjera koji potvrđuje teoriju post-kolonijalne književnosti da taj podređeni, izolirani, ne može govoriti«, kaže književni kritičar Jozsef J. Fekete.

Godišnja izložba slika »Boja Jadrana« rijetka prigoda za okupljanje Hrvata u Segedinu

Novac EU čuva nacionalni identitet

Ove godine na izložbi se okupilo pedesetak ljudi, polovica od ukupnoga broja Hrvata koji žive u gradu na jugu Mađarske. Usprkos pojačanim aktivnostima samouprave njihov je broj od devedesetih u opadanju. Asimilacija i povratak u matičnu domovinu ili u Vojvodinu iz koje su došli – glavni su razlozi.

Dok šeće središtem Segedina Dušan Marjanović rijetko sreće svoje sunarodnjake. Od oko 170.000 stanovnika toga najvećeg grada na jugu Mađarske samo njih stotinjak pripada hrvatskoj zajednici. A i taj nevelik broj nikada se na jednom mjestu ne okupi, premda Hrvatska manjinska samouprava u Segedinu to godinama nastoji postići.

»Desetak članova aktivno sudjeluje u radu udruge. Uostalom, od stotinjak Hrvata, koliko ih živi u Segedinu, na više se i ne može računati«, kaže predsjednik Samouprave Dušan Marjanović.

Kao i njihova brojnost, prigode za susrete i razgovore rijetki su. Jedina manifestacija koja ima predznak tradicionalna održava se koncem veljače, kada Hrvatska manjinska samouprava u zimsko vrijeme svoje sunarodnjake i većinsko mađarsko stanovništvo nastoji zagrijati slikama i ljetnim motivima s Jadrana. Ove godine, 27. veljače, izložena su djela mladih segedinskih autora, no, najveći dio izloženih radova pripada mađarsko-hrvatskom slikaru László Kelcsu.

»Ja slikam Mediteran, ali i naše vojvođanske, kao i mađarske pejzaže. Oni su takoreći isti. No, kada vidim da se nekome sviđa naš Jadrana to mi ogrije srce«, navodi Kelcsu, umjetnik koji živi na relaciji Mađarska-Austrija-Italija.

Sugovornik nam kaže kako nije iznenađen što na izložbi nisu samo pripadnici hrvatske zajednice.

»Primijetio sam da ovdajšnji, segedinski Hrvati imaju dobru komunikaciju i suradnju s većinskim mađarskim stanovništvom. Vidim da je to dobra zajednica, da zajednički grade kulturu ovoga grada. Kako na području slikarstva, tako i glazbe.«

Po ocjeni naših sugovornika koje zatičemo na izložbi, zajedništvo s većinskim mađarskim narodom svakako pridonosi njihovom boljem statusu, no, hrvatska

manjinska zajednica u tome nešto i gubi. Kao posljedica asimilacije sve je manji interes za njegovanje jezika, kulture i identiteta.

»Teško je motivirati ljude da se uključe u različite programe zajednice kojoj pripadaju. Obično sjede kod kuće, slobodno vrijeme prove-

»Najveći problem je problem novca, koji proistječe iz problema neposlenosti. Teško je u ovoj besparici naći interes da bi se kultura njegovala i očuvala. Jer, znamo svi – ako je situacija krizna, prvo čega se lišavamo to je kultura, pa makar bila ona i nacionalna«, kaže

du gledajući TV. Iskreno, i mene su morali nagovoriti da bih došao i održao ovo izlaganje. Osim toga, ljudi neće raditi bez novca. Sve u svemu, osnovni je problem u motivaciji ljudi. Njih nekoliko radi a mi ostali, tako... Što se tiče očuvanja materinjeg jezika, stariji ga poznaju i koliko-toliko govore. Gledaju i slušaju hrvatske radio i TV programe. No, djeci je to teško prenijeti, ne možemo ih nagovoriti da uče hrvatski. Evo i moja kćer stigla je do određene razine poznavanja jezika, ali čim je došla u više razrede osnovne škole interes je opao. Njima je sada zanimljiviji i atraktivniji engleski i talijanski jezik. To je ono što njih zanima«, tumači profesor usporednoga prava na segedinskom sveučilištu dr. László Heka. Na izložbu je pozvan kao vrstan poznavatelj hrvatske i mađarske zajednice, kao i njihova suživota.

predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Segedinu Dušan Marjanović.

Osim izložbe slika »Boje Jadrana«, hrvatska manjinska samouprava za djecu Hrvata u Segedinu svake godine organizira odlazak na

jezični tečaj hrvatskoga jezika u Hrvatskoj. Vodstvo zajednice ovim programima namjerava pridodati nove projekte. Marjanović kaže kako se od očuvanja identiteta ne smije odustati:

»Mi smo u EU, perspektive zato još uvijek imamo. Treba iskoristi sve prilike koje nam se pružaju. Još smo u fazi pronalaženja novca za programe njegovanja materinjeg jezika i kulture. Zato, jedini nam je put okrenuti se natječajima koji podržavaju takve projekte.«

Naši sugovornici kažu kako je broj Hrvata u ovome dijelu Mađarske bio veći, ali da ih je od devedesetih sve manje. Asimilacija i povratak u matičnu domovinu ili u Vojvodinu iz koje su došli – glavni su razlozi.

Na izložbu »Boje Jadrana« u organizaciji DSHV-a došla je veća skupina Hrvata iz Subotice. Među njima bio je Josip Horvat:

»Pozvani smo posjetiti izložbu radi uživanja u lijepome. A to lijepo se stvaralo u našoj matičnoj državi, na obalama predivnoga Jadrana. Mi inače surađujemo s Hrvatskom manjinskom samoupravom dulje vrijeme.«

Kako suradnja ima i zabavni karakter potvrdilo se poslije otvorenja izložbe, kada je druženje nastavljeno uz prigodnu večeru.

Josip Stantić

Hrvati u Mađarskoj

Hrvati u Mađarskoj, po kulturi i jeziku, najraznovrsnija su hrvatska manjina izvan granica matične zemlje. Svaka etnička skupina Hrvata u Mađarskoj je autohtona. Danas su to: gradišćanski, pomurski, podunavski Hrvati, kao i podravska skupina Hrvata.

Prema popisu pučanstva iz 2001. godine, u Republici Mađarskoj ukupno ima 29.965 Hrvata. Međutim, njih 15.620 su Hrvati po nacionalnosti, dok se 14.345 njih izjasnilo da su dio te zajednice po uporabi materinskog jezika.

Nastavljena i produbljena suradnja Petrovaradinaca i Rabljana

Potomci lađara u dunavskim vodama

Uzvratni posjet članova triju udruga s Raba, u Petrovaradinu, te u Apatinu i Somboru protekao u srdačnom i sadržajnom druženju koje će se dugo pamtiti

Jadransko more i rijeku Dunav prošloga je vikenda spojilo druženje Petrovaradinaca i Rabljana u Petrovaradinu, Apatinu i Somboru, u organizaciji HKPD-a »Jelačić«. Riječ je o svojevrsnoj uspostavi mosta prijateljstva između dviju regija, u čijem je središtu rijeka Dunav, koja je i nekada davno povezivala rapske lađare sa stanovnicima gradova na Dunavu.

U goste su Petrovaradinacima, a onda i Apatincima i Somborcima

iz Novog Sada. Koncert je održan u prepunoj dvorani Doma sidikata u Novom Sadu. Među ostalima, nazočni su bili: generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg, konzulica Mirela Lucić, zamjenik pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine i član Izvršnog odbora HNV-a Mato Groznica i predsjednik Općine Petrovaradin Petar Mudri.

Sutradan, u subotu, gosti s Raba posjetili su Apatin i Sombor, gradove u koje su nekad također dolazili rap-

ski lađari i tamo zasnivali obitelji. U Apatinu su Rabljani primljeni u Gradskom vijeću te su posjetili katoličku crkvu s jednom od u svijetu tri poznate Crne Gospe, a u Somboru su, osim Gradskog vijeća, obišli i galeriju poznatog slikara Milana Konjovića. Večera je priređena u Banji Junaković, gdje su nastupili tamburaši, klapa »Sozal« i folklorasi. Trećeg dana boravka u Vojvodini Rabljani su

posjetili svetište Snježne Gospe na Tekijama.

Na oproštajnom ručku idejni tvorac uspostave ove suradnje Petar Jureša naglasio je kako će kontakti Petrovaradinaca s Rabljanima biti nastavljeni na obostrano zadovoljstvo, te je predsjedniku udruge »Komin« Vladi Popiću uručio prigodan dar. U ime »Jelačića« gostima je na posjetu zahvalio predsjednik Josip Pokas.

I. K.

Dar »Podravke«

Boravak u Petrovaradinu generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg iskoristila je uručiti računalno Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu »Jelačić«, dar »Podravke« iz Koprivnice.

Ljerka Alajbeg: Ozarena lica sve govore

»Vidimo kako su lica nazočnih ozarena nakon večerašnjeg koncerta i to sve govori«, izjavila je za HR generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg. »Poznate su povijesne veze otoka Raba s ovim krajevima u koje su iskusni tamošnji pomorci dolazili i tu zasnivali obitelji. Te veze sežu nekoliko desetljeća pa i stoljeća unazad. Vidjeli smo i kako HKPD »Jelačić« ima pomladak, što je jako dobro za budućnost udruge. Nadam se kako će uz potporu Grada ova udruga i ubuduće uspješno djelovati. Društvo je od Grada dobilo i prostorije u koje će se useliti kada ih uredi, tu smo također posredovali, i nadam se da će to svakako pomoći još uspješnijem radu udruge.«

Mato Groznica: Nada u opstojnost Hrvata

»Svaki ovakav događaj budi nadu da je opstojnost Hrvata na ovim prostorima moguća i da svaki dolazak nekoga iz matične domovine, kao ovom prigodom kada su došli gosti s Raba, ulijeva nadu da Hrvati na ovim prostorima mogu očuvati svoj identitet, te nam to daje novu snagu. Ideja o uspostavljanju nekih novih mostova i obnavljanju starih svakako je dobra, treba je podržati i treba biti poticaj za neka nova događanja u tom smislu«, rekao je za HR Mato Groznica.

Vlado Popić: Dojmovi su fantastični

»Dojmovi su fantastični. Došli smo na inicijativu Petra Jureše, potomka dunavskog lađara i jednog od potomaka Rabljana. Tih potomaka ima od Apatina do Zemuna. Ovo je samo početak zamisli o učvršćivanju veza između Barbata na otoku Rabu i Petrovaradina, koju pokušavamo provesti u djelo. Želimo, ne samo kroz naše udruge nego i privatno, širiti i učvršćivati prijateljstva i izvan protokolarnih druženja.«

Petar Jureša: Izgradili smo duhovni most

»Ideja o uspostavi kontakata začela je prije tri godine, ali je trebalo vremena da se ona i ostvari«, kaže za HR Petar Jureša. »Na simboličan način ovim je završena gradnja mosta prijateljstva, jednog duhovnog mosta. Osobito mi je drago što je došlo do uspostave veze između potomaka lađara s Raba, koji su između dvaju svjetskih ratova dolazili na Dunav trbuhom za kruhom. Najviše ovih naseljenika je bilo u Zemunu, gdje i danas ima najviše njihovih potomaka. Osim u Zemun dolazili su u Beograd, Petrovaradin, Novi Sad, Apatin... I danas postoje kontakti po privatnoj rodbinskoj liniji potomaka tih lađara, ali moja je ideja bila to uzdići na višu razinu i ostvariti suradnju na kulturno-prosvjetnom polju, te da to bude osnova druženja nakon čega se onda mogu uspostaviti i svake druge veze, kao što je razvoj turizma.«

s Raba došli članovi udruge »Komin« iz mjesta Barbat, ženske klapa »Sozal« i folklorne sekcije Udruge umirovljenika otoka Raba. Bio je to uzvratni posjet, jer su Petrovaradinaci prvi bili na Rabu prije godinu i pol dana.

Najzaslužniji za uspostavu veze između Raba i Petrovaradina je Petar Jureša, koji je i sam rodом s otoka Raba i potomak je čuvenih rapskih lađara na Dunavu. Njegovi suradnici na građenju ovoga virtualnog mosta bili su: Vinko Debelić, Mladen Travaš, Vlado Popić, Jozo Pokas i Petar Barbek.

Gosti su s Raba stigli u petak, 6. ožujka, kada ih je prvo primio biskup srijemski mons. Đuro Gašparović, a onda i predsjednik Općine Petrovaradin Petar Mudri. Gosti su s domaćinima obišli Petrovaradinsku tvrđavu, kao i središte Novog Sada, a navečer je priređen zajednički koncert umjetničkih ansambala s otoka Raba, HKPD-a »Jelačić« i klapa »Panon«

Ulaganje u obnovljive izvore energije brzo se isplati, kažu stručnjaci

Vojvodina je regija sunca

Jedan od uvjeta ulaska u Europsku Uniju je da idemo ukorak s razvijenim zemljama, kada je riječ o obnovljivim izvorima energije * U Alžiru bi površina kao što je Vojvodina dovoljna bila za stvaranje energije koliko je potrebno 2010. godine za cijelu Europu * Vojvodina ima uvjete 25 posto vlastitih energetske potreba zadovoljiti bioetanolom, koji se dobiva proizvodnjom iz industrijskog bilja

Jedan od uvjeta ulaska u Europsku Uniju je da idemo ukorak s razvijenim zemljama, kada je riječ o obnovljivim izvorima energije. U Srbiji je do nedavno korištenje obnovljivih izvora u proizvodnji struje bila sporedna tema. Sporazum o energetske zajednici Jugoi-stočne Europe obvezuje našu zemlju da usvoji direktive EU usmjerene na povećanje korištenja alternativnih izvora energije.

»Energetska kriza je pokazala kako se trebamo što prije okrenuti prema korištenju drugih izvora energije umjesto struje, toplotne energije i fosilnih goriva. Primjena solarne energije postoji već deset godina i s novom tehnologijom silicija i nano površine crnog zlata moći će se veći postotak sunčeve energije pretvoriti u električnu. Recimo, u Alžiru bi površina kao što je Vojvodina dovoljna bila za stvaranje energije koliko je potrebno 2010. godine za cijelu Europu, zajedno s europskim dijelom Rusije. Međutim, sada se postavlja pitanje – je li potrebno više ulagati u alternativne izvore energije i sačuvati životni okoliš, a ne u prljave tehnologije? To je i političko pitanje, jer bi država trebala dati subvencije i donijeti strategiju. Vjerujem da se neće više ulagati u prljave tehnologije. Nafta polako nestaje, kao i proizvodnje struje iz urana i onda bismo se trebali okrenuti novim izvorima energije, kao što je sunce. Ako pogledamo kartu, Subotica spada u sunčane regije u Europi, gdje možemo dobiti najviše solarne energije i to je jedna od najboljih regija u središnjoj Europi. Možemo očekivati da za 10 godina u Subotici bude više površina koje će stvarati solarnu energiju i to lokalno«, objašnjava prof. dr. Peter Odri, s Više tehničke škole u Subotici.

Investicije koje se isplate?

Početna ulaganja u obnovljive izvore su velika, ali se brzo isplate. Profesor Odri kaže kako za uvođenje tehnologije za korištenje energije sunca, ovisno o veličini stana, treba uložiti koliko i za uvođenje plina, oko tri tisuće eura, što je pogodno za kućanstva. Međutim, uvođenje tehnologije za korištenje otpadne vode za proizvodnju struje košta 10.000 eura i stručnjaci ovu tehnologiju preporučuju vlasnicima industrija.

»Ovim pristupom možemo veoma veliku količinu energije uštedjeti i to blizu 85 posto. Suština je da se od neke otpadne vode, primjenom nekih određenih sustava, uređaja kojima pripadaju i toplotne crpke, može vratiti toplotna energija na potrošnu vodu. Primjena postoji već

šest godina i to u Subotici u tvrtki »Legend«, i investicija se isplati za kratko vrijeme. Ovisno o snazi ovisi i cijena investicija. Ako računamo da se koristi 300 kilovata snage, potrebno je uložiti do 10.000 eura. Investicija nije značajna, u odnosu na dobit«, rekao je prof. dr. Jožef Njerš, s Više tehničke škole u Subotici.

Bioetanol gorivo budućnosti

Vojvodina ima uvjete 25 posto vlastitih energetske potreba zadovoljiti bioetanolom, koji se dobiva proizvodnjom iz industrijskog bilja. Vojvodina, kao ravnica, ima velike poljoprivredne mogućnosti koje nadilaze potrebu za hranom i sav taj višak može se iskoristiti za proizvodnju bioetanola. To nije malo – procijenjeno je 400.000 litara, odnosno, ako se napravi projekcija, značilo bi zamjenu za 25 posto potreba za klasičnim gorivom – benzinom.

»Smatram da Vojvodina ima šanse za razvoj ove tehnologije. Mi ne proizvodimo bioetanol

za gorivo, ali imamo dosta tvornica za proizvodnju. Recimo, Mađarska proizvede 33 milijuna litara godišnje bioetanola za gorivo, a ova tehnologija se primjenjuje i u Češkoj, Francuskoj, Njemačkoj i drugim zemljama u Europi. Koliko je investicija isplativa ovisi od cijene nafte. Sada kada je cijena nafte pala, malo je manja potražnja za bioetanolom, ali kada nafta poskupi, a to će biti uskoro, potražnja će biti mnogo veća. Da smo prije godinu i pol dana proizvodili bioetanol mogli smo prodati »Shellu«, koliko smo htjeli«, istaknuo prof. dr. Zoltán Zavargo, s Fakulteta tehničkih znanosti iz Novog Sada.

Neprijemljanje sustava integriranog sprečavanja zagađenja životnog okoliša spada i u kršenje Ustava Srbije, kojim je zagarantirano pravo na životni okoliš. Neophodno je da država donese energetske strategiju, ali i da se lokalne samouprave okrenu više prema čuvanju okoliša i korištenju alternativnih izvora energije.

S. I.

Pavle Budinčević, direktor Centra za razvoj ljudskih resursa

Široki opseg najraznovrsnijih djelatnosti

Otvoreno sveučilište u Subotici pruža mogućnost svima koji žele unaprijediti svoje obrazovanje i stručnu osposobljenost

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Magistar psihologije *Pavle Budinčević* petu godinu obnaša dužnost direktora Centra za razvoj ljudskih resursa na Otvorenom sveučilištu u Subotici, a jedan je od osnivača Komore mladih Subotice (JCI – Junior Chamber International) i predsjednik Komore mladih Srbije za 2008. godinu. U kraćem razgovoru zamolili smo ga za pojašnjenje djelatnosti kojom se profesionalno bavi, kao i

šta, počevši od tečaja računala, stranih jezika, škole ljepote (frizeri, kozmetičari, masaža), sve do organiziranog obrazovanja odraslih osoba, sada poznatijeg kao 'doživotno učenje', kao i specijaliziranih tečajeva za usko profilirano stručno osposobljavanje za određena zanimanja (računovođa, špediter, kuhar). Ovom širokom spektru ponuđenih mogućnosti također pripada i segment djelatnosti vezanih uz gospodarstvo

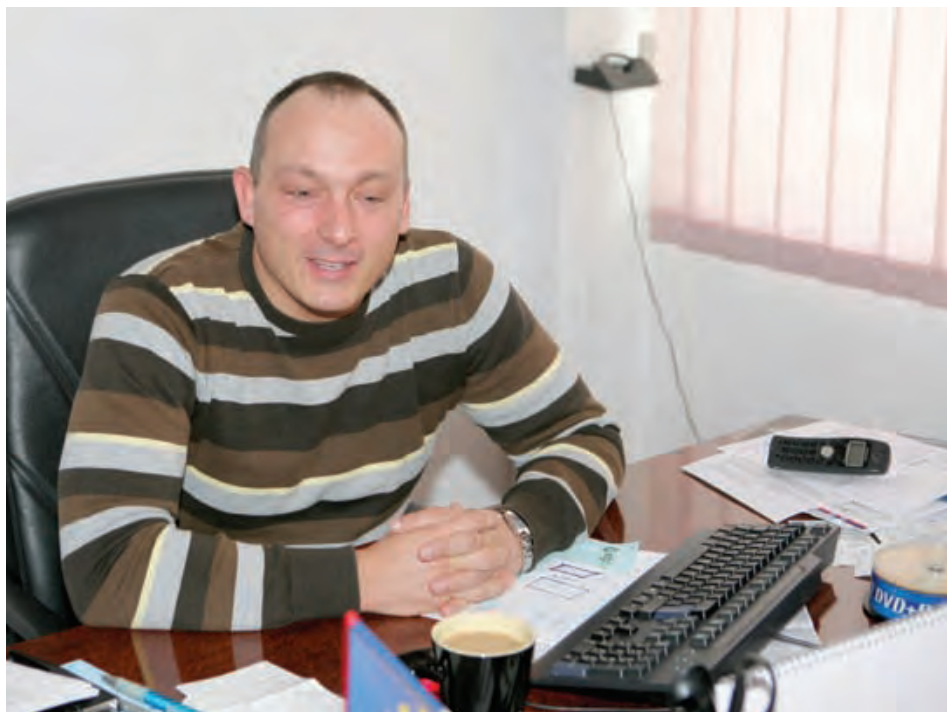
skih resursa, Otvoreno sveučilište organizira i Filmski festival na Paliću, Međunarodni festival dječjih kazališta, bavi se raznim istraživačkim projektima, njeguje bogatu nakladničku djelatnost.

»Kao takvo, Otvoreno je sveučilište tijekom devedesetih godina prošloga stoljeća predstavljalo svojevrsan stožer razvoja civilnog društva i slobodne misli, a uveliko je pridonijelo i afirmiranju brojnih nevladinih organizacija, koje su svoja sjedišta našle u njegovom prostoru.«

Komora mladih (JCI)

»Skupa s još 15 mladih osoba, 2005. godine sam pokrenuo organiziranje Komore mladih u Subotici, koja je ubrzo postala punopravnim članom Komore mladih Srbije i Međunarodne komore mladih (JCI). Komora mladih okuplja mlade ljude od 18 do 40 godina i predstavlja oblik organiziranog umrežavanja mladih osoba u cilju unapređivanja i kreiranja pozitivnih promjena u našem društvu. Mladim ljudima se pruža šansa za stjecanje određenih poduzetničkih vještina (liderstvo), poslovno usavršavanje na polju osobnih afiniteta, a sve kroz umrežavanje i razmjenu osobnih iskustava kroz razvijanje prijateljstava s vršnjacima diljem svijeta. Osobno mogu reći kako imam blizu 100 dobrih prijateljskih kontakata na svih pet kontinenata.« Subotička komora mladih iznimno je aktivna u svom radu, a najpoznatija društvena aktivnost razvija se kroz projekt 'Put prema mladom menadžeru', koji je do sada realiziran već četiri puta. Organiziranim predavanjima mladih stručnjaka iz nekoliko područja polaznicima tečaja se otkrivaju 'pojedine tajne' zanata kojim se namjeravaju baviti i s ovim naučenim vještinama oni mogu bolje upotpuniti svoje CV-je, kvalitetnije pristupiti intervjuiima za posao i umnogome uvećati svoje šanse za potencijalno zaposlenje.

»Povratne informacije su veoma zadovoljavajuće i 12 osoba je uspjelo pronaći nova, zadržati postojeća zanimanja ili ih zamijeniti boljima. Uz ovu aktivnost, istaknuo bih i naš humanitarni projekt 'Krug sreće', koji realiziramo u nastojanju prikupljanja novca za djecu na smještaju u hraniteljskim obiteljima, putem aktivnog sudjelovanja takve djece, skupa s drugom djecom, u izradi prigodnih novogodišnjih čestitki.«

volonterskog angažmana na polju umrežavanja mladih na ovim prostorima.

»Centar koji vodim obuhvaća i organizira sve obrazovne oblike Otvorenog sveučili-

(poslovna psihologija, marketing, gospodarsko pravo)«, nabrja Pavle Budinčević veliki opseg djelovanja ljudskih resursa.

Transformacija sveučilišta

Na prostorima nekadašnje Jugoslavije radnička su sveučilišta imala iznimno značajnu ulogu u tadašnjem socijalističkom društvenom konceptu, ali su tijekom posljednjih dvadeset godina u demokratskim promjenama postupno mijenjala svoju funkciju i veliki broj ih je nestao, ne uspijevajući se prilagoditi novonastalim društvenim okolnostima. Upravo zahvaljujući svojoj već spomenutoj raznovrsnosti ponude, Otvoreno sveučilište u Subotici uspjelo je opstati i vrlo uspješno djelovati svih proteklih godina. Pokraj brojnih aktivnosti na polju ljud-

Savjet mladima

Nikada ne treba pomisliti kako je znanje koje imamo dovoljno, i nikada se ne treba stati s učenjem i usavršavanjem. Treba stalno raditi na sebi i proširivati opseg znanja i vještina.

Izložba rezbarenih pisanica Stipana Raletića

Prva samostalna izložba rezbarenih ljuski jaja (pisanica), čiji je autor Stipan Raletić iz Subotice, bit će otvorena u utorak, 17. ožujka, u prostorijama Gerontološkog kluba »Centar II.« (Žarka Zrenjanina 16). O ostvarenjima autora govorit će David Keeman, kritičar iz Sombora.

D. B. P.

Europsko prvenstvo u elektroničkom pikadu

Jedan od šest ovogodišnjih pojedinačnih turnira Europskoga prvenstva u elektroničkom pikadu, koje organizira Europska pikado federacija (EDU), igrat će se 13. i 14. ožujka u prostoru atrija subotičkog hotela »Galerija«. Očekuje se dolazak oko 250 natjecatelja iz više od 20 europskih zemalja, uz najavljeni dolazak predsjednika Svjetske pikado federacije Roberta Nisbeta i Europske pikado federacije Karla Planka. Natjecanja počinju u petak od 18 sati, dok su svečana ceremonija otvorenja turnira i glavna nadmetanja planirani za subotu 14. ožujka.

»Osim u Subotici, ovakvi turniri bit će održani još u: Pragu, Bratislavi, Luxembourgu, Zadru i Parizu, i vjerujemo kako će jedna ovako značajna međunarodna sportska manifestacija pridonijeti afirmaciji i kvalitetnoj prezentaciji našega grada, Vojvodine i Srbije«, rekao je u najavi ovoga događaja Nenad Stevović, predsjednik Pikado saveza Vojvodine.

D. P.

Skuplje grijanje

Siječnjaški računi za daljinsko grijanje, koje je svojim korisnicima ispostavila Subotička toplana, znatno su uvećani u odnosu na račune iz posljednjeg mjeseca prošle godine. U nastojanju pojašnjavanja ove, za mnoge građane neugodne situacije, evo u kraćim crtama razloga zbog kojih je dugovanje za prvi mjesec osjetno veće.

Potrošnja toplotne energije u siječnju 2009. godine u odnosu na prosinac 2008. bila je veća za 30 posto zbog iznimno niskih temperatura (prosjeak -1 Celzija tijekom 15 ledenih dana). Unatoč plinske krize, koja je tijekom ovoga mjeseca zahvatila cijelu Europu, Subotička je toplana grijala punim kapacitetom koristeći mazut. Kada se uz povećanu potrošnju toplotne energije uzme u obzir i povećanje cijene grijanja za 20 posto (od 1. siječnja 2009.), siječnjaški su računi veći u prosjeku za 50 do 60 posto, mada ima slučajeva gdje su oni veći gotovo za 100 posto.

Korisnici koji u ovome trenutku ne mogu u cijelosti izmiriti svoja dugovanja, imaju mogućnost reguliranja svoje obveze putem odloženog načina plaćanja, koji ostavlja mogućnost prolongiranja plaćanja sve do konca srpnja, kada se i završava sezona grijanja. U ovom razdoblju se na dugovanja ne obračunava nikakva kamata, ali se potrošačima savjetuje da mjesečno, ukoliko je to moguće, podmiruju barem 50 posto svojih dugovanja.

D. P.

Roditeljski sastanak budućih srednjoškolaca

Druga »Naša djeca« u suradnji s Hrvatskim akademskim društvom poziva sve zainteresirane roditelje budućih srednjoškolaca, sadašnjih osmaša, radi informiranja o mogućnostima upisa učenika u srednje škole na hrvatskom nastavnom jeziku. Na sastanku će zainteresirani imati prigodu čuti prednosti koje imaju učenici koji pohađaju nastavu na materinjem jeziku, iskustva učenika koji već pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Gimnaziji »Svetozar Marković« u Subotici, a svakako će i sami moći reći svoje mišljenje i sugestije. Na sastanak su pozvani i: članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje Stanislava Stantić-Prčić, predstavnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, potpredsjednik Grada Subotice Pero Horvacki, te učenici iz Gimnazije i njihove razredne starješine. Sastanak će biti održan u Velikoj vijećnici Gradske kuće 24. ožujka. Početak je u 19 sati i 30 minuta.

Ž. V.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica – Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev broj IV-10-501-132/09 za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta »Pogonski dio instalacije

klimatizacije« na katastarskoj čestici 6097/1 k.o. Donji grad na području grada Subotice.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, AD THU PALIĆ iz Subotice, Đure Đakovića bb, može se obaviti svakog radnog dana od 10 do 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226, počevši od 14. 3. 2009. do 24. 3. 2009. godine.

Molimo vas da u roku od 10 dana od dana oglašavanja dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja predmetnoga projekta na okoliš.

- Registracija i osiguranje motornih vozila
  - Najpovoljnije osiguranje imovine,
  - Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
  - Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
  - Putna zdravstvena osiguranja
  - Sigurna i brza isplata štete
  - Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja"
- D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

Računalo na dar

Jedno od računala koje je dobio Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici od predstavništva »Podravke« iz Srbije, dodijeljen je Radio Subotici, redakciji na hrvatskom jeziku. Računalo je u srijedu 11. ožujka generalna kozulica Republike Hrvatske *Ljerka Alajbeg* uručila v.d. urednici *Ivani Petrekanić* Sič.

Počela isplata zaostalih plaća u Medoproduktu

Poslije skoro mjesec dana štrajka, održan je sastanak radnika tavan-kutskog »Medoprodukta« i većinskog vlasnika ove tvornice *Živojina Đorđevića*. Nakon tog razgovora potpisan je sporazum između štrajkačkog odbora i vlasnika, kojim se jamči isplata zaostalih dugova, odnosno neisplaćenih plaća od listopada prošle godine. Štrajk će biti prekinut ukoliko se sporazum realizira krajem tjedna. Isplata zaostalih dugova radnicima je, kako je predviđeno sporazumom, počela u ponedjeljak, a u prvom dijelu radnici su dobili po 15.000 dinara, piše »Danas«.

»Ovoga tjedna su trebale biti isplaćene sve zaostale plaće iz prošle godine i putni troškovi«, rekao je predsjednik štrajkačkog odbora *Branko Matić*. »Mi očekujemo da će se potpisani sporazum ispoštovati, i tada će štrajk biti prekinut; u protivnom, nastaviti će se s prosvjedom.«

Štrajk nezadovoljnih radnika »Medoprodukta« započeo je još 11. veljače, upravo zbog neisplaćenih zarada.

Povećana nezaposlenost u Subotici

Nezaposlenost u Sjevernobačkom okrugu je, prema podacima subotičke ispostave Nacionalne službe za zapošljavanje, porasla krajem veljače u odnosu na kraj prošle godine. U Sjevernobačkom okrugu ima oko 700, a u Subotici 550 novoneuposlenih osoba. U Sjevernobačkom je okrugu evidentirano 14, a u Subotici blizu 9 tisuća nezaposlenih.

JAVNO PODUZEĆE ZA PRIJEVOZ PUTNIKA U GRADSKOM I PRIGRADSKOM PROMETU

»SUBOTICA-TRANS« SUBOTICA, Segedinski put br. 84

Temeljem odredaba čl. 47.-49. Statuta Javnog poduzeća za prijevoz putnika u gradskom i prigradskom prometu »Subotica-trans« Subotica (prečišćeni tekst od 17. 12. 2007. godine) i Odluke Upravnog odbora JP »Subotica-trans« Subotica br. 01/1- 346/7 od 28. 2. 2009. godine donesene na zajedničkoj sjednici održanoj dana 25. 2. 2009. godine, raspisuje se:

JAVNI NATJEČAJ

ZA IMENOVANJE DIREKTORA JAVNOG PODUZEĆA »SUBOTICA-TRANS« NA MANDATNO RAZDOBLJE U TRAJANJU OD 4 (ČETIRI) GODINE

Kandidati za imenovanje direktora poduzeća osim općih uvjeta predviđenih zakonom moraju ispunjavati i sljedeće posebne uvjete, što podrazumijeva posjedovanje:

I - VII/1 stupanj stručne sprema - visoka stručna sprema:

- diplomirani inženjer za cestovni promet, diplomirani ekonomist, diplomirani inženjer organizacije rada, diplomirani strojarški inženjer, diplomirani politolog, diplomirani pravnik, s 3 (tri) godine radnog iskustva od čega 2 (dvije) godine na poslovnim, odnosno radnim zadacima s posebnim ovlastima i odgovornostima u djelatnosti prometa ili

II - VI/1 stupanj stručne sprema - viša stručna sprema:

- prometni inženjer za cestovni promet, ekonomist, inženjer organizacije rada, strojarški inženjer, pravnik, s 5 (pet) godina radnog iskustva od čega 4 (četiri) godine na poslovima, odnosno radnim zadacima s posebnim ovlastima i odgovornostima u djelatnosti prometa;

III - da podnesu prijedlog programa rada i razvoja poduzeća za mandatno razdoblje od 4 (četiri) godine i

IV - da ispunjavaju i druge uvjete predviđene zakonom i drugim propisima.

Prijava na natječaj mora sadržati: molbu s kraćim životopisom, uvjerenje o državljanstvu i dokaze o ispunjavanju gore navedenih općih i posebnih uvjeta natječaja, a dostavlja se osobno ili putem pošte na adresu sjedišta Javnog poduzeća »Subotica-trans« u Subotici, Segedinski put br. 84.

Javni natječaj je otvoren 15 (petnaest) dana od dana zadnjeg objavljivanja u sredstvima javnog informiranja, odnosno putem Nacionalne službe za zapošljavanje.

Nepravodobne, nepotpune i neuredne prijave neće se razmatrati.

Predsjednik Upravnog odbora Javnog poduzeća
»Subotica-trans« Subotica
István Bicskei

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

Pred žirijem u Svetozaru Miletiću izvedena predstava »U gostima«

Kandidat za zonsku smotru

SVETOZAR MILETIĆ – U okviru selektiranja amaterskih dramskih skupina za festivale i natjecanja 7. ožujka u Domu kulture u Svetozaru Miletiću je pred stručnim žirijem izvedena predstava »U gostima«. Članovi dramskog odjela HBKUD-a »Lemeš« ovo su djelo *Stipana Bunjevcve* i *Mariške Pravdić* profesionalno odradili kao generalnu probu. Kao stručna osoba za selekciju, predstavu je gledao *Stevo Bardak*, izbornik za pokrajinske festivale Zavoda za kulturu Vojvodine i članovi povjerenstva: amaterska glumica *Karmen Bardak*, kazališni dje-latnik iz Subotice *Ratko Zekić* i tajnik ASKUD-a »I. L. Ribar« *Cvijetin*

Milaković. Poslije predstave uslijedio je razgovor glumaca, redatelja i članova povjerenstva. Iznesene su sugestije s kojima bi predstava dobila na kvaliteti. Selektiranje se obavlja do 20. ožujka 2009., kad ćemo i saznati je li ovaj komad dobio prolaznu ocjenu za zonsku smotru.

L. Tošaki

Proslava praznika u Sonti

Ženama na dar

SONTA – U nedjelju, 8. ožujka, u sportskoj dvorani OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti članovi mjesnog KUD-a »Mažoret« sa svojim gostima u bogatom dvosatnom programu dali su svoj doprinos proslavi blagdana svih žena svijeta. Od domaćina, u programu su sudjelovale sve sekcije »Mažoreta«: prva ekipa mažoretinja, kadetkinje i najmlađi dobni uzrast – pilići, te plesna i tamburaška skupina. Od gostiju, u programu su sudjelovali plesni klub »Aura« Temerin, folklorci KUD-a »Jožef Atila« iz Svilojeva, plesni klub »Venus« iz Ade, Gimnastički klub »Soko« iz Sombora i europska prvakinja u mažoretu – solo Osječanka *Anamarija Milas*. Ova priredba oduševila je oko 350 prisutnih gledatelja, mahom žena, o čemu je svjedočio čest i glasan pljesak.

I. Andrašić

Druženjem u Domu umirovljenika i KUDH »Bodrog« u Bačkom Monoštoru

Obilježen Dan žena

BAČKI MONOŠTOR – U subotu uoči 8. ožujka, nekoliko žena iz Bačkog Monoštora organiziralo je druženje u Domu umirovljenika. Odziv je bio prilično velik, tako da je prostor za pjesmu i ples u jednom trenutku postao premalen.

Dan žena, dan svih majki, obilježen je i 9. ožujka jednosatnom književnom večeri u prostorijama KUDH »Bodrog«. Program je bio namijenjen za sve one drage mame, bake, strine, tete... koje rado pomažu i uvijek su tu kad nam nešto zatreba.

A. Đipanov

MO DSHV-a Vajska organizirao prezentaciju o prodaji voća i povrća

Saditi treba najisplativije

VAJSKA – Poslije prezentacije BC hibrida, za svoje članove i simpatizere Predsjedništvo MO DSHV-a Vajske prošli je tjedan organiziralo prezentaciju o prodaji voća i povrća od strane DOO »Plodovi zemlje« iz Futoga, koja djeluje u sastavu poduzeća »Matijević«. Uvjetе sadnje i otkupa poljodjelskih proizvoda, voća i povrća, prisutnima su predstavili ravnatelj *Srđan Savičić*, te komercijalist *Dragan Krstić*. Odziv na ovu prezentaciju bio je zadovoljavajući, a i vidi se kako se pučanstvo sve više okreće ovakvoj vrsti poslova. Poslije prezentacije proizvodnog programa, nazočni su s gostima razgovarali što je najisplativije saditi, po kojoj cijeni će se proizvodi otkupljivati, a, naravno, i o rokovima isplate, mogućnostima kreditiranja...

P. Pejčić

Forum žena DSHV-a organizirao predavanje u Somboru

Dijabetes – uzroci i liječenje

SOMBOR – »Šećerna bolest i rizik za njeno nastajanje« naslov je predavanja dr. *Marije Mandić*, održanog u ponedjeljak, 9. ožujka, u Hrvatskom domu u Somboru. Organizator ove i još dvije sljedeće tribine u svezi s temama iz medicine je Forum žena DSHV-a Podružnice Sombor. Prije samoga predavanja, nazočni su mogli izmjeriti razinu

šećera u krvi, te bodovanjem upitnika odrediti stupanj rizika od nastajanja šećerne bolesti. Nazočne je pozdravila predsjednica Foruma žena DSHV-a Podružnice Sombor *Vesna Čuvarđić*, te ih pozvala da i sljedeća dva ponedjeljka budu nazočni predavanjima, kada će se govoriti o visokom tlaku i o gojaznosti.

Z. Gorjanac

Druga sjednica MO DSHV-a Vajska

Pripreme za godišnju skupštinu

VAJSKA – Mjesna organizacija DSHV-a Vajska 4. je ožujka održala svoj drugi sastanak u ovoj godini i tom su prigodom članovi informirani o aktivnostima između dviju sjednica. Na dnevnom redu je bila priprema za organizaciju godišnje skupštine MO DSHV-a Vajska, koja se planira za 20. ožujka. Također, na toj je sjednici odlučeno da se inicira formiranje Foruma žena pri MO DSHV-a Vajska.

Sastanak MO DSHV-a održan je u u prostoriji HKUPD-a »Dukat« u Vajskoj.

P. Pejčić

Predizborni skup MO DSHV Sonta

Sonta će postati kapija Europe

*U velikoj dvorani Doma kulture u Sonti okupilo se oko 350 građana kako bi čuli predizborni program MO DSHV-a *
Skupu su se obratili Andrija Adin, Mata Matarić i predsjednik stranke Petar Kuntić*

Piše: Ivan Andrašić

Kandidati DSHV-a u Sonti

Izaći na izbore

»Pozivam Sončane da neizostavno izađu na izbore. Izbori za savjete MZ-a su itekako značajni, pogotovo što je naša država opredijeljena za decentralizaciju vlasti, što će dovesti do povećanja ovlasti koje su do sada imale i općine i mjesne zajednice. Nadam se da će se obistiniti prognoze eksperata glede prolaska gospodarske krize za otprilike dvije godine, a u to vrijeme i Hrvatska bi trebala ući u EU. Sonta će u tom slučaju izrasti u jednu od kapija Srbije prema Europskoj Uniji. Pred Sontom je lijepa perspektiva, problem je samo kako se organizirati i premostiti vrijeme do boljitka. Upravo taj problem bit će najteža zadaća kako novoizabranoga Savjeta MZ, tako i svih subjekata koji sudjeluju u općinskoj vlasti«, kazao je za Hrvatsku riječ Petar Kuntić.

»Krizu koja nadolazi moramo prebroditi, a ukoliko Hrvatska kroz dvije godine bude ušla u EU, Sonta će postati kapija Europe za ovu regiju i time će joj se otvoriti jako lijepe perspektive«, rekao je predsjednik DSHV-a Petar Kuntić na predizbornom skupu stranke u Sonti. »Zato je potrebno imati perspektivne kadrove u lokalnoj i izvršnoj vlasti i upravo zato dobro razmislite kome ćete dati svoj glas.«

Na istom je skupu predsjednik somborske podružnice DSHV-a Mata Matarić rekao: »Poznato je tko su naši članovi i tko simpatizeri, to su na svim izborima naši sigurni glasovi. Jednako tako, poznato je i to da veliki broj Sončana posjeduje hrvatske papire, ide s njima u sparglu, ide i na rad u Hrvatsku. Upravo u toj grupaciji trebali bi biti naši pričuvni glasovi. S tim ljudima moramo jako puno raditi, kako bi se ipak probudila njihova duboko uspavana nacionalna svijest.«

Predizborni skup Mjesne organizacije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održan je u petak, 5. veljače, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti. Podsjetimo, u Sonti će u nedjelju, 15. ožujka, biti održani izbori za novi saziv Savjeta

Mjesne zajednice. U dvorani se okupilo više od 350 građana, kako bi se informirali o programu rada ove političke opcije.

Osim predsjednika stranke i narodnog zastupnika Petra Kuntića i predsjednika somborske podružnice Mate Matarića, na skupu je govorio i predsjednik MO DSHV-a Sonta Andrija Adin, a među gostima bio je i ravnatelj sončanske škole i predsjednik KPZH »Šokadija« Zvonko Tadijan.

Skup je završen mini-koncertom tamburaškog sastava »Boemi« iz Tavankuta.

Kandidati

Listu kandidata od 15 članova predstavio je njezin nositelj Andrija Adin. On je o svakom kandidatu govorio ponaosob, ističući kako su to sve vrijedni, marni, poštjeni ljudi. Zahvalio je svim simpatizerima koji su dali potpise za ovjeru kandidatskih lista i pozvao Sončane da svoj glas daju listi DSHV-a.

Skupština Općine Bač odlučila osnovati Vijeće za međunacionalne odnose

Još jedan korak u smjeru tolerancije

U Službenom listu Općine Bač br. 1 od 20. veljače 2009. objavljena je Odluka o osnivanju Vijeća za međunacionalne odnose u Općini Bač.

Sukladno Zakonu o lokalnoj samoupravi i Statutu Općine Bač, Skupština Općine Bač na IX. sjednici održanoj 19. veljače donijela je odluku o osnivanju Vijeća za međunacionalne odnose. Ovom se odlukom u Općini Bač, kao nacionalno mješovitoj općini, osniva Vijeće za međunacionalne odnose kao samostalno radno tijelo Skupštine Općine Bač.

Vijeće će imati 7 članova, a činit će ga po jedan član iz svake nacionalne zajednice. Članove u Vijeću imat će predstavnici srpske nacionalnosti i svih nacionalnih i etničkih zajednica s više od 1 posto zastupljenosti u stanovništvu Općine Bač, prema posljednjem popisu stanovništva u Republici Srbiji.

U Općini Bač uvjete za članstvo u ovom tijelu

ispunjavaju sljedeće zajednice: Srbi, koji čine 46,69 posto ukupnog broja stanovnika općine, Slovaci (19,75), Hrvati (8,54), Mađari (6,10), Rumunji (3,50), Romi (1,95) i Muslimani (1,33). Članove Vijeća bira Skupština Općine iz reda uglednih građana nacionalnih i etničkih zajednica na prijedlog nacionalnih vijeća manjina, uz obvezne konzultacije udruga i organizacija osnovanih za očuvanje nacionalnih, etničkih, kulturnih i drugih osobitosti nacionalnih zajednica.

Članove Vijeća, koji su pripadnici srpskog naroda ili nacionalnih zajednica koje nemaju nacionalna vijeća, predlaže Povjerenstvo za kadrovska, administrativna pitanja i radne odnose uz obvezne konzultacije udruga i organizacija osnovanih za očuvanje nacionalnih, etničkih i drugih osobitosti nacionalnih zajednica.

Predlagatelj predlaže dvostruko više kandi-

data nego što se bira, a na listi kandidata polovicu moraju činiti pripadnice ženskog spola. Skupština Općine bira članove Vijeća većinom od ukupnog broja vijećnika. Mandat članova Vijeća traje 4 godine i teče od trenutka izbora u Skupštini Općine.

U odredbama odluke navedene su ovlasti, obveze, prava i način rada ovoga radnoga tijela Skupštine Općine. O izradi i čuvanju zapisnika, odluka, mišljenja i zaključaka donesenih na sjednicama Vijeća, stara se tajnik Skupštine. On se također stara o dostavljanju zaključaka sa sjednica Vijeća mjerodavnim tijelima, a organizacijske i administrativne poslove za potrebe Vijeća obavljaju odgovarajuće službe Općinske uprave.

Nadamo se da će u ovo novo tijelo biti izabrani pravi ljudi, koji će časno obavljati svoju zadaću i dostojno predstavljati svoju zajednicu.

Zvonimir Pelajić

Gostovanje dramske skupine HKUD-a »Vladimir Nazor« u Sesevskom Kraljevcu

»Đuvegije« nižu uspjehe

Osım u Hrvatskoj, »Đuvegije« su po treći put izvedene i u Hrvatskom domu u Somboru

Detalji iz predstave

Prije nekoliko mjeseci u Somboru je boravila ekipa nastavnika osnovne škole iz Sesevskog Kraljevca, na čelu s ravnateljem *Ivicom Vlašićem*. Tada su posjetili djecu koja pohađaju sate hrvatskog jezika u Sonti i Somboru, te HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru. Tom su prigodom predložili da dramska skupina ove udruge gostuje u Sesevskom Kraljevcu. Glumci su se rado odazvali te su početkom ožujka u kino dvorani odigrali predstavu »Đuvegije«, koja je bila lijepo posjećena i dobro izvedena. Po riječima redateljice *Marije Šeremešić*, upravo je ovdje bila jedna od najboljih izvedbi »Đuvegija«, gdje je uigrana ekipa imala odličan ritam i komunikaciju s publikom. Do sada je dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« radila sljedeće predstave u režiji *Marije Šeremešić*: »Meldovanje«, »Moje tvoje«, »Albin bircuz«, koja je po mnogima neprevaziđena, »Bono se ženi«, »Idi mi, dođi mi«, »Kad se opanak popapučić«, »Bijeli jelenc«, »Kako su nastale ružne riječi«, »Igramo se mora«, »Igramo se kazališta«, »Đuvegije«, a trenutno se radi na postavljanju predstave »Oporuka«.

Dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« je u četvrtak, 5. ožujka, u Hrvatskom domu u Somboru po treći put u ovoj sezoni prikazala predstavu »Đuvegije«, a ujedno je to bila i smotra općinskog dramskog stvaralaštva odraslih. Predsjednik povjerenstva *Steva Bukalov* je nakon predstave uputio nekoliko sugestija za buduće izvođenje predstave, te pohvalio sve glumce, a osobito: *Elizabetu Nemodu*, *Klaru Oberman*, *Elizabetu Delić* i *Sofiju Vuković*. Pokraj njih u predstavi su igrali i *Bojana Jozić*, *Ivica Pekanović*, *Miloš Jevtić*, *Agneza Šeremešić*, *Dejana Jakšić* i odličan glumački par *Jolika Raić* i *Zvonimir Lukač*. Predstava »Đuvegije« je, prema kritici *Steve Bukalova*, dobila zeleno svjetlo za zonsko natjecanje koje će biti održano u Novom Bečeju, no, ipak treba sačekati i službeno priopćenje.

U predstavi »Đuvegije« gledatelji su mogli primijetiti poneki nov detalj i dodatak vješte redateljske palice *Marije Šeremešić*, koja je radila i na adaptaciji teksta, scenografiji i kostimima.

Z. Gorjanac

Bunjevački se plesovi ne zaboravljaju

Povratak starijih plesača

Pokazalo kako svima ples dobro ide, a niti volje ne manjka. Slijede pripreme za općinsko natjecanje, gdje će veterani prikazati jedan bunjevački običaj

Na prošlom Bunjevačko-šokačkom prelu u Somboru nazočni su u bogatom kulturno-umjetničkom programu, između ostalog, mogli vidjeti i folklorne veterane, koji su pokazali kako se prelijepi bunjevački plesovi ne zaboravljaju, a i da se kondicija uz dobru volju brzo vraća. Oni su bili pravo iznenađenje prela, a ideja za ponovno okupljanje starijih članova folklorne sekcije potekla je od *Vinka Paštrovića* i *Šime Beretića* uz veliku podršku *Miše Mračine*. Pozvano je puno onih koji su nekada u Hrvatskom domu plesali i odazvao se dobar dio, tako da se za koreografiju *Vinka Paštrovića* okupilo osam žena i isti broj muškaraca. Napravljene su prve probe s namjerom da se nastupi na ovogodišnjem prelu, ali se nije moglo završiti samo na tome. Dogovoreno je da se

nastavi s probama, jer se pokazalo kako svima dobro ide, a niti volje ne manjka. Slijede pripreme za općinsko natjecanje, gdje će veterani prikazati jedan bunjevački običaj s nadom da će proći dalje.

Vinko Paštrović je deset godina bio folkloras u »Nazoru«, a tri je godine vodio mlade početnike još od 1976. godine, kada ih je bilo čak 140 podijeljenih u dvije skupine. Tada su se pokraj bunjevačkih, plesali i plesovi iz cijele bivše Jugoslavije, tako da je program kojeg je organiziralo ovo društvo bio doista šarolik. *Vinko* je koreograf starije i mlade folklorne skupine, ali danas je manja zainteresiranost mladih za folklor nego prije, tako da u koreografiji koju radi s mladima nedostaje nekoliko dječaka. No i to će najvjerojatnije doći na svoje, kaže nam *Vinko*

Koreograf Vinko Paštrović

Paštrović, koji je svoje slobodno vrijeme odvojio za svoju veliku ljubav – folklor.

Z. G.

Koordinatori škole animatora u Subotičkoj biskupiji

Na don Boscovom putu

Sončanski župnik vlč. Dominik Ralbovsky i njegova sestra blizanka katehistica Kristina svoj život posvetili Bogu i radu s mladima * Rad s mladima u Subotičkoj biskupiji organiziran je u školi animatora po uzoru na rad utemeljitelja salezijanskog reda svetog Ivana Bosca

Piše: Ivan Andrašić

Utemeljitelj salezijansko-ga reda bio je sveti Ivan Bosco. Živio je u Torinu od 1815. do 1888. Kako su mladi bili psihološki, duhovni i organizacijski motiv njegova života i rada, papa ga je službeno proglasio ocem i učiteljem mladeži. Iz njegove svetosti u crkvi je nikla brojna duhovna obitelj, koja danas širom svijeta ima veliki broj grana. To su u prvom redu salezijanci, kojima je don Bosco dao svoje najbolje snage i nadahnuća. Nastali su od dječaka i mladića koje je don Bosco okupljao i zbrinjavao u svojem oratoriju sv. Franje Saleškoga u Valdoccu u Torinu. Godine 1862. torinski nadbiskup odobrava Udruženje, a 1874. papa Pio IX. proglašava konačni tekst Konstitucija Družbe sv. Franje Saleškoga. Naglo širenje Družbe po Italiji, a i širom svijeta govori o snazi Duha koji prati don Boscovo djelo. On sam uvijek ga opisuje kao Marijino djelo za dobro mladih i jednostavnoga puka. Ovaj red je iznjedrio i: Sestre salezianke pod nazivom kćeri Marije Pomoćnice, te pokret koji obuhvaća cijeli svijet, ljude svih zanimanja i zvanja okupljene u saleziance – suradnike.

Rad za spasenje mladih

Svi oni širom svijeta rade za spasenje mladih. Svima im je zajednički don Boscov preventivni sustav, življen na način odgojne metode, pastoralne metodologije i duhovnih sadržaja. Mnoga djela u korist mladih plod su don Boscova utemeljiteljskog srca: škole, oratoriji, omladinski centri, zanatske škole, odgojni domovi, domovi za djecu i mlade s odgojnim teškoćama, župe, misijska djela, izdavačke kuće i druga djela s područja sredstava društvenog priopćavanja. Po svim ovim crkvenim i društvenim inicijativama želio je osigurati mogućnost odgoja dobrih kršćana i poštenih građana. U Hrvatsku salezijanci dolaze preko Istre 1912. godine u sklopu Austrougarske Monarhije i u Zagreb iz Ljubljane 1922. godine. Ipak, kao svoju koli-

Sudionici Don Boscove zabave u Sonti

jevku salezijanci osjećaju crkvu Marije Pomoćnice kršćana i omladinski dom u Zagrebu na Knežiji, gdje se salezijansko djelovanje moglo ostvariti prema izvornoj utemeljiteljevoj širini. Godine 1972. hrvatski se salezijanci dijele od tadašnje jugoslavenske provincije Ćirila i Metoda i dobivaju vlastitu Hrvatsku salezijansku provinciju sv. Ivana Bosca. Danas se aktivnosti odvijaju na dva kolosijeka: osobnim životom posvećenim Bogu, ostvarivanjem puta vlastite svetosti, te poslanjem među mladima i običnim pukom na zajedničkom putu rasta po odgoju. Don Boscov riječi od prije stoljeća i pol vrijede i danas: »Svakome tko mi se želi pridružiti mogu obećati: komadić kruha, puno rada i mjesto u raj.«

Škole animatora

Jedan vid rada s mladima danas su škole animatora. Jedna od njih djeluje i u Subotičkoj biskupiji, a koordinator je sončanski župnik vlč. Dominik Ralbovsky sa svojom sestrom blizankom, katehisticom Kristinom. »Na nedavnom susretu koordinatora škole animatora u Bratislavi iskustva u radu izmijenili su koordinatori sa svojim timovima iz Slovačke, Češke, Srbije i Hrvatske. Razumljivo, nama su

bile najzanimljivije paralele između Srbije i Hrvatske. U Hrvatskoj organiziranje škole animatora traje već punih deset godina, a pokrenula ju je Družba salezijanaca za svoje mlade. U Vojvodini s radom smo započeli prije tri godine. Za razliku od Češke, Slovačke i Hrvatske, gdje je 70-80 posto pučanstva katoličke vjeroispovijesti, mi smo u fazi populariziranja škole animatora. Kod njih dolazi neka nazovimo ju elita, jer ne zaboravite, iz kvantitete se filtrira kvaliteta, a mi smo sretni kad nam dode novo lice. Škola animatora pruža nam lijepe mogućnosti okupljanja mladih i to je, možda u biti samo mala igra riječi. Kad bi se mlade pozvalo na duhovne vježbe, odaziv bi sigurno bio minimalan, ali opet, nisu to ni klasične duhovne vježbe. Ovo je nešto između, duh se uistinu obogaćuje, ali ne na razini koju zahtijevaju duhovne vježbe. U zemlji u kojoj je svega 5 posto žitelja katoličke vjeroispovijesti ovaj oblik rada za mlade jako je teško organizirati, no vjera i želja mladih najveći su motiv nastavka ovakvih susreta«, kaže nam vlč. Dominik. Veze vlč. Dominika Ralbovskog sa salezijancima vuku korijene iz njegove rodne Selenče. Koncem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća puno mla-

dih iz ovoga mjesta odlazilo je ne samo na studij, nego i na srednjoškolsku izobrazbu u Rim, gdje su jedan dom vodili slovački svećenici salezijanci. Mala skupina djece iz Sonte boravila je siječnja u Mužli na proslavi 150. obljetnice postojanja redovničke zajednice salezijanaca. »Ovu obljetnicu obilježavaju salezijanci u cijelom svijetu. Na proslavi u Mužli, bili su apostolski nuncij u Srbiji nadbiskup Eugenio Sbarbaro i beogradski nadbiskup i metropolit msgr. Stanislav Hočevár, umirovljeni biskup msgr. László Huszvár, te veći broj svećenika i salezijanaca. Svetu misu predvodio je zrenjanskim biskup mons. dr. Ladislav Nemet SVD. Misi je nazočio i veliki broj mladih iz svih dijelova Vojvodine. U župnom smo domu u Sonti za djecu napravili don Boscovu zabavu. Na zabavi je bilo više od 120 djece, s njima su radili mladi animatori. Prethodno su na satima vjeronauka u školi učenici upoznavani s likom i djelom don Bosca, pa smo na zabavi organizirali i mali kviz, na kojemu su djeca pokazala zavidno znanje. Kristina i ja smo koordinirali sve aktivnosti i sadržaje, a na koncu, najviše smo se radovali razdraganosti i iskrenom vjeronauku te dječec«, kaže nam na kraju vlč. Dominik Ralbovsky.

U Osijeku završen 16. po redu Sajam poljoprivrede i prehrane

Sučeljavanje ideja i inovacija

Prikazani novi strojevi i oprema, suvremene tehnologije i prakse, nova saznanja u poljoprivrednoj i prehrambenoj proizvodnji

U Osijeku je od 5. do 8. ožujka održan 16. Sajam poljoprivrede i prehrane, međunarodna sajamska priredba koja je okupila više od 140 izlagača iz cijele regije, dakle iz - Češke, Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Srbije i, naravno, iz čitave Hrvatske.

»Domaća je poljoprivreda pred izazovima, jer se mora ubrzano razvijati unatoč krizi i recesiji, s

jedne strane, a s druge, čeka se ulazak u EU i vrlo oštra konkurencija, što nameće nove zadaće«, rekao je predsjednik Gradskoga vijeća prof. dr. *Dragan Kovačević*. »U tom je pravcu Republika Hrvatska već za ovu godinu izdvojila jednu milijardu sredstava više za poticanje proizvodnje, koji će kroz niz operativnih programa osigurati provođenje reforme u poljoprivredi. »Poticaji ne smiju biti u funkciji socijalne sigurnosti već osiguranja konkurentnosti, a o tome svjedoče ulaganja u nove nasade voćnjaka i vinograda, novih 800 mliječnih farmi i isto toliko tovlilišta, što treba osigurati veću proizvodnju i smanjenje uvoza hrane, a, naravno, i izvoz na europsko i svjetsko tržište.«

Na sajmu smo zatekli predstavnike češke tvrtke Agrico d.o.o. i to *Zuzanu Maleš* i *Miroslava Marčoka* iz Novog Sada, te *Michala Karmazina* iz Trebona, a

otkrili su nam kako imaju predstavništvo u Novom Sadu za Srbiju i u Vladislavcima kod Osijeka za Hrvatsku. Bave se opremanjem

sjemenar na ovom institutu, kaže kako imaju sjemenske robe i za poljoprivrednike s druge strane Dunava. »Naravno, jer pripada-

Poljoprivreda pred izazovima: s otvorenja sajma

svinjogojских farmi i imaju kompletan program - od prasilišta do tovlilišta.

Poprilična gužva bila je na štandu Poljoprivrednog instituta Osijek, a dr. *Hrvoje Plavšić*,

mo istom klimatskom području, osobito kada je riječ o Vojvodini, i oni rado siju naše hibride, a naš predstavnik za Srbiju i Vojvodinu je tvrtka Hibrid iz Beograda.«

Slavko Žebić

Biser Gornjeg Podunavlja i Udruga građana »Podunav« iz Bačkog Monoštora na Sajmu turizma u Beogradu

Predstavljena autentična podunavska kultura

Kao i uvijek, turistička ponuda Bačkog Monoštora bila je veoma interesantna

Na somborskom štandu Sajma turizma u Beogradu, koji je održan od 26. veljače do 1. ožujka, predstavljena je sveukupna turistička ponuda Grada Sombora s okolnim mjestima, u cilju promicanja eko-ruralnog i agro-turizma. Predstavili su se: Tkačnica svilenog damasta »Novitet Dunav« iz Bezdana, Ekološka učionica »Baračka«, Čonoplansko jezero, Galerija »Milan Konjović«, Udruga građana »Podunav« iz Bačkog Monoštora, Medokolačar »Janović« i drugi. Sajam je otvorio *Mladen Dinkić*, ministar ekonomije i regionalnog razvoja, a zemlja gost ovogodišnjeg sajma bio je Tunis.

Kao i uvijek, turistička ponuda Bačkog Monoštora bila je veoma interesantna. Naime, Gornje

Podunavlje, u okviru koga se nalazi i Bački Monoštor, predstavlja veliko poplavno područje na krajnjem sjeverozapadu Vojvodine. Danas je ono jedno od najočuvanijih ritsko-močvarnih cjelina na toku Dunava kroz Srbiju. Kao jedan od posljednjih centara velike biološke raznovrsnosti u Podunavlju, od 2001. godine uživa status Specijalnog rezervata

prirode – zaštićenog prirodnog dobra I. kategorije.

Osim velike biološke raznovrsnosti Gornje Podunavlje krasi i autentično kulturno naslijeđe.

Ovakvo bogatstvo prirode i tradicije prepoznali su Monoštorci, tako da danas Gornje Podunavlje predstavlja atraktivnu destinaciju za posjetitelje, privlačeći goste bogatstvom svojih prirodnih vrijednosti

i autentičnim podunavskim kulturnim miljeom. Jedna je od rijetkih prirodnih oaza gdje se još uvijek može uživati u vožnji Dunavom, nepreglednim rukavcima i kanalima, nesputanoj rici jelena, mirnim noćima u ribolovačkim domovima i seoskim domaćinstvima, foto safariju i organiziranim šetnjama kroz šumu, ribljim specijalitetima »na Monoštorski način«, posljednjim dunavskim alasima... Misteriozni nestanak srednjovjekovnog grada Bodroga i danas zagolica maštu svakoga tko posjeti Bački Monoštor.

U okviru Turističke zajednice Bačkog Monoštora predstavljene su i etno kuće – etno muzeji »Kuveljić« i »Mali Bodrog«. Zapažena je i promocija starih zanata.

Anita Đipanov

Šolice na somborskom štandu

Potpredsjednica Vlade RH Jadranka Kosor obećala novac za povratak Hrvata u BiH Za obnovu kuća i infrastrukture 6,3 milijuna eura

Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske *Jadranka Kosor* boravila je u posjetu BiH te sudjelovala u radu okruglog stola na temu »Povratak izbjeglih i raseljenih – obnova kao preduvjet povratka«. Potpredsjednica Kosor je istaknula kako se u Republiku Hrvatsku do sada vratilo više od 350 tisuća izbjeglih i raseljenih osoba, te da je za tu svrhu Vlada do sada izdvojila oko pet milijardi eura.

»Hrvatska izdvaja značajna sredstva i za povratak Hrvata u BiH i ove godine će u svrhu njihovog povratka biti izdvojeno 6,3 milijuna eura«, naglasila je Jadranka Kosor i dodala kako to nisu samo sredstva za obnovu kuća, već i za obnovu infrastrukture.

Strategija za povratak u BiH

Naime, revidirana strategija za povratak u BiH, koja će se uskoro naći pred Parlamentom BiH, trebala bi se realizirati do 2014. godine, pod uvjetom da se Bosna i Hercegovina kreditno zaduži 500 milijuna maraka.

»Revidirana strategija po prvi put uvodi i Fond za pravičnu nadoknadu preko koga će se nadoknađivati šteta za uništenu imovinu koju nije moguće vratiti. To je ozbiljan problem koji do sada nije dotican, a to se pitanje može riješiti

samo ozbiljnijim angažmanom međunarodnih sredstava ili međunarodnih kredita«, rekao je nakon okruglog stola ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH *Safet Halilović*.

Za sada nije poznato koliko će sredstava biti potrebno izdvojiti kako bi Fond za pravičnu nadoknadu profunkcionirao, a prema ocjeni ministra Halilovića, to će se znati tek nakon što državni parlament usvoji strategiju i da smjernice za njezinu provedbu.

Inače, revidirana strategija, osim povratka i Fonda za pravičnu nadoknadu, podrazumijeva i realizaciju povrata imovine i stanarskih prava, dovršenje procesa rekonstrukcije stambenih jedinica za potrebe povratka te osiguravanje uvjeta za održivi povratak i proces reintegracije. Iako svi sudionici okruglog stola uvjeravaju da je na procesu povratka puno toga urađeno,

istodobno priznaju kako se još mnogo toga treba uraditi po pitanju povratka.

Povratak čeka još 153 tisuće osoba

Prema podacima iznesenim na okruglom stolu, u Bosnu i Hercegovinu je od 4,5 milijuna stanovnika u razdoblju rata iz svojih domova izmješteno 2,2 milijuna.

Od toga broja 1,1 milijun osoba je otišlo u inozemstvo, njih oko 400.000 ostalo je izvan BiH i riješilo svoj status, dok 13 godina nakon rata još uvijek oko 47.000 obitelji ili 153 tisuće osoba čeka na povratak u svoje predratne domove.

Iznesen je i podatak da je u BiH postignut zadovoljavajući rezultat u pogledu vraćanja imovine, koja je vraćena u 99,8 posto slučajeva, te da je od 450.000 razrušenih kuća u BiH obnovljeno 320.000. Inače, u revidiranoj strategiji, koja će se uskoro naći pred državnim parlamentom, stoji kako je za rješavanje pitanja povratka potrebno oko milijardu maraka ili oko 200 milijuna maraka godišnje, a kao prijedlog za pronalaženje ovih sredstava navode se veća izdvajanja na svim razinama u BiH, kreditna zaduženja, te izdvajanje dijela prihoda od privatizacije.

Priredila: Arijana Beus

Srijemci snažni u vjeri i zajedništvu

Donacije za crkvu u Beški

Da su Srijemci ostali snažni u svom zajedništvu i jaki u svojoj katoličkoj vjeri pokazali su prošle nedjelje i Beščani, stanovnici jednog od najvećih srijemskih sela smještenog na istočnim obroncima Fruške gore, na desnoj obali Dunava, koje je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, za vrijeme masovnog egzodusa Hrvata i ostalog nesrpskog stanovništva iz Srijema, ostalo bez dvije trećine svojih katoličkih vjernika. Od 2150 vjernika, po popisu iz 1991. godine, župa je ostala bez 1500 svojih župljana, koji su se raselili širom Hrvatske i svijeta. Neki su prognani, neki su dobrovoljno zamijenili kuće i otišli, tako da je u Beški ostalo negdje oko 700 katoličkih vjernika. U međuvremenu je dosta starijih stanovnika umrlo, dok mladi, uglavnom motivirani ekonomskim razlozima, i dalje kontinuirano odlaze iz Beške, tako da je od te 1995. godine,

od završetka ratnih djelovanja na ovim prostorima, župa Beška s tadašnjih 700 danas spala na 450 do 500 vjernika.

Bez obzira na svoju tragičnu sudbinu raseljeni Beščani još su uvijek snažno vezani za Bešku i svoju župnu crkvu svete Male

Terezije, a to su najbolje pokazali i današnji Zagrepčani *Branka i Mile Karačić* te *Branka, Miljenko i Maja Kunkić*, doniravši crkvi u Beški kip sv. Ante i postaje križnog puta. Na prošlonedjeljnoj svetoj misi beščanski je župnik, preč. *Božidar Lusavec*, posvetio

donacije svojih bivših župljana te uz zahvalu izrazio veliko zadovoljstvo zajedništvom raseljenih Beščana i onih koji su ostali živjeti u svojoj župi te činjenicom da se stalno međusobno posjećuju i pomažu, a osobito što su ostali jaki u svojoj katoličkoj vjeri.

»Braćo i sestre, dragi Beščani, komadić Kraljevstva nebeskog je i ovdje na Zemlji, u crkvi u kojoj smo se danas svi okupili, gdje iskazujemo naše zajedništvo kroz vjernost Bogu i našu zahvalnost za sve ono što je ostalo iza nas. Tu prije svega mislim na zahvalu životu, zatim i zahvalnost što su i iseljeni Beščani našli nove domove te što smo ostali vjerni našem zajedništvu kao temelju naše snage«, rekao je tom prigodom preč. Božidar Lusavec, koji je u Beški župnik već punih 18 godina, te dodao kako je ta župa jedna od najaktivnijih župa u novoosnovanoj Srijemskoj biskupiji.

Zlatko Žužić

Donatori Mile i Branka Karačić, Miljenko, Maja i Branka Kunkić s beščanskim ministrantima i župnikom Božidarom Lusavcem

Ana i Mata Forgić iz Bačkog Monoštora surađuju s francuskom genetičkom korporacijom

Visoka plodnost nazimica

Budući da je mesnatost tovljenika preko 60 posto, Forgićevi kažu da će se u Srbiji konačni boljitak na ovom polju ostvariti tek kada se cijena svinja bude određivala po njihovoj mesnatosti * U cilju internacionalizacije matične kompanije »Pen ar lan Dunav« iz Bačkog Monoštora, kao zvanični zastupnik za Srbiju i Jugoistočnu Europu, širi se na hrvatsko i makedonsko tržište

»**P**en ar lan Dunav« je filijala francuske kompanije »Pen ar lan« na čijem se čelu nalazi znanstvenik i genetičar Jean Naveau (Bretanja). Radi se o stvaranju sasvim nove kinesko-europske rase svinja, koja je rezultat 11-godišnjeg rada na križanju i selekciji u kompaniji za selekciju svinja »Pen ar lan«. Nazimica naima, s 12,5 posto kineske krvi, jedinstvena je i drugačija od svih rasa i njen genetski potencijal pokazuje kako će za 5 godina davati 40 prasadi godišnje.

Ana Forgić iz Bačkog Monoštora stjecajem je okolnosti još u djetinjstvu upoznala obitelj francuskog genetičara Jeana. Naime, živeći u Njemačkoj i pohađajući gimnaziju otišla je na razmjenu učenika u Francusku, gdje je boravila u njegovoj obitelji. Iako po povratku u Bački Monoštor i tijekom studija u Novom Sadu nije niti sanjala da će njoj i njezinom suprugu Mati biti

Mata Forgić na obuci u Francuskoj

ponuđena suradnja s ovom prestižnom kompanijom, redovito je održavala kontakt s francuskom obitelji. Međutim, prije sedam godina, kada je Savezno udruženje odgaji-

vača svinja sa sjedištem u Beogradu uspostavilo suradnju s kompanijom »Pen ar lan« u Francuskoj, Ana i Mata Forgić su na poziv Francuza uključeni u taj rad.

Pen ar lan France

Kompanija »Pen ar lan France« je poduzeće za selekciju svinja, osnovano je od strane Francuskog instituta za svinjarstvo u cilju stvaranja nove linije nerasta za poboljšanje proizvodnje tovljenika na francuskom tržištu. Terminalni, višelinijiski nerast, pod oznakom P76 je u vrlo kratkom vremenu postigao izniman uspjeh. Kompanija »Pen ar lan« poznata je po ogromnim ulaganjima u znanost i surađuje s Znanstvenim institutom za istraživanja u poljoprivredi u Francuskoj – INRA. Ova kompanija se može pohvaliti komercijalnim kapacitetima presudnim za širenje genetike u svijetu. Filijale su osnovane u Italiji, Brazilu, Poljskoj, Kanadi, Nizozemskoj, Njemačkoj, Austriji i Srbiji.

Obuka u Francuskoj

Kada su stvoreni uvjeti za uzgoj penerlana u Srbiji, Ana i Mata Forgić otišli su na obuku u Francusku. Ta je obuka trajala za svakog po godinu dana do 2005. godine, kada je u Bačkom Monošturu osnovana filijala »Pen ar lan Dunav« d.o.o. za područje Srbije i jugoistočne Europe.

»Na obuci i stručnom usavršavanju u Francuskoj morali smo, prije svega, naučiti francuski jezik, a zatim je uslijedilo upoznavanje s radom na farmi, kontinuirano praćenje genetskih dostignuća i genetskih resursa, kompletan komercijalni dio u kompaniji i na terenu, logistika i veterinarsko-sanitarni dio«, prisjećaju se Ana i Mata Forgić. Po

Farma kod Bjeljine,
najsuvremenija farma na Balkanu

Certifikat nazimice

Kompletan proces proizvodnje nazimica naima, zakonitosti u nasljeđivanju najznačajnijih osobina životinja, prati se putem

kompjutorskih sustava u kompaniji »Pen ar lan« u Francuskoj i za svaku proizvedenu i kontroliranu nazimicu naima izdaje se odgovarajući certifikat o podrijetlu. Nazimica naima, kao i nerast P76, isključivo se prodaju s originalnim certifikatom iz Francuske, koje izdaje samo »Pen ar lan Dunav« iz Bačkog Monoštora.

povratku u Srbiju, bračni par Forgić je putem predavanja i prezentacija uspješno započeo uzgoj nazimica i nerasta na nekoliko farmi u Srbiji i Bosni i Hercegovini. Danas se proizvodnja nerasta P76 radi na farmi Ivana Dulića u Đurđinu, genetiku »Pen ar lan« koriste i Ljubica i Krešimir Dulić iz Đurđina, kao i kod pojedinaca koji surađuju s udrugama poljoprivrednika.

Znanje, znanost, iskustvo

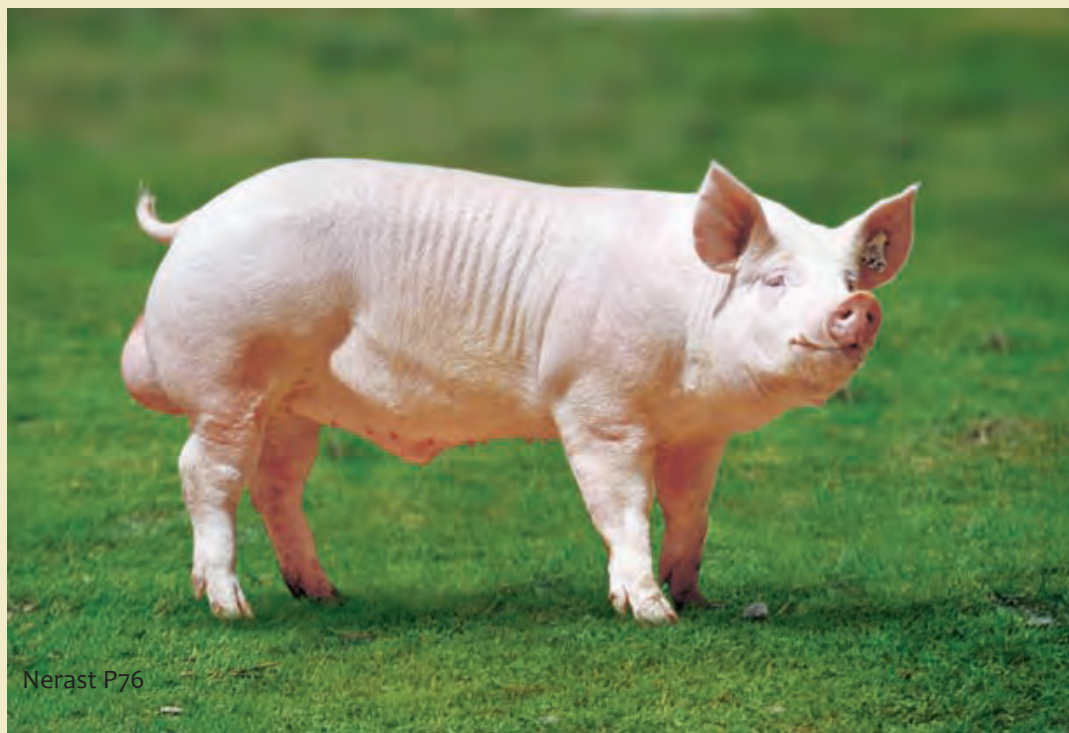
»Cilj naše filijale je proizvodnja i širenje kvalitetne i zdrave proizvodnje svinja za reprodukciju uz maksimalnu suradnju s uzgajivačima i mjerodavnim službama«, navode Forgićevi. Korisnici genetike »Pen ar lan« profitiraju od znanja, znanosti i iskustva koje je francuska kompanija stvorila u svojih 40 godina postojanja i omogućila uspješnu prisutnost na zahtjevnom tržištu Europske Unije. Uvjet za pristup na tržište EU je organizirana, zakonom regulirana i efikasna proizvodnja svinja. »Pen ar lan Dunav« vrši prodaju nazimica naima i nerasta P76 s odgovarajućim certifikatom – pedigreeom iz Francuske, budući da se kompletna proizvodnja prati i procjenjuje na bazi kompjutorskog sustava za selekciju svinja za reprodukciju u Francuskoj.

Rad Ane i Mata Forgić ogleda se u servisu i edukaciji uzgajivača vezanih za suvremena dostignuća u genetici, unapređenje uvjeta držanja životinja, prehrane i upravljanje proizvodnjom. Osim toga, nadgledaju farme, razmjenjuju informacije s matičnom kompanijom, mjere, promatraju, kontroliraju i odabiru životinje koje idu dalje u reprodukciju, tj. koje ispunjavaju uvjete za dalju prodaju uzgajivačima svinja.

»Na terenu popunjavamo listu prašenja, listu osemenjivanja, listu zalućenja i podatke šaljemo u Francusku, gdje se u kompjutorskom sustavu za odlučivanje određuje kakve su rezultate dale i koje su svinje za reprodukciju. Takve svinje dobivaju originalan certifikat, koji je zapravo njihova osobna iskaznica i na ovim prostorima izdaje ga samo »Pen ar lan Dunav« iz Bačkog Monoštora«, kaže Ana Forgić.

Nazimica naima

Poslije 11 godina ulaganja i rada na selekciji, predstavljena je prva nazimica naima koja je dobivena

Nerast P76

U Đurđinu se proizvode najekonomičniji nerasti

Novе linije nerasta kompanije »Pen ar lan« pokazuju kako strana tržišta mogu nametnuti određene smjerove u stvaranju genetike. Ova kompanija je u mogućnosti ispuniti razne varijacije u selekciji kako bi krajnji cilj – ekonomičnost proizvodnje svinja, bio zadovoljen. Kao prvo poduzeće u Europi, »Pen ar lan« je započeo novu metodu mjerenja u selekciji nerasta za priplod, koja pomoću ultrazvučnog aparata mjeri obujam kotleta, debljinu ledne slanine i postotak mesa na živim životinjama. »Mnogobrojni uzgajivači potvrđuju da nerast P76, koji se proizvodi na farmi Ivana Dulića u Đurđinu, ostaje najekonomičniji nerast u proizvodnji tovljenika«, kažu Forgićevi.

kombinacijom europske i kineske rase svinja. Nazimica naima poznata je i priznata po svojoj visokoj plodnosti i dugovječnosti i izraženom materinskom instinktu, otporna je na bolesti, daje ujednačena legla, otpornu i vitalnu prasad.

»Pravilnom njegovom nazimica naima dobiva se prase više po leglu. Trenutačno se nazimica u Srbiji može kupiti po cijeni od 350 eura. Daljnja distribucija i prodaja nazimica iz Srbije nije moguća, jer se još uvijek svinje cijepu od kuge«, kaže Mata Forgić. Genetski se napredak, naime, ogleda u činjenici da ona daje 28-30 tovljenika tijekom godine. Na primjer, 2007. godine, u uvjetima na slami, nazimice su u obitelji Ljubice i Krešimira Dulića u Đurđinu davale 31 tovljenika po krmači godišnje. I pokraj svih pokazatelja, Mata kaže kako ljudi još uvijek s nevjericom gledaju na činjenicu da u Francuskoj na farmi tovljenik za 135 dana starosti dostigne 115 kg.

Budući da je mesnatost tovljenika preko 60 posto, Forgićevi kažu kako će se u Srbiji konačno boljitak na ovom polju ostvariti tek kada se cijena svinja bude određivala po njihovoj mesnatosti. U cilju internacionalizacije matične

kompanije, »Pen ar lan Dunav« iz Bačkog Monoštora širi se na hrvatsko i makedonsko tržište, a preko ostalih europskih filijala na teritorij Rusije i Ukrajine.

Marijana Tucakov

Ana i Mata Forgić na Poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu

U Subotici predstavljen tematski svezak »Književne revije« posvećen romanu u književnosti vojvođanskih Hrvata

Čeka se na valorizaciju u matici

Budući povjesničari hrvatske književnosti neće moći raditi čitanke i udžbenike zaobilazeći autore koji stvaraju izvan administrativnih granica matičnog nacionalnog prostora, smatra Helena Sablić-Tomić

»Ovo što je *Milovan Miković* učinio u ovom izboru svoju će pravu i snažnu recepcijsku ovjerenost imati ne danas nego za nekoliko godina, kada će se pojaviti novi povjesničari književnosti koji će pisati nove povijesti hrvatske književnosti i koji neće moći zaobići ovaj broj 'Književne revije', ocijenila je književna teoretičarka i kritičarka prof. dr. *Helena Sablić-Tomić* prigodom predavljanja temat-

bavimo književnošću sada ćemo pokušati iz ovog izbora vidjeti koji to autori u skladu sa svojim vremenom, ovisno o tomu kada se pojavljuju, korespondiraju s onim što se zbiva u hrvatskoj književnosti s one strane Dunava i vidjeti na koji način i koje autore možemo uvesti u svoje povijesne čitanke. Svezak smo primarno napravili kako bismo buduće povjesničare hrvatske književnosti upozorili kako u 21. stoljeću ne možemo raditi više

ovdašnjih autora – *Petko Vojnić Purčar* i *Lazar Merковиć*, te još dvoje samo u fusnoti.

»Bio sam siguran da u prvom koraku treba sakupiti sve ono što ima hrvatski predznak i to ne samo u jeziku, već i u traženju motiva, u likovima, obradi podneblja, gradova ili grada«, rekao je Miković.

Prema njegovim riječima, u sljedećem koraku treba suditi o tome kolika je estetska i književna vrijednost tih djela, te onda doći do

isti i prema hrvatskom jeziku. Jer, hrvatska zajednica koja ovdje obitava i živi, autohtona je. Ona ima svoj život i svoja vlastita iskustva, pa je tako i s njezinim romanom«, dodao je on.

Od 1875. do danas

Inače, izborom u tematskom broju »Književne revije« posvećenom romanu u književnosti vojvođanskih Hrvata obuhvaćena su djela nastala mahom u Bačkoj i djelomice u Srijemu od 1875. do naših dana. Zastupljeno je 26 autora, od prvog hrvatskog romanopisca ovog podneblja *Ivana Antunovića*, do najmlađih koji se iskušavaju u prostoru romana poput *Vladimira Bošnjaka* i *Željke Zelić*, a čitateljima se na uvid pruža ukupno 31 ulomak iz njihovih romana. Miković je naglasio kako u antologiju nisu uvršteni samo autori koji pišu samo na hrvatskom jeziku, već i oni koji su stvarali i stvaraju na srpskom jeziku (10 pisaca) te dvojezično (kakav je primjerice *Ante Vukov*). Izbor je opremljen biobibliografskom bilješkom o autorima uvrštenim u ovu antologiju, kao i kronološkom tablicama objavljivanja romana.

Milovan Miković, Stipan Stantić, Josip Cvenić, Helena Sablić-Tomić i Ivica Vuletić

skog sveska spomenutog osječkog časopisa, koji je prošloga petka, 6. ožujka, predstavljen u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici.

U tematskom dvobroju »Književne revije« (3-4 za 2008.) objavljenom prije mjesec dana tiskan je izbor iz antologije romana u književnosti vojvođanskih Hrvata priređivača Milovana Mikovića, i koji bi, prema najavama, uskoro trebao biti tiskan u cijelosti.

Trebamo biti i kritični

Helena Sablić-Tomić je izrazila zadovoljstvo što ovim izdanjem na jednom mjestu možemo vidjeti imena onih koji ovdje rade, te dodala kako u istom trenutku trebamo biti i kritični. »Mi koji se

čitanke i udžbenike iz povijesti hrvatske književnosti ako ćemo zanemariti one koji se ne nalaze unutar nacionalnog prostora, ako govorimo o našim administrativnim granicama«, rekla je Helena Sablić-Tomić, naglasivši kako će tek takvom vrstom valorizacije biti sagledan iskorak koji je antologija napravila prema matici nacionalne književnosti.

Ubaštinjenje u matičnu književnost

Objašnjavajući razlog za priređivanje ove antologije, njezin autor Milovan Miković je naveo kako ga je na to, među ostalim, potaknulo što su u dvotomnu »Povijest hrvatskog romana« prof. dr. *Krešimira Nemeca* uvrštena samo dvojica

Festival ogranaka ove godine u Subotici

U okviru suradnje dvije godine unatrag ostvaruje se zajednički projekt – Festival ogranaka Matice hrvatske – koji okuplja »matičare« iz četiri grada u četiri države: Osijek, Subotice, Pečuha i Tuzle. Ove će godine, kako je istaknuto prigodom večeri, domaćin festivala u svibnju biti upravo Matičin ogranak u Subotici.

realnog omjera glede ubaštinjenja ovdje nastalog književnoga stvaralaštva u matičnu književnost.

»Kada se dogodi to sučeljavanje, ono će se morati vrednovati iz više kutova. To neće biti samo diskurs ovdašnje hrvatske književnosti prema svim ostalim narodima i jezicima koji postoje na našim prostorima, nego će odnos biti

Predstavljanju tematskog sveska »Književne revije«, uz spomenute sudionike, nazočni su bili i predsjednik Ogranaka Matice hrvatske u Subotici *Stipan Stantić*, predsjednik Ogranaka Matice hrvatske u Osijeku *Ivica Vuletić*, te književnik i urednik »Književne revije« *Josip Cvenić*.

D. B. P.

Festival amaterskog teatra u Ljutovu

SUBOTICA – Od 20. do 29. ožujka u Subotici i u Ljutovu bit će održan XIII. festival amaterskog teatra, koji je ove godine posvećen 100. obljetnici rođenja Matije Poljakovića. Organizator festivala je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Ljutovo«.

Prvu večer festivala, u petak 20. ožujka, u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« predstaviti će se Amatersko kazalište »Petar Hektorović« iz Starog Grada na Hvaru (RH) s predstavom »Junačina Prčetine gornje«, autora Johna Millingtona i u režiji Mihaila Babiaka. Početak je u 19 sati.

Festival se potom nastavlja u subotu 21. ožujka u dvorani Doma kulture u Ljutovu, gdje će u 18 i 30 biti upriličeno svečano otvorenje. Zatim će uslijediti predstava »Mamica je umrla dva puta« Vinka Mödernhofera, u režiji Nándora Klinockog, koju će izvesti domaćini – dramska skupina HKUD-a »Ljutovo«. Od 20 sati nastupit će dramska skupina Mala scena Hrvatske čitaonice iz Subotice s predstavom »Visoka politika«, koju je na vlastiti tekst režirao Marjan Kiš.

U nedjelju, 29. ožujka, u dvorani Doma kulture u Ljutovu od 18 i 30 bit će održana književna večer posvećena 100. obljetnici rođenja Matije Poljakovića, a moderator večeri bit će Rajko Ljubić. Od 19 sati nastupit će HBKUD »Lemeš« iz Svetozara Miletića s predstavom »U gostima«, koju je po tekstu Stipana Bunjevčeva režirao Antun Aladžić. Od 20 sati HKUD »Ljutovo« izvest će dio iz komada Matije Poljakovića »Ode Bolto na ogled«, u režiji Nándora Klinockog. Potom, od 21 sat slijedi svečano zatvaranje XIII. festivala amaterskog teatra.

Izložba slika s bunaričke kolonije

SUBOTICA – Izložba radova nastalih na prošlogodišnjem 12. sazivu Međunarodne likovne kolonije »Bunarić« bit će otvorena u idući utorak, 24. ožujka, u galeriji Otvorenog sveučilišta. Izložbu će otvoriti dr. sci. Josip Ivanović, a u umjetničkom programu sudjelovat će Antonija Piuković, Nela Skenderović, Divna Lulić Jovčić i Jasminka Selig. Organizator izložbe je Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Izložba će biti otvorena u 18 sati.

»Turbo folk« na Sterijinom pozorju

NOVI SAD – Predstava Hrvatskog narodnog kazališta iz Rijeke »Turbo folk«, redatelja Olivera Frlića, bit će prikazana u okviru programa »Drugovi« (nekadašnji »Krugovi«) ovogodišnjeg, 54. Sterijinog pozorja, koje će biti održano od 25. svibnja do 5. lipnja. Ovu predstavu selektor Nikola Zavišić opisao je kao »izuzetno hrabru predstavu u

svakom smislu – i estetski, i konceptualno«. Osim spomenute, ovaj međunarodni festivalski program predstaviti će još šest predstava u izvođenju teataru i kazališnih trupa iz – Češke, Nizozemske, Švedske i Njemačke.

Balašević oduševio prepun Kerempuh

ZAGREB – Nakon pet godina koncertnog izbijanja iz glavnog grada Hrvatske, novosadski kantautor Đorđe Balašević nastupio je 9. ožujka u zagrebačkom kazalištu Kerempuh, piše »Jutarnji list«. »Mi smo dobri gosti, rijetko dolazimo i kratko ostajemo«, riječi su kojima je »panonski mornar« pozdravio prisutne, sretnike koji su uspjeli doći do ulaznice za prvi od četiri (za sada) najavljena koncerta. Uz glasovirsku pratnju Aleksandra Dujina, obilje priče, zbog koje je publika plakala od smijeha, te uz svima dobro znane pjesme, Balašević je kroz više od tri sata zagrebačkoj publici pretpremijerno predstavio knjigu »Kalendar mog detinjstva«.

»Hrvatska riječ« na Salonu knjiga

NOVI SAD – Pod sloganom »Umjetnost izbora« jučer (12. ožujka) na Novosadskom sajmu počele su tri objedinjene priredbe – Salon knjiga, izložba Art expo i Sajam namještaja i opreme za enterijere »Ambijenta«. Kao središnji događaj tradicionalno prve ovogodišnje manifestacije Novosadskog sajma najavljen je književni program »Dani Laze Kostića«, u okviru kojeg će se publika moći družiti, ali i diskutirati s piscima, teoretičarima i drugim gostima, piše novosadski »Dnevnik«.

Za šest dana manifestacije Novosadski će sajam u četiri dvorane udomiti oko 300 izlagača. Samo »Salon knjiga« ima oko 150 prijavljenih. Njima će se, kao pokrovitelji, pridružiti Grad Novi Sad, »Dunav osiguranje« i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, koje će predstaviti izdanja i programe na jezicima nacionalnih zajednica Vojvodine, među kojima i izdanja NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice.

Cijena ulaznica je 120 za pojedinačne i 100 dinara za grupne posjete, a izdavači koji budu sudjelovali u akciji Novosadskog sajma posjetiteljima će na pojedina izdanja nuditi popust u iznosu za koji je karta kupljena.

Darko Rundek i Laibach na Trenchtownu

SUBOTICA – Darko Rundek i Laibach prve su zvijezde koje će nastupiti na ovogodišnjem Trenchtown festivalu od 30. travnja do 2. svibnja. Darko Rundek, jedan od najznačajnijih autora svih vremena s ex-Yu prostora, multinadareni umjetnik; glumac, pjesnik, skladatelj filmske i kazališne glazbe i lider kulturnog benda Haustor, nastupit će sa svojim Cargo Orkestrom 2. svibnja na Glavnoj bini Trenchtown festivala.

Dan ranije, 1. svibnja, na istoj bini koncert će održati u svijetu najpoznatiji i umjetnički najistrajniji bend s ovih prostora – Laibach.

Trenchtown se održava deveti put po redu. Lokacija održavanja festivala je Etno kamp, koji se nalazi u Horgoškoj šumi i predstavlja posebnu oazu prirode – samo 2 km od središta Palića i 1,5 km od mađarske granice.

Festival organizira Fondacija za omladinsku kulturu i stvaralaštvo FOKUS iz Subotice.

Isprika

U tekstu pod nazivom »Počela radionica kreativnog pisanja« objavljenom u prošlom broju Hrvatske riječi, navedene su dvije pogrešne informacije. Naime, radionica kreativnog pisanja realizira se u organizaciji a ne uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kako je to u tekstu navedeno. U tekstu se također spominje kako se Hrvatska čitaonica nalazi u Ulici Bele Gabrića na broju 22, a točan podatak je da se nalazi na broju 21.

In memoriam: Katarina Bačlija (1927.–2009.)

Odlazak rođene komičarke

Na sceni subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, u desetljeću nakon njegova pokretanja (1945.), iznikle su dvije iznimne glumačke osobnosti, koje odlikuje bogatstvo komedijske mašte – *Klara Peić* i *Katarina Bačlija*. Tko voli smijeh i šalu, zapazit će *Ivanka Rackov* u jednom od svojih kazališnih tekstova (Rukovet, 7.–8., 1971.), taj traži društvo Kaće Bačlije, jer je ona uvijek orna i voljna zabaviti i nasmijati sugovornike, prepričavajući svoje i tuđe zgođe i nezgođe. Svaka njezina pripovijest je svojevrstni šou. Uozbilji se kao pred javni nastup, izbeći svoje dijamantne oči, utanji glasom i započne predstava u kojoj nam zorno prikazuje osobe koje sudjeluju, širi ruke, mijenja glas, izraz lica, završavajući izrazom koji kao da hoće reći: što ja tu mogu, kad je tako bilo. I poslije trena šutnje odjekne njen zdrav i zarazan smijeh, koji svi prihvaćaju. Govori sočno, s nervom rođene komičarke. I premda je na pozornici tumačila mahom epizodne uloge, u društvu u kojem se nalazila – uvijek glavnu!

U subotičkom HNK od 1947.

Po prvi put se na sceni pojavila u svojoj jedanaestoj godini u ulozi majke Jugovića, a kad bi se god prisjećala svoga debija, obično bi

pridodala, kako joj nikada nije bilo jasno, zbog čega se publika previjala od smijeha. Njen sljedeći nastup, u sedamnaestoj godini, bio je neusporedivo uspješniji, kada je već kao članica Kazališnog odsjeka u proljeće 1945. tumačila Varju u komadu Maksima Gorkog »Jegor Buličov«. Tom su prigodom ruski ranjenici, koji su u Subotici bili na oporavku, gromoglasno pozdravljali svaki njezin izlazak na scenu. Stalna članica Hrvatskog narodnog kazališta postaje u proljeće 1947. godine, igrala je Mariju u Sterijinoj »Laži i paralaži«, a i kasnije, kao već zrela glumica, mahom je tumačila manje ili epizodne uloge, premda subotičko kazalište, do danas, nije imalo bolju komičarku. U Sterijinim i Nušićevim komedijama Katarina Bačlija uvijek je dobivala sporedne uloge, a glavne su nosile glumice dramskoga faha. Unatoč tomu nije se bunila, jer je jednostavno voljela igrati i nije mogla zamisliti život bez izlaska na scenu. Stoga za nju kao da uistinu nisu postojale male i velike uloge, budući da je bila uvjerena kako se u svakoj glumac može izraziti, ako zna tražiti i pronaći sebe, kada uspijeva iznenaditi i obradovati i sebe i gledatelje. S mnogo šarma i duha tumačila je sobarice u Molierovim komedijama, Nušićevim starim frajlama i alapačama svojom grotesknom igrom davala je uvijek

Geza Kopunović i Katarina Bačlija: Matija Poljaković, »Ode Bolto na ogled«, sezona 1966./67.

novu dimenziju, a u likovima iz Poljakovićevih komada s uspjehom je ostvarivala potrebnu, ali i stiliziranu narodsku sočnost i uvjerljivost.

Najbolja ostvarenja

Ostat će zapamćene mnoge njene uloge i drugačijeg faha, primjerice, lik žene narednika provokatora u *Mrožekovim »Policajcima«*, kada je skoro bez riječi načinila cijeli spektakl u finom, grotesknom stilu, s mnogo duha i komičarskog nerva. Ova je uloga vjerojatno jedno od njezinih najboljih ostvarenja. Sjajna je bila i kao usidjelica Augustina u tragikomičnom trileru »Osam žena« *Roberta Thomasa*. Radnja se zbiva pedesetih godina XX. stoljeća u jednoj palači tijekom božićnih priprema, kada njezin vlasnik biva ubijen. Osam žena približava gledateljima život žrtve i, razumije se, među njima je ubojica. Započinje duga istraga, tijekom koje publika saznaje kako svaka od njih, zapravo, ima svoje motive za ubojstvo i svoje mračne tajne. Istina, je kao i uvijek, neugodna, a s njom padaju sve maske i laži. Već svojom pojavom, hodom i maskom Kaća Bačlija je izazvala smijeh u gledalištu, a naročita kvaliteta njene igre bila je stanovita doza infantilnosti, tako znakovita za usidjelice. Istovremeno je bila i smiješna i žalosna u svojoj bespomoćnosti i bezazlenosti, pa je kroz smijeh zatirala suze. Nezaboravna je bila i kada se pojavi kao Lemeška u Poljakovićevom »Č'a Boni«, s velikom kutijom uvezanom mašnom i počne, onako s visine, razgovarati o mirazu i spremi

Josip Bajić i Katarina Bačlija: Noel Kauard, »Kratak susret«, sezona 1964./65.

sirote djevojke, Č'a Bonine unuke. Igrala je sa zadovoljstvom i mnogo duha u skoro svim komedijama Matije Poljakovića, te je naročito uspjeha imala u tetralogiji u Bolti. Ogledala se i u dramskim rolama, primjerice ostvarila je zapaženu ulogu u dramskom komadu *Lorraine Hansberry* »Grozde na suncu«, o problemima crnaca. Plastično je ostvarila lik mlade crkinje, intelektualke, koja zna biti i opora i ironična, oslobođena svih konvencija, ali ipak osoba koja drži do etičkih normi svoje majke i njezina naraštaja, radi kojih zna biti ne smo sentimentalna, već im postaje i privržena. Neovisno o roli, Katarina Bačlija se nije nastojala dopasti gledalištu, pogotovu ne pod svaku cijenu, ne želi biti lijepa i privlačna na sceni, već hoće što potpunije ostvariti svaki povjereni joj lik, dajući mu nova čitanja i značenja. Dodajmo: nedugo nakon pokretanja Radio Subotice Kača Bačlija kao partnerica *Geze Kopunovića* kroz dugi niz godina sudjeluje, svake nedjelje prije podne, u radio-serijalu »Martin i Tona«, unoseći vedro raspoloženje u tisuće domova pred nedjeljni objed. Recimo na kraju, istinski komičari su prava rijetkost, pogotovu među glumicama, i može ih se na prste nabrojiti. upravo iz tih razloga može se reći: Katarini Bačliji nikada, na žalost, nije pružena ona prava prilika, koja se ne propušta, kako bi došao do punog izražaja njen bogomdani talent komičarke.

Milovan Miković

Među 16 laureata i književnik podrijetlom iz Hrtkovaca

Miroslav Slavko Mader dobitnik Nagrade Grada Zagreba

Od 109 pristiglih prijedloga za Nagradu Grada Zagreba Odbor za javna priznanja Gradske skupštine, na čelu s predsjednicom *Tatjanom Holjevac*, 4. je ožujka donio listu od 16 po jedinaca i tvrtki kojima će se 31. svibnja, na Dan Grada Zagreba, svečano uručiti ove prestižna godišnja nagrada.

Među tih 16 najistaknutijih pojedinaca i tvrtki koji su dobili Nagradu Grada Zagreba za 2008. godinu nalazi se i ime našeg Srijemca, rođenog Hrtkovčanina, *Miroslava Slavka Madera*, koji ove godine obilježava 60 godina svestranog djelovanja u književnosti i novinarstvu te 80. godinu života, a iza sebe ima tridesetak knjiga poezije, drama i proze i zaslužno članstvo Društva hrvatskih književnika od 1955. godine i Hrvatskog društva novinara od 1965. godine.

Mader je do sada nagrađivan visokim i prestižnim nagradama od kojih izdvajamo: Godišnju nagradu (1980.), Državnu nagradu »Vladimir Nazor« za cjelokupni stvaralački opus (1999.), Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (1994.) za knjigu »Izabrane pjesme«. Dobitnik je i drugih zapaženih nagrada (Matiice hrvatske 1970. godine, Nagrade Društva hrvatskih književnika »Tin Ujević« 2008. godine...) te niz odličja, plaketa i priznanja.

Dobivanje Nagrade Grada Zagreba Miroslava Slavka Madera je beskrajno razveselilo, jer je to bila jedina od većih nagrada koju ovaj plodonosni književni djelatnik do sada nije dobio. »Naravno da sam sretan i zadovoljan i ovu nagradu doživljam kao veliku čast i priznanje za svoj 60-godišnji rad, a osobito me ponosnim čini činjenica što sam već 1957. godine bio u najužem izboru za ovu nagradu, na prijedlog mog generacijskog kritičara akademika *Vlatka Pavletića*, ali, eto, sudbina je htjela da je dobijem tek 52 godine kasnije«, kratko je prokomentirao ovu radosnu vijest laureat Miroslav Slavko Mader te zahvalio našem listu na iskrenim čestitkama.

Z. Žužić

Đuro Lončar darivao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Početak ustroja knjižnice vojvođanskih Hrvata

Donacijom umirovljenoga kolekcionara bunjevačke literature *Đure Lončara*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata dobio je prve primjerke buduće knjižnice vojvođanskih Hrvata, koju ova institucija namjerava ustrojiti.

Lončar je u srijedu Zavodu bez naknade darovao sve brojeve subotičkog dvotjednika »Žig«, komplet biltena DSHV-a »Glas ravnice«, sva izdanja »Bunjevačkih i šokačkih novina«, kao i komplete »Bunjevačkog žackala«, somborske »Danice« iz 1934. godine, lista »Neven«, časopisa »Klasje naših ravni« iz 1935., 1936. i 1942. i druge bunjevačke novine, periodike i časopise.

»Na ovaj način mi smo počeli ustrojivati vlastitu knjižnicu koju kanimo u okviru Zavoda ustrojiti. Cilj nam je napraviti knjižnicu u kojoj će se naći sve ono što je vezano uz Hrvate u Vojvodini, od knjiga, periodika, do novina. Bez obzira jesu li oni bili nakladnici, urednici i autori ili se o njima pisalo. Ovo je početak toga dugotrajnoga pothvata«, izjavio je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*.

Lončar je na skromnoj ceremoniji predaje zbirke materijala naveo kako je obradovan početkom rada Zavoda odlučio bez naknade mu ustupiti dio sakupljene literature o bačkim Hrvatima.

»Interes za povijest ove zajednice glavni je motiv mogega sakupljačkog rada«, naveo je Lončar, i dodao kako u njegovoj zbirci ima i svih brojeva »Hrvatske riječi«.

Tomislav Žigmanov je pozvao sve koje imaju bilo kakve pisane materijale o životu i povijesti vojvođanskih Hrvata da se obrate Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata.

J. S.

UZ KUPLJENE DVIJE KNJIGE IZ NAKLADE
»HRVATSKE RIJEČI« DOBIVATE I PRIMJERAK
KNJIŽEVNOG ČASOPISA »KLASJE NAŠIH RAVNI«

AKCIJA!

STARI BROJEVI »KLASJA«
SAMO 50 DINARA!

Renato Baretić, »Hotel Grand«, Algoritam, Zagreb, 2008.

Zanimljiv okvir za izazovnu temu

Renato je Baretić »Osmim povjerenikom« postavio visoke kriterije kojima valja vrednovati njegova književna ostvarenja. Možda će se baš stoga, nakon čitanja ovog romana, javiti misao da ovog puta nije sve kako smo očekivali, ali to nipošto ne znači da nas knjiga neće privući snagom izraza, jezičnom svježinom i originalnošću te pripovjedačkim darom

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Prva asocijacija koja se javlja uz ime *Renata Baretića* zacijelo je »Osmi povjerenik«, naslov njegova romana koji je oduševio i čitatelje i kritiku te zaslužio nekoliko nagrada. A u njegovom životopisu izdvojeni su sljedeći bitni podatci:

Rođen je 1963. u Zagrebu, gdje nešto kasnije diplomira komparativnu književnost i fonetiku. Od 1983. radi kao novinar u brojnim listovima, najviše u »Slobodnoj Dalmaciji« i njenim izdanjima. Objavio je zbirke pjesama »Riječi iz džepova« i »Kome ćemo slati razglednice«, izbor iz TV-kolumni »Kadrovi kadra«, te romane »Pričaj mi o njoj« i »Osmi povjerenik«, za koji je 2004. primio pet nacionalnih književnih nagrada. Uz *Ivicu Ivaniševića* i *Antu Tomića*, koscenarist je TV-serije »Novo doba« i igranog filma »Što je muškarac bez brkova«. U cijelosti ili u fragmentima, književna su mu djela prevedena na makedonski, slovenski, njemački, engleski i ukrajinski jezik.

Roman i blog

Njegov najnoviji roman, pomalo romantična naziva, »Hotel Grand« ima zanimljiv sadržaj koji otvara mnoge mogućnosti za pisca kakav je Baretić. Ukrajinska prostitutka, žrtva traffickinga, držana zaključana u bordelu u kojem svakodnevno naizmjenično pleše oko šipke i biva seksualno zlostavljana, odluči konačno pobjeći. Pomoću dotrajalih plahti ona se poku-

šava spustiti iz svoje sobe na ulicu, ali platno puca, djevojka pada na asfalt, a polomljene kosti joj probijaju meso. Njezin dobrohotni svodnik dolazi i zaštitnički je miluje po kosi, s više nježnosti nego ikada vlastitog desetogodišnjeg sina, koji tu odurnu situaciju promatra u tajnosti. Ime sina je Filip i on je, zapravo, glavni lik ovog romana.

Autoru kao da aktualna i izazovna tema nije bila dovoljna, već za nju traži i zanimljiv okvir, nastojeći djelo još više ukorijeniti u vrijeme u kojem živimo i dati mu višestruki dašak suvremenosti. Jer pri prvom upoznavanju s djelom, čitajući riječ nakladnika saznajemo kakva je veza ovog romana i jednog od sve popularnijih blogova.

»Na blog stanovitog Julia, posvećen književnosti, upada nepozvani gost pod nickom Condoleezo i počinje tamo ostavljati ulomke svojega romana, možda autobiografskog. Između posjetitelja bloga te Julia i Condoleeza razvija se živahna prepiska i polemika oko tog rukopisa i priče u kojoj 25-godišnji Filip pokušava naći tragove prošlosti u prostoru svog djetinjstva, u hotelu Grand, u neimenovanom

dalmatinskom gradu, kamo se vraća kako bi obavio nešto čime će napokon završiti svoje nesvakidašnje djetinjstvo.«

Bezopasno angažiranje

U današnjoj je književnosti nekoliko sličnih pristupa i rješenja. I sam Baretić kao da dijeli mišljenje o blogu s onim da »nema ništa lakše i bezopasnije anonimno se na internetu društveno 'angažirati' i kroz mlaćenje prazne slame po forumima i blogovima izraziti svoj stav oslobođen tereta identifikacije. No, kao što zna svatko tko je ikada zalutao na neki blog ili forum, većina postova na njima su bezumno slaganje riječi iz kojih se ponajbolje iščitava nedostatak pameti i obrazovanja prošaranim najbanalnijim općim mjestima malograđanskog stanja uma. U 'Hotelu Grand' riječ je o blogu posvećenom književnosti, pa je diskurs posjetitelja forsiran na donekle višu razinu od uobičajene, a Baretićev minuciozni osjećaj za jezik uspješno imitira tu vrste komunikacije, uključujući i neizbježnu šumu tipfelera.«

Odrastanje u leglu prostitucije

A hotel Grand je u prvoj polovici 90-ih prošlog stoljeća bio leglo prostitucije. Odrastanje u njemu, uz oca i majku koji vode cijeli posao i žive tu – ali svemu unatoč silno žele biti skladna građanska obitelj – u okruženju ukrajinskih prostitutki i njihovih klijenata, u društvu privatnog zaštitara Martina, vršnjakinje Halje te školskog prijatelja Zele, sa sobom donosi prve spoznaje o seksualnosti i privlačnostima, ali i o mračnim vezama kriminala s politikom i o zapetljanim odnosima (ne)moći i interesa. Condoleezova priča umrežava današnju stvarnost s Hrvatskom tog doba, istkanom od prekršenih primirja, ratnog pakla u susjednoj BiH, od ukrajinskih nesretnica i unproforaca do mafije, političara i ostalih odlikaša izvanrednih okolnosti.

Ukratko, Renato je Baretić »Osmim povjerenikom« postavio visoke kriterije kojima valja vrednovati njegova književna ostvarenja. Možda će se baš stoga, nakon čitanja ovog romana, javiti misao da ovog puta nije sve kako smo očekivali, ali to nipošto ne znači da nas knjiga neće privući snagom izraza, jezičnom svježinom i originalnošću te pripovjedačkim darom.

Povijest hrvatske književnosti (19. dio)

Pavao Ritter Vitezović – prvi hrvatski profesionalni književnik

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

U 18. nas stoljeće uvodi pjesnik, povjesničar, jezikoslovac Pavao Ritter Vitezović svojim latinskim djelom »Croatia rediviva« (1700.) u kojem slavi svehrvatstvo. Rođen je u Senju 1652. godine u obitelji

nome djelu, »Odiljenju sigetskome« (1684.), tematski nastavlja tradiciju uspješnih obrada sigetske epopeje u spjevovima *Brne Krnarutića* i braće *Nikole i Petra Zrinskoga*. Za razliku od prethodnika, Vitezović sigetskoj tragediji

sadašnjosti. Ostala su Vitezovićeve povijesna djela pisana latinskim jezikom. U raspravi »Croatia rediviva« (»Oživjela Hrvatska«, 1700.) bavi se afirmacijom ideje o teritorijalnoj i političkoj integraciji te dominaciji Hrvatske na cjelokupnome prostoru rimskoga Ilirika, uz protezanje hrvatskoga imena na sve Južne Slavene, dok u djelu »Plorantis Croatiae saecula duo« (»Dva stoljeća uciviljene Hrvatske«, 1703.) Vitezović opisuje patnje i političke nepravde što ih je u dvama posljednjim stoljećima pretrpjela Hrvatska. Povijest posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića ocrta u djelu »Bossna captiva« (»Zasužnjena Bosna«, 1712.), a za tisak je priredio i povijest Srbije, »Serbia illustrata«.

kavštine među svim Hrvatima. To je napose vidljivo u sačuvanom rukopisu njegova latinsko-hrvatskoga rječnika (Lexicon lattino-illyricum), u kojem su zastupljena trodijalekatna tumačenja latinske građe. Iznoseći svoje poglede na problematiku neujednačene latinične grafije (o kojoj je pisao u izgubljenoj raspravi »De orthographia«), Vitezović se zauzima za monografemsko načelo – jedan glas, jedan znak – čime nastavlja *Kašićevu* i *Budinićevu* reformsku misao, a neposredno prethodi Gajevim grafijskim rješenjima.

Zahvaljujući u prvome redu svojim političkim i filološkim integrativnim projekcijama, ali i ukupnomu svomu književnomu i kulturnomu angažmanu, Vitezović se drži bitnim prethodnikom hrvatskoga narodnog preporoda u 19. stoljeća. Zadesila ga je sudbina koja često prati neumorne i svestrane pisce: nijedno mu djelo nije doseglo klasičnu vrijednost niti je ubrojeno u književni vrh, no njegova djela u cjelini nadmašuju zbir pojedinačnih vrijednosti svakoga napose.

Rittera koji su se kao njemački vojnici doselili u Krajinu i naselili u Senju. Ondje su se udomačili i pohrvatili. Nakon osnovne škole, obrazovanje nastavlja u isusovačkome kolegiju u Zagrebu, gdje mu je profesor bio *Juraj Habičić*. Iako prekida školovanje i prepušta se putovanjima i samonaobrazbi, jedan je od najobraženijih Hrvata svoga vremena, čovjek mnogih zanimanja: leksikograf i književnik; pjesnik hrvatskoga i latinskoga izraza; povjesničar, kroničar i mislilac; vojnik i diplomat; bakrorezac i tiskar. Svojim je radom inspirirao hrvatsko narodno buđenje, preteča je *Gaja* i njegovih preporodnih ideja. Vitezović je pisac koji će sve do preporoda imati najveći utjecaj na duh književnog stvaralaštva u svim dijelovima kontinentalne Hrvatske.

Višežanrovski opus

Svoj obilan književni višežanrovski opus započeo je objavljivanjem povijesnoga djela na latinskome jeziku »Apographum ex Joanne Lucio« (1681.), u kojem dokazuje, na temelju mnogobrojnih povijesnih djela, staro plemstvo obitelji *Gušić*. U svom glavnome književ-

ne pristupa na uobičajen epsko-kronološki način, sustavno nižući epizode dobro znanoga povijesnoga događaja, već se usredotočuje na sigetsku bitku nakon njezina završetka. U četiri dijela spjeva, napisana pretežno u dvanaesteračkim distisima, dobivena je struktura rastrganih i pojedinačnih slika o posljednjim danima obrane koju, slijedom slobodnoga Vitezovićeve odnosa spram povijesnih događaja, posređuju i novouvedeni nepovijesni likovi (gospodična Sofija, putnik, alegorična vila Hrvatkinja). Osim iskazivanja osjećaja boli i suosjećanja, pjesniku je osobito stalo da istakne glavni ideal spjeva: postojanje svjesne žrtve za opće dobro.

U ostale važnije Vitezovićeve književne radove ubraja se još i »Pričnik aliti razliko mudrosti cvitje« (1703.), zbirka poslovice (»pričričja«) što ih je već bio objavio u svojim pučko-prosvjetnim kalendarima (»Kalendarium«, »Zoroast« i dr., 1695.-1702.). Jedino svoje povijesno djelo na hrvatskome jeziku, »Kroniku aliti spomen vsega svieta vikov« (1696.), sastavio je kako bi i neobrazovanu publiku upoznao s mjestom Hrvatske u prošlosti i

Obilježja triju narječja

Shvativši da je političko jedinstvo usko povezano s jezičnim, on u svoja hrvatska djela unosi obilježja svih triju narječja. Rođeni je čakavac, odgojen u kajkavskim krajevima, no širi ideju prihvaćanja što-

Povjerenstvo za dodjelu zvanja i priznanja Skupštine Grada sukladno članku 5. Odluke o ustanovljenju zvanja Počasni građanin, priznanja Pro urbe i priznanja »Dr. Ferenc Bodrogrvári« (»Službeni list Općine Subotica«, broj 39/2001 i 23/2007) objavljuje

JAVNI POZIV ZA PRIKUPLJANJE INICIJATIVA ZA DODJELU PRIZNANJA »DR. FERENC BODROGVÁRI« NA TERITORIJU GRADA SUBOTICE

PRIZNANJE »DR. FERENC BODROGVÁRI« se dodjeljuje istaknutim kulturnim stvaraocima (ne starijim od 40 godina), u području književnosti, znanosti, likovne i glazbene umjetnosti, koji su svojim djelima i činjenjima doprinijeli razvitku kulturnoga života grada ili dali doprinos na polju kulture u zemlji i inozemstvu, uzimajući u obzir zapažena ostvarenja u prethodnoj kalendarskoj godini.

NAPOMENA: Pismeni prijedlozi s obrazloženjem mogu se poslati poštom ili osobno predati u Gradskom uslužnom centru na adresi: SKUPŠTINA GRADA SUBOTICA, TRG SLOBODE 1, S NAZNAKOM ZA POVJERENSTVO ZA DODJELU ZVANJA I PRIZNANJA - PRIZNANJE »DR. FERENC BODROGVÁRI«, do 1. travnja 2009. godine.

Duhovna obnova za mlade

Kako bi obnovili svoju vjeru, naučili nešto novo, te produbili svoje zajedništvo, mladi su se okupili na tri dana, 6. 7. i 8. ožujka, u samostanu časnih sestara Kćeri milosrđa na duhovnu obnovu. Susret je započeo u petak navečer sv. misom mladih za mir, na kojoj su se mladi imali prilike ispovijediti, kako bi se što više mogli predati Bogu. Nakon mise i smještaja u samostanu, dan su završili večernjom molitvom. Subota je bila ispunjena predavanjima o temi obraćenja. Mladima su govorili preč. *Andrija Anišić*, mons. *Andrija Kopilović* i vlč. *Predrag Alilović*. Sva tri predavanja na mlade su ostavila snažan dojam, dala im poticaj za razmišljanje, a neki su i spoznali svoje pogreške. Nakon svih

predavanja slijedio je rad po skupinama, u kojima se obrađivala tema iz Biblije. Svaka je skupina kroz kratak skeč prikazala svoje zaključke. Subota je završila večernjom misom i zajedničkom molitvom. Nedjelju su mladi proveli slaveći Gospodina pjesmom i svjedočenjem drugima kako je lijepo biti uz Gospodina. Cijeli je susret bio prožet veselom pjesmom u slavu Njemu. Mladi su svojim kućama otišli pomalo umorni, ali ispunjenog srca.

Zanimljiv je podatak da se rečenica »Ne boj se« u Bibliji ponavlja 365 puta, za svaki dan po jednom. Ne boj se mijenjati, obraćati se i ići putem Krista, jer Bog je s tobom.

A. Sudarević

Ekumenski molitveni susret

Prigodom Svjetskoga molitvenog dana za žene, koji se obilježava 6. ožujka, održana je ekumenska molitva za dostojanstvo žene i u Šidu. U zajedničkoj ekumenskoj organizaciji određenih crkava u Šidu (Slovačke evangeličke crkve, Evangeličke metodističke crkve i Katoličke crkve) bio je molitveni susret za žene iz cijeloga svijeta. Molitveni je susret 8. ožujka održan u katoličkoj crkvi Presvetoga Srca Isusova u Šidu. Svećenik Evangeličke metodističke crkve *Novica Brankov*, svećenica Slovačke evangeličke crkve *Olina Kolar* i župnik Katoličke crkve vlč. *Nikica Bošnjaković*, zajedno su predvodili molitveni tijekom susreta. Tema i geslo ovoga susreta bilo je: »Mnogo nas je, ali smo jedno u Kristu«, koje su sastavile žene iz Papue – Nove Gvineje. Kroz zajedništvo, molitvu i pjesmu, cilj je ovoga molitvenoga susreta bio da se vjernici i sugrađani međusobno još više upoznaju, izmijene svoja vjerska iskustva i proslave Boga snagom Duha Svetoga u zajedništvu s Isusom Kristom, Sinom Božjim.

I. Kušeta

Teret ljudske svakidašnjice

Pjesmom »Blize o Bože moj«, koju je na flauti izvela *Daliborka Malenić*, u prošli je ponedjeljak započeo drugi korizmeni susret, kojeg organiziraju somborski karmelićani u suradnji s HKUD-om »Vladimir Nazor« iz Sombora. Nastavilo se razmatranje Molitve Gospodnje, koju je ovoga puta razmatrao o. *Antonio Mario Čirko* u izrazu »Dodi kraljevstvo tvoje«. Otac Antonio je želio pokazati koliko čovjeka od Boga udaljuju svakodnevne stvari kao što su vezanost za televizor, radio, virtualni svijet i mnoge druge svakodnevne navike. Sljedećeg ponedjeljka, 16. ožujka, o. *Vjenceslav Mihetec* nastavit će razmatrati Očenaš u izrazu: »Budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji«. Današnji ritam života nas želi udaljiti od molitve koja nam daje snagu, a Isus nam je dao jednostavnu Molitvu Gospodnju. Dragi Bog je naš kralj koji nas dariva, ali trebamo imati otvoreno srce. Otac Antonio je posebno naglasio kako su jednostavnost, poštenje, nesebičnost i ljubav potrebni za navještaj Kraljevstva Božjeg koje je tu, ali dolazi neprimjetno. Stoga je potrebno biti kao dijete, jer je dječje srce jednostavno, a Kraljevstvo Božje se može crpiti iz konkretnih stvari, kao što su Sveto pismo i sakramenti. Kako je i počela, ova korizmena tribina je i završila glazbom.

Z. Gorjanac

Križni put na Kalvariji

Pobožnost križnog puta na subotičkoj Kalvariji započinje sljedećeg vikenda:

- 22. ožujka u 15 sati – križni put predvode djeca
- 29. ožujka u 15 sati – križni put predvode mladi
- 5. travnja u 15 sati – Cvjetnica, križni put predvode obitelji
- 10. travnja u 10 sati – Veliki petak

Ž. V.

Započela devetnica u čast sv. Josipu

Devetnica u čast sv. Josipu, koja se održava crkvi sv. Roka u Subotici, započela je u utorak 10. ožujka. Svaku večer u 17 sati je križni put, krunica, klanjanje ili neka druga pobožnost, a u 17, 30 sveta misa, prigodna propovijed i litanije sv. Josipu. Tema ovogodišnje devetnice je »Sv. Josip i duhovna zvanja«.

U okviru devetnice, kao i prijašnjih godina, bit će blagoslov trudnica pod svetom misom u nedjelju 15. ožujka, te se pozivaju sve obitelji koje očekuju dijete da se prijave i dođu na ovu svetu misu. Dan biskupa Lajče Budanovića o 51. obljetnici njegove smrti bit će obilježen 16. ožujka, također u okviru devetnice sv. Josipu. Na blagdan Svetog Josipa, 19. ožujka, euharistijsko slavlje predvodit će biskup mons. dr. Ivan Penzes. Blagdan sv. Josipa, 19. ožujka, obilježava se i kao Dan hrvatske zajednice u Republici Srbiji

Ž. V.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Razmišljanja o najtežim pitanjima, kao što je smisao patnje

Samo mi je još to trebalo!

Nastavljamo naš korizmeni hod. To je prilika da zajednički razmišljamo i o najtežim pitanjima života kao što je smisao patnje. Jasno da su na tom problemu mnogi filozofi »polomili svoje pero«.

Kršćani imaju vjeru koja na poseban način obasjava te mračne staze našega života. *Voltaire* je najviše prigovarao kršćanstvu što je, kako on kaže, našao odgovor na problem patnje. Ovaj puta ću vam prepričati dvije poznate priče sa željom da se nađemo u njima.

Jedan par tragova

Jedna priča kaže: »Ni Bog nije pravedan. Zašto dopušta da Armenci poslije potresa umiru pod ruševinama? Zašto dopušta da u Sudanu djeca umiru od gladi? Kako može mirno gledati dok se pustoše tropske šume? Zašto? Zašto? Zašto postoji toliko zla i patnje u svijetu kojeg je stvorio pravedni i svemoguć Bog? Zašto trpe nevini? Zašto je toliko osamljenih, toliko unutarnje praznine i tjeskobnih noći u kojima umire posljednja nada? Onda sam usnuo san. Gospodin i ja hodamo morskim žalom jedan pokraj drugoga. Naše stope ostavljaju dva para tragova u pijesku, trag mojih i Gospodinovih stopa. Nešto mi govori – u snu – da svaki korak predstavlja jedan dan moga života. Okrećem se i pomno motrim tragove koji se gube u daljini. Otkrivam da neke dionice puta pokazuju samo jedan par otisaka. Razmišljam o tome što se sve događalo u to vrijeme i iznenađen zaključujem: dionice sa samo jednim parom stopa trag su dana kad sam najviše trpio. Bili su to dani tjeskobe, nestrpljenja, egoizma, lošeg raspoloženja, dani kušnje i sumnje, dani nerazumijevanja i patnje. Tada se obraćam Gospodinu i predbacujem mu: 'Obećao si da ćeš uvijek biti s nama. Zašto nisi održao riječ? Zašto si me ostavljao sama u najtežim trenucima moga života u kojima sam te najviše trebao?' Gospodin se smiješi: 'Sinko moj dragi, nisam te prestao voljeti niti jednog jedinog trenutka. Jedan par tragova na teškim dionicama tvoga života moje su stope. Tada sam te nosio na rukama.'«

Skraćivanje križa

Druga priča govori slično: »Neki čovjek koji je stalno bio nezadovoljan samim sobom i drugim ljudima, prigovarao je i Bogu govoreći: 'Tko kaže da svatko mora nositi svoj križ? Zar ne postoji neki način da se to izbjegne? Dosta mi je mojih svakodnevnih nevolja!' Bog

Trebamo upotrijebiti

sva dopuštena sredstva

da patnju olakšamo, ali

ne smijemo očajavati

ni patnju proglašava-

ti besmislenom. Ona

je dio naše ograničene

ljudske naravi.

Svi imamo iskustvo

da mnoge patnje ne bi

mogli podnijeti da nije

bilo »pomoći sa stra-

ne«. Ovo je vrijeme u

kom o toj pomoći više

razmišljamo i kušamo

živjeti kvalitetnije pri-

hvaćajući i svoja život-

na ograničenja, bolesti

pa i patnje.

mu je u snu ponudio odgovor. Čovjek je usnuo da je život na zemlji nepregledno duga kolona ljudi u hodu. Kretali su se jedan za drugim noseći križeve. Povorka je odmicala polako, ali bez zaustavljanja. On je također koraćao u beskrajnoj koloni i odmicao veoma sporo s križem koji je nosio na leđima. Pogledao je malo bolje i otkrio kako je njegov križ jako dugačak i da zbog toga tako sporo napreduje. 'Ako ga skratim, neće mi toliko smetati i bit će lakši', pomisli. Izade iz kolone, sjedne na rubni kamen pokraj puta i odreže komad križa. Kad je ponovno stao u kolonu, osjetio je olakšanje i počeo hodati puno lakše i brže od ostalih. Požurio je i bez većih poteškoća stigao do mjesta za koje se činilo da je cilj povorke ljudi. Bijaše to provalija: širok procijep u tlu, iza kojega je međutim započinjala 'zemlja vječne sreće'. Bilo je divno promatrati toliku rajsku krasotu. Iako nad provalijom nije bilo mosta, ljudi su prelazili na drugu stranu vrlo jednostavno. Svatko bi skinuo svoj križ, položio ga poput mosta na rubove provalije i prešao na drugu stranu. Činilo se kako su križevi načinjeni upravo po mjeri: sezali su točno do kraja provalije. Svi su prešli. Jedino on, koji je skratio svoj križ, nije mogao dosegnuti drugu stranu provalije. Počeo je očajnički plakati govoreći: 'Ah da sam to znao ...' Prekasno, jadikovanje je bilo uzaludno.«

Nitko ne može zaobići patnju

Iz obje priče je jasno da niti jedan čovjek – bio on vjernik ili nevjernik – ne može zaobići problem patnje. Vrlo je opasno taj problem rješavati »na vlastitu ruku«. Trebamo upotrijebiti sva dopuštena sredstva da patnju olakšamo, ali ne smijemo očajavati niti patnju proglašavati besmislenom. Ona je dio naše ograničene ljudske naravi. Priče na lagan način otkrivaju trajnu istinu da je u časovima patnje i tame stvarno Bog najbliži čovjeku. Svi imamo iskustvo da mnoge patnje ne bi mogli podnijeti da nije bilo »pomoći sa strane«. Ovo je vrijeme u kom o toj pomoći više razmišljamo i kušamo živjeti kvalitetnije prihvaćajući i svoja životna ograničenja, bolesti pa i patnje. Završio bih ovo razmišljanje jednom šaljivom zgodom iz života naše zaštitnice grada. Sveta Terezija Avilska, usred najvećih briga, osjeti strašnu bol u nogama. Potuži se Bogu: »Gospodine, nakon tolikih nevolja, samo mi je još to trebalo!« Bog joj odgovori: »Tako ja postupam sa svojim prijateljima.« Ona mu odgovori: »Sad razumijem zašto ih imaš tako malo!«

Skrb za prirodni ukras

Kako sačuvati svježinu rezanog cvijeća?

Šećer, kovanica ili aspirin mogu produžiti svježinu rezanog cvijeća

Dnevno se u raznim cvjećarnicama za razne prigode napravi i prodaju stotine buketa. Mnogi se toj gesti pažnje obraduju i razvesele, ali, kako sačuvati cvijeće koje smo dobili od drage osobe ili ga sami kupili? Činjenica je da je pravi užitak dobiti lijep buket cvijeća, ali se često dogodi da on prerano uvene, točnije već za neki dan.

Stručnjaci tvrde kako rezano cvijeće ne treba odmah stavljati u vazu i vodu. Tvrde stabljike prije stavljanja u vodu treba koso rezati, a mekane ravno. Svakako, prije stavljanja u vodu listove, koji bi bili u vodi, treba ukloniti, jer se oni prvi raspadaju. Vaza s rezanim cvijećem ne smije stajati niti na suncu niti na propuhu. Isto tako ne smije stajati niti u blizini voća, osobito ne blizu jabuka, jer one stvaraju plin etilen od kojeg cvijeće brže vene.

U cvjećarnicama se mogu kupiti razne tehnosti za produžetak svježine cvijeća, ali s nekoliko doma-

ćih, isprobanih savjeta možemo isto tako sačuvati svježinu našeg cvijeća.

U vazu prije stavljanja cvijeća možete staviti malo šećera ili

kovanicu od 1 ili 2 dinara, jer čestice bakra ubijaju bakterije i alge. Ako nemate kovanice pri ruci, isti učinak ćete dobiti i ako stavite tabletu aspirina.

Sobno cvijeće – iz sobe u vrt

Biljke koje planiramo prenositi iz sobe u vrt, treba nekoliko dana prije zajedno s crijepom staviti u prozirnu plastičnu vrećicu. Sitne biljke u malom crijepu, ako su preko noći vane, treba sačuvati od hladnoće tako da se na njih stavi plastična boca od soka ili mineralne vode. Trebalo bi je staviti i preko biljke i crijepa, ukoliko je moguće.

Biljku ne treba pomicati ako se na određenom mjestu dobro razvije, samo je potrebno okretati je prema suncu u jednakim vremenskim razmacima, kako bi se sa svih strana mogla ravnomjerno razvijati. Ljubica (foklandska) voli sunce, a ako ste u stanu i nemate dovoljno svjetla, voli i pod stolnom lampom, ali je treba ostaviti uključenu i preko noći.

Priredila: Ž. V.

KUPON HRVATSKA RIJEĆ
13.03.2009
ZA BESPLATNI PRIJEVOZ

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu. Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 13. ožujka 2009. godine u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja »Hrvatske riječi«.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

Lijekovi i pomoćna ljekovita sredstva (2. dio)

Piše: dr. Marija Mandić

Pod pojmom pomoćnih ljekovitih sredstava u najširem smislu podrazumijevaju se razni pripravci od biljaka, koji imaju određeni stupanj ljekovitog djelovanja. Smatra se kako je uporaba lijekova od bilja, odnosno ljekovitih biljaka, opća forma tradicionalne medicine. Većina zdravstvenih tegoba može se liječiti kod kuće nizom jednostavnih biljnih pripravaka. Ljekovite biljke svuda su oko nas. Treba ih samo uzeti – ali nikada u prevelikim količinama, jer pogrešna uporaba može biti vrlo štetna. Svakako, neophodan je velik oprez prilikom svakog korištenja biljnih proizvoda koji se naveliko reklamiraju, što na televizijskim programima što u ljekarnama, zbog njihova ipak mogućeg štetnog djelovanja.

Znate li da:

- povijest liječenja biljem datira od prije 16.000 godina, od plemena lovaca-skupljača, koja su znanja o bilju skupljala na temelju pokušaja i pogrešaka?
- je Kina zemlja s najdužom neprekinutom tradicijom biljne medicine?
- su stari Babilonci 3000. godine prije Krista izrađivali biljne tablete s glinom?
- je Pitagora u 6. st. prije Krista osnovao školu, koja je podučavala i liječenje biljem?
- su biljke moćni lijekovi, a njihove aktivne tvari, izolirane i sintetizirane, čine osnovu mnogih suvremenih lijekova, od aspirina do morfija?

- kozmetička uporaba bilja datira od prije 7000 godina, od ranih plemena oko Nila, koja su bojila svoje mrtve biljnim bojama kako bi sačuvala tijelo i učinila ga privlačnijim za podzemni svijet?
- je u 2. st. naše ere rimski liječnik Galen zapisao recept prve biljne

prije 50.000 godina, kada se neko bilje, smatraju arheolozi, upotrebljavalo kao začim?

Ipak, treba biti posebno oprezan s uporabom nekih pripravaka, a mi ćemo navesti samo najpoznatije:

Uporaba pripravaka na bazi kantariona može dovesti do opasnih i

na, ciklosporina ili varfarina, ili bilo kog drugog lijeka.

I sama uporaba preparata koji sadrže kofein može izazvati razna neželjena dejstva. Svima je dobro poznato kako mnogi dobro poznati preparati sadrže veće količine kofeina, a to su npr. čaj, kafa, čokolada i neka popularna bezalkoholna pića, ali i određen broj lijekova koji se izdaju na recept, kao i oni koji se izdaju bez recepta, mogu sadržavati visoke koncentracije kofeina. Simptomi »kofeinizma« mogu se izraziti u obliku: mučnine, proljeva, omaglice, slabijeg varenja, preskakanja srca, poremećaja disanja, treperenja i čestog mokrenja.

Grejpfrut ili njegov sok može dovesti do povećanih razina lijekova u krvi s ozbiljnim, pa čak i po život opasnim neželjenim reakcijama. To se odnosi uglavnom na lijekove koji se koriste u terapiji stanja kao što su: angina, anksioznost, kancer, konvulzije, depresija, erektilna disfunkcija, gastrointestinalni refluks, visoki krvni tlak, visoke razine lipidnog kolesterola, HIV/AIDS, infekcije, srčane aritmije, odbacivanje organskih transplantata i psihotičnih problema.

U idućim brojevima opisat ćemo neka ljekovita svojstva biljaka, koja su dobro poznata i raširena u svakodnevnoj uporabi. Bit će riječi o kamilici, nani, uvi, brusnici, ginko bilobi i sličnim.

kreme za lice, a recept čini osnovu svih današnjih dnevnih krema?

- većina industrijski proizvedene »prirodne kozmetike« sadrži sintetičke konzervanse, koji se smatraju krivcima za trećinu svih alergija na kozmetička sredstva?
- uporaba bilja u kuhinji datira od

neželjenih komplikacija. Naime, poznata efikasnost nekog lijeka može izostati ako se on upotrebljava zajedno s kantarionom u obliku komercijalno izrađenih npr. kapsula ili tableta, a i s čajem. Posljedice mogu biti i fatalne, zbog smanjenja koncentracije u krvi npr. digoksi-

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Hrckove zanimljivosti

Drugi moji mali čitatelji, sve vas pozdravljam! Ovoga puta na stranicama koje su najprije posvećene vama donosimo nekoliko zanimljivosti. Svega po malo, te se nadam da će svatko pro-naći bar nešto što mu je zanimljivo. Prošlog je petka održana smotra recitatora, te svima koji su prošli dalje od srca čestitamo. Donosimo

nam ovoga puta i malu reportažu iz Đurđina, gdje smo se upoznali s djecom iz vrtića i hrvatskih odjela (nižih razreda) u OŠ »Vladimir Nazor«. Podsjetit ćemo vas i na pobožnost križnog puta, kao i na blagdan Svetog Josipa. Stoga, krenimo redom.

Petero hrvatskih recitatora ide u Sečanj

Milica Vuković

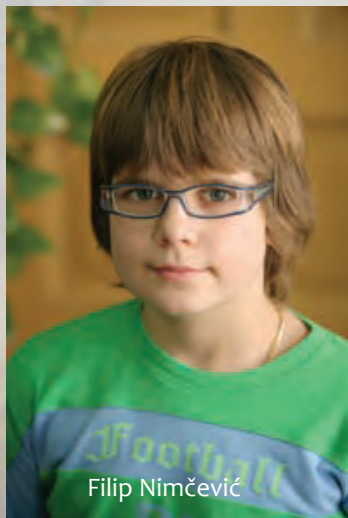
Ivan Kovač i Karla Rudić

Na zonskoj smotri recitatora, koja je održana u petak 6. ožujka pod nazivom »Pjesniče naroda mog«, na pokrajinsku smotru prošlo je petero djece koja su recitala na hrvatskom jeziku. U čitaonici Gradske knjižnice nastupila su ukupno 92 recitatora iz nekoliko općina: Subotice, Apatina, Sombora, Bačke Topole, Ade, Sente, Bečeja i Malog Idoša.

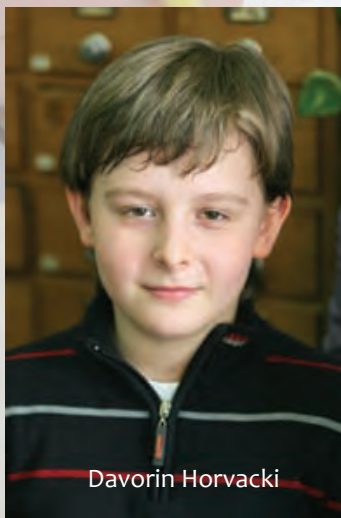
Poeziju na hrvatskom jeziku u Sečnju će, na višem rangu natjecanja, kazivati dvoje učenika

iz mlađe dobne skupine – *Davorin Horvacki* i *Milica Vuković*. Oboje pohađaju niže razrede osnovnih škola, Milica OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu, a Davorin OŠ »Matko Vuković« u Subotici. Iz srednje i starije dobne skupine u daljnje se natjecanje plasiralo troje hrvatskih recitatora, a to su *Filip Nimčević*, *Karla Rudić* i *Ivana Stipić*. Sve troje su recitatori Hrvatske čitaonice u Subotici. Zonsku smotru recitatora organizirale su Gradska knjižnica u Subotici i Kulturno-prosvjetna zajednica. Najbolji recitatori nagrađeni su diplomom i ponovno će se natjecati u Sečnju od 24. do 26. travnja.

M. T.

Filip Nimčević

Davorin Horvacki

Poziv na crtanje

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na sate crtanja, koja se okuplja svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 21). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Verebeš, a početak je u 10 sati.

Križni put

Na subotičkoj Kalvariji 22. ožujka u 15 sati počinje pobožnost križnog puta koji će predvoditi djeca. Pozvani sve svi!

Blagdan Svetog Josipa

Jedna od velikih, možemo reći središnjih svetkovina u mjesecu ožujku je blagdan Sv. Josipa, Marijina zaručnika, Isusova poočima i zaštitnika svete Crkve, kao i hrvatskog naroda. Štoviše, i čitav je ožujak posvećen sv. Josipu, te ga možemo nazvati njegovim mjesecom. On pokraj Isusa i Marije ima najuzvišenije mjesto. U Bibliji možete pročitati rečenicu koja glasi: »Jakov rodi Josipa, muža Marije, koja rodi Isusa koji se zove Krist« (Mt 1,16). To je najvažnija rečenica koju imamo sačuvanu o sv. Josipu. Prema njima Josip je bio pravedan zaručnik, skrbnik i otac najsvetije obitelji. On je uzor svim našim očevima. Stoga na blagdan Sv. Josipa možemo reći kako je to dan i naših očeva. O sv. Josipu jako malo znamo, ali zato su tu naši očevi koje možemo štovati na poseban način upravo tada, 19. ožujka. Toga dana na poseban način možete obradovati svoje očeve, nacrtati im neki crtež, napraviti njihov portret, pomoći ocu u nekome poslu i jednostavno mu reći koliko ga volite. Često naši očevi – tate ne iskazuju toliko svoju ljubav koliko mi očekujemo ili koliko to mama pokazuje, ali budite sigurni da vas vaš otac jako puno voli. Sveti Josip je izabran za zaštitnika svih očeva! Blagdan Sv. Josipa je i jedan od velikih blagdana za Hrvatsku zajednicu.

Devetnaesti ožujka poseban je dan i blagdan!

Prijatelji iz Đurđina

Predškolska skupina »Cvjetici« s odgojiteljicom

VRTIĆ: Iako je rijetko da pri nekoj školi postoji i vrtić, ipak se susrećemo s ovakvim slučajevima. Jedan zanimljiv primjer je u OŠ »Vladimir Nazor«, gdje pri školi postoji i predškolska skupina. Prostorije gdje borave predškolci i njihovi malo mlađi prijatelji nalaze se u sklopu škole, u učionici koja je preuređena za potrebe vrtića. Grupa nosi naziv »Cvjetici«, a s njima radi odgojiteljica *Marina Ivanković Radaković*. Kako odgojiteljica kaže, prostora za rad imaju dovoljno. »Zahvaljujući ravnateljici *Ljiljani Dulić* didaktičkih materijala i knjiga imamo dovoljno za rad. U našoj skupini imamo 20-ero djece, koja su uzrasta od 4, 5 i 6 godina. Nažalost, postoji samo jedna grupa, tako da više djece ne možemo niti primiti. Činjenica je da bi bilo potrebno imati dvije skupine, jednu od 4-5 godina, a u drugoj skupini da budu samo predškolci. Potreba postoji, a nadam se da će se to i ostvariti. Djeci je potrebno da idu dvije godine u vrtić, kako bi se na pravi način pripremili za školu«, kaže odgojiteljica Marina. Ovaj vrtić je od prošle godine registriran kao

dvojezični vrtić, srpsko-hrvatski, te se dvojezično i radi. S obzirom na to da i u školi postoji mogućnost pohađanja nastave na hrvatskom jeziku, roditelji već pri upisu u vrtić odlučuju hoće li djeca nastavu pohađati na hrvatskom ili srpskom jeziku.

Marijiva učenica: Ana Dulić

ŠKOLA: U OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu postoji i nekoliko hrvatskih odjela, niži razredi i 7. razred. Posjetili smo i njih. Ima dva kombinirana odjela, to su 1. i 3. te 2. i 4. razredi. Učiteljica u 1. i 3. kombiniranom odjelu je *Marijana Merković*, a ima samo 4 učenika. Učenice koje pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u prvom razredu su *Mirjana Milodanović* i *Regina Dulić*, a dečki su u trećem razredu, također njih dvojica, *Davor Vojnić Kortmić* i *David Crvenković*. Kako kaže njihova učiteljica,

Učiteljica Marijana Merković

oni lijepo rade i pravi su prijatelji. Ima ih malo i lijepo surađuju s učiteljicom i drugim odjelima, a dečki su pravi džentlmeni, pa pomažu svojim mlađim prijateljicama i čuvaju ih.

U drugom hrvatskom odjelu, koji je također kombinirani odjel 2. i 4. razreda, učiteljica je *Sanela Kolar*. Njih ukupno ima osmero, petero u drugom razredu i troje u četvrtom. »Djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, a tjelesni odgoj i srpski jezik imaju skupa s vršnjacima iz srpskog odjela«, kaže učiteljica Kolar. I u ovom odjelu djeca se lijepo slažu i imaju motivaciju za rad. Učenici koji pohađaju drugi razred su: *Marijana Dulić*, *Damir Ivković Ivandekić*, *Mario Horvacki*, *Mladen Bako* i *Ivan Grgić*, dok četvrti razred pohađaju: *Ana Dulić*, *Pavle Horvacki* i *Martina Horvacki*.

4. razred OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu s učiteljicom Sanelom Kolar

1. i 3. razred kombiniranog odjela u Đurđinu

Uređuje: Željka Vukov

Josip Bačlija

Istranin iz Bačke

Isprva je odlazio u Rovinj kao turist, potom kao sezonac, a danas tamo živi

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Po dva tjedna u veljači i ožujku proveo je Josip Bačlija (1964.) u rodnoj Subotici, te je sjever hrvatskog primorja, gdje danas živi, zamijenio sjeverom Bačke, gdje je rođen. Došao je posjetiti kćer *Valentinu*, rođake, prijatelje i provesti nešto vremena u gradu iz kojeg se prije desetak godina otisnuo put mora.

»U Rovinj sam često odlazio u najranijoj mladosti, pa mi je već bio poznat kada sam prije desetak godina, na poziv prijatelja koji je zamijenio jednu subotičku nekretninu, otišao tamo ljetovati. Tijekom tog godišnjeg odmora upoznao sam puno novih prijatelja, a neki od njih su me pozvali da sljedećeg ljeta dođem raditi skupa s njima. Poziv sam prihvatio i od 2000. godine isprva sam kao sezonac, a zatim i kao stalni rezident Rovinja počeo raditi u malom egzotičnom ugostiteljskom lokalu (konobi) unutar zidina staroga grada«, započinje priču Josip Bačlija.

Rovinj – Subotica

Prema Josipovom kazivanju trajna selidba u ovaj lijepi istarski gradić, poznat i po nadimku Hrvatska Venezia, nije donijela previše promjena u njegovu životu. Radne

sezone provedene podno zidina Rovigna, kako glasi stari naziv grada u kojemu danas živi, donijele su mu brojna, lijepa prijateljstva među ljudima koji su ga primili kao svoga. Dobre zasluge za ovakav prijam jamačno ima i njegova komunikativnost, te neposrednost sklapanja poznanstava u kratkom roku od trenutka prvog upoznavanja.

»Vrlo sam se brzo naviknuo na istarski dijalekt. Rovinj je inače jedna velika multietnička sredina na čijim se ulicama mogu čuti svi jezici i narječja s prostora nekadašnje zajedničke države, pa nema velikih problema u svakodnevnoj komunikaciji. Povrh toga, tijekom turističke sezone grad posjećuju brojni inozemni turisti i tada zbilja vlada golemo jezično šaren-

lo. Govorim četiri strana jezika (engleski, njemački, mađarski i poljski), a služim se solidno talijanskim i češkim.«

Način života u ova dva grada i nije pretjerano različit, jer su u pitanju manje sredine u kojima se mnogi ljudi poznaju i često imaju prilike vidjeti se na ulicama. Osobito tijekom izvansezonskog razdoblja, s jeseni i u zimu, kada je Rovinj bez turista kojih u udarnim mjesecima ljeta bude i do 50.000.

Osjećaj doma

»Prije, kada sam odlazio iz Subotice u Rovinj, doslovno sam i osjećao takvu formulaciju, a danas, s polaganim protokom vremena, taj se osjećaj polagano gubi. Sada već osjećam kako sam otišao iz

Rovinja za Suboticu, jer, primjerice, mnogo prijatelja od tamo me je, za vrijeme ovih mjesec dana koliko sam u rodnom gradu, telefonski zvalo i pitalo kada se vraćam. Vremenom, Rovinj je postao moj dom. Dom u kome sam se i ponovno oženio Engleskinjom *Suzanom*, koja je kao turistica došla jedne godine, upoznala me i ostala. Ali, moj dom će uvijek biti i Subotica, ponajviše zbog moje kćeri iz prvog braka *Valentine* i obiteljskih korijenja, koji će me uvijek vezati uz rodni kraj«, naglašava Josip.

Usporedba

Prije desetak godina, u vrijeme kada je Josip počeo zamjenjivati Suboticu za Rovinj, bila je znatno veća razlika u financijskom aspektu glede životnog standarda. Danas, porastom cijena i troškova življenja ponajviše na našim prostorima, ta je razlika sve manja.

»Uspoređujući cijene u Subotici i slušajući komentare prijatelja na račun visine mjesečnih režijskih troškova, uviđam kako se razlika sve više smanjuje. Pritom ne treba zaboraviti kako su primanja u Hrvatskoj u prosjeku značajno veća.

More

Iako već godinama živim na moru, iskreno, u njemu se ne okupam više od desetak puta godišnje. Tu je, navikneš se na njega i nije to kao kada se dođe na ljetovanje.

U NEKOLIKO REDAKA

Smijeh

Sve je manje smijeha. Nema smiješnih filmova, serija, zabavnih programa, pa ni pretjerano dobrih viceva. Ali, ipak postoje mjesta na kojima se čovjek može sit nasmi-
jati.

Trgovine i tržnice. Kada vidite nove cijene prehrambenih proizvoda, jednostavno se morate nasmi-
jati. Do suza...

Ljubimci na zraku

FOTO KUTAK

Vrijeme kresanja...

ŠALJIVI KUTAK

Došao Ivica doma i kaže baki:

- Ubit će me mama i tata, dobio sam jedinicu u školi.
- Neka sine, ispravit ćeš.
- Ne mogu bako, napisana je kemijskom!

Čovjek sjedi ispred bolničke sobe. Izlazi liječnik i kaže mu:

- Vaša žena ne izgleda dobro.
- Znam doktore, ali zna kuhati i dobra je s djecom.

Pokuca vuk kozličima na vrata:

- Djeco, ja sam vaša majka, donijela sam mlijeka.
- Ajde vuče, ne zezaj stvar. Poslali smo je po pivu...

Koja je sličnost između punice i daljinskog upravljača?

- Uvijek se nađu na neočekivanom mjestu!

Odbojka

Poraz u polufinalu kupa

Odbojkašice Spartaka nisu se uspjele plasirati u finale Kupa Srbije. Na finalnom turniru u Obrenovcu zaustavile su ih braniteljice naslova iz ekipe Poštar 064 (3-1), koje su i ove sezone uspjele obraniti titulu nacionalnog kupa.

Spartak Azotara: Bokan 12p, Kmezić, Memišević - libero, Nikić 8p, Stojanović 5p, Helić, Medić 16p, Sonja Klisura 2p, Češljarić 1p, Matić, Šimić 2p i Sara Klisura 6p.

Nogomet

Pobjeda na startu

Na otvaranju proljetnog dijela sezone momčad Spartak Zlatibor vode zabilježila je minimalnu pobjedu (1-0) protiv Voždovca (Beograd) i zadržala bodovnu razliku u odnosu na momčadi s kojima pretendira na plasman u Prvu ligu. Strijelac jedinog gola bio je Mijić u 46. minuti susreta.

Spartak Zlatibor voda: Stojanović, Glogovac, Šarac, Milanković, Oletu, Popović, Mijić (Nosković), Torbica, Janjuš, Veselinov (Jovetić), Fabinić (Marinković).

Košarka

Pobjede košarkaša i košarkašica Spartaka

Uvjerljivom igrom na domaćem parketu košarkaši Spartaka slavili su protiv momčadi Sveti Đorđe (80-68) u 19. kolu Srpske lige, grupa Vojvodina.

Spartak: Đekić, Zorić 11, Prlja 2, Šefčić, Stojanović 11, Pot, Kuntić 4, Topalov 14, Kalinić 21, Vukolić 17, Sirovina

Još uvjerljivije su bile košarkašice Spartaka, koje su s velikom koš razlikom (74-47) slavile novu ligašku pobjedu protiv ekipe Kraljeva.

Spartak: Đekić, Zorić

11, Prlja 2, Šefčić, Stojanović 11, Pot, Kuntić 4, Topalov 14, Kalinić 21, Vukolić 17, Sirovina.

Tenis

Pobjeda Hrvatske, poraz Srbije

Pobjedom (5-0) protiv selekcije Čilea, Davis cup reprezentacija Hrvatske (Čilić, Ančić, Karanušić i Karlović) plasirala se među osam najboljih u Svjetskoj skupini, a protivnik u sljedećem susretu, koji će također igrati na domaćem terenu, bit će reprezentacija SAD.

Reprezentacija Srbije (Đoković, Tipsarević, Troicki i Zimonjić) poražena je u Benidormu u susretu protiv domaćina Španjolske (1-4) i ostanak u Svjetskoj skupini morat će izboriti u kasnijem duelu protiv jedne od momčadi koja će, također, tražiti svoje mjesto među 16 najboljih momčadi za sezonu 2010.

**DOLAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

BAXI

CIM GAS

**Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs**

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

Sanja Memišević, odbojkašica

Oduvijek na liberu

Specifična pozicija na kojoj igram doprinosi stabilizaciji igre u obrani

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U proteklih nekoliko natjecateljskih godina Ženski odbojkaški klub Spartak prošao je put od europskih visina do drugoligaških parketa Srbije i natrag. Popularne »Golubice« su osvajanjem četvrtoga mjesta u Prvoj ligi, u koju su se ekspresno vratile, ponovno izborile »euro vizu« i subotička publika bit će ponovno u prilici gledati vrhunsku žensku odbojku u gradskoj Dvorani sportova. Jedna od rijetkih igračica koja je iz nekadašnje ekipe ostala i dalje u majici Spartaka je libero *Sanja Memišević*, dobitnica sportske stipendije grada.

»Odbojkom sam se počela baviti u šestom razredu osnovne škole, a moj prvi trener, koji me je poučio osnovama odbojke, bio je *Zoran Molnar*, kod kojeg sam poslije prelaska u ŽOK Spartak, trenirala i igrala u drugom timu. Za prvu ekipu sam debitirala sa šesnaest godina u susretu protiv Crvene zvezde, koji je igran u sklopu turnira Kupa gradova. Sam debi na velikoj odbojkaškoj sceni dogodio se posve slučajno, jer se prvi libero *Bašić* prethodne večeri nije osjećala dobro i mene su iznenada pozvali kao prvu pričuvenu. Pobijedile smo 3-2 i tako je započeo moj staž u prvoj ekipi Spartaka, u kojoj igram i sada«, započela je svoju odbojkašku storijsku Sanja Memišević.

Specifično mjesto

Mnoge odbojkašice koje danas igraju na poziciji libera igrački su put započele na nekoj drugoj poziciji, no Sanja je od samoga početka bavljena odbojkaškim sportom krenula na ovoj specifičnoj poziciji.

»Iako sa 170 cm ne spadam u niske ženske osobe, na odbojkaškom terenu sam uvijek bila najniža i pozicija libera mi je u startu bila predodređena. Zvoljela sam je i mislim kako nisam pogriješila. Libero zamjenjuje srednjeg blokerja, koji je uobičajeno viši rastom i znatno mu je teže kretati se u fazi obrane, pa se uspostavljanjem ove pozicije dobilo na stabilizaciji igre u njezinom početnom dijelu, tj. primanju protivničkoga servisa. U sljedećoj sezoni se planira novina otvaranjem mogućnosti da i drugi libero sjedi na pričuvnoj klupi, pa će i to dodatno pomoći ekipi.«

Sanja dodaje kako se na izrazitu visinu svojih kolegica na terenu odavno navikla, kao i na česte njihove šale po pitanju njezinih centimetara.

Spartak

Nakon uspješne europske sezone ŽOK Spartak je odigrao izrazito slabu sezonu i ispao iz elitnog prvoligaškog društva. Dobar dio igračica prvog tima je napustio Suboticu, a jedna od

rijetkih koja je ostala bila je upravo Sanja.

»Nažalost, upravo te nesretne godine, zbog smanjenja lige, dvije su ekipe ispadale iz Prve lige (prijašnjih godina je ispadala samo jedna) i mi smo bile pretposljednje s velikom bodovnom razlikom u odnosu na posljednje plasiranu ekipu. Igrajući Drugu ligu znale smo kako moramo izdržati i ekspresno se vratiti u Super ligu, gdje nam je i mjesto. Minula sezona i osvajanje četvrtoga mjesta, koje jamči novi izlazak na europsku scenu, najbolja je potvrda naše kvalitete.«

Izvan odbojke

Uz svakodnevne treninge i puni igrački angažman na prvenstvenim i kup utakmicama, Sanja Memišević je studentica na Ekonomskom fakultetu u Subotici, a za svoj talent i sportski

doprinos klubu dobitnica je sportske stipendije grada.

»Iznimno sam ponosna na sportsku stipendiju, koja meni i mojoj obitelji puno znači u svakom pogledu i nastojat ću je opravdati igrama i zalaganjem na terenu. Što se tiče života izvan odbojke, smatram kako se sve može postići kvalitetnom preraspodjelom vremena. Dan ima 24 sata i ima vremena za puno toga.«

Sportska obitelj

Prezime Memišević dobro je poznato u svijetu sporta. Otac je bio glasoviti hrvač, brat je nogometaš i, gledajući obojicu, Sanja se odlučila i sama oprobati u svom sportu.

Feljton: Socijalna alijenacija bunjevačkih Hrvata u Vojvodini (2.)

Nepovjerenje u ljude

Alijenaciju u interpersonalnim odnosima definirali smo i operacionalizirali kao stavovski konstrukt u čijoj se strukturi nalazi percepcija o moralnoj pokvarenosti ljudi i percepcija o sebičnosti drugih ljudi.

Piše: dr. sc. Zlatko Šram

Interpersonalni prostor alijenacije odredili smo kao nepovjerenje u ljude, odnosno čovjeka općenito. Drugim riječima, alijenaciju u interpersonalnim odnosima definirali smo i operacionalizirali kao stavovski konstrukt u čijoj se strukturi nalazi percepcija o moralnoj pokvarenosti ljudi i percepcija o sebičnosti drugih ljudi.

Ova vrsta nepovjerenja u biti predstavlja jedno od tzv. bazičnih vjerovanja o prirodi svijeta i stvarnosti u kojoj pojedinac živi, a koja prezentira dublju psihičku razinu negoli stavovi i mišljenja. Bazična vjerovanja su vjerovanja o prirodi svijeta, dok su stavovi orijentacije prema specifičnim objektima. Naime, jedno od Renshonovih bazičnih vjerovanja odnosno pretpostavki o prirodi stvarnosti u kojoj pojedinac živi, odnosi se na vjerovanje o drugima u životnom prostoru pojedinca; jesu li, na primjer, ljudi dobri i može li se u njih imati povjerenja, ili su bazično zli i ne može im se vjerovati.

Personalni faktor

Renshon navodi pet bazičnih vjerovanja: (1) vjerovanje o prirodi fizičke stvarnosti, (2) vjerovanje o mogućnosti (potencijalu) za individualno djelovanje u svijetu u kojem se živi (tzv. personalna kontrola), (3) vjerovanja koja podrazumijevaju procjene o hostilnosti svijeta ili sredine u kojoj se živi, (4) vjerovanja o drugim ljudima (jesu li dobri ili zli) i (5) vjerovanja koja se odnose na samoprocjenu (vrjednuje li pojedinac sebe ili ne). Rokeach je predložio sličan koncept nazivajući ga »centralnim vjerovanjima«. Ova su bazična ili centralna vjerovanja međusobno povezana u procesu usvajanja. Drugim riječima, neka od ovih vjerovanja mogu kovarirati. Na primjer, vjerovanje da je svijet mjesto u kojem nije moguća personalna kontrola može biti povezano s vjerovanjem da je svijet u biti jedno neprijateljsko mjesto. Riječ je onoj vrsti alijenacije koja može ukazivati na izvjesni poremećaj u odnosima za koji je karakteristična agresivnost kao rezultat izloženosti stresnim situacijama i oskudnim resursima i egzistencijalnim prijetnjama. Nepovjerenje u druge ljude ukazuje ne samo na jednu stavovsku organizaciju već ujedno i na crtu ličnosti koja se u literaturi naziva »personalnim faktorom« i koja u svojem ekstremnom obliku može biti povezana s paranoidnim kognicijama ili disfunkcionalnim nepovjerenjem, depresijom,

različitim autističkim političkim stavovima i inhibitornim faktorima u razvoju demokratskih institucija, političke participacije i demokratskih procesa.

Socijalni kapital i nepovjerenje

Nepovjerenje u ljude u interpersonalnim odnosima u socijalno-psihološkom značenju u izvjesnoj je mjeri slično konceptu socijalnog kapitala koji se koristi kako bi se opisala pojedina obilježja socijalnih odnosa unutar grupe ili zajednice. Robert D. Putnam pod socijalnim kapitalom podrazumijeva obilježja socijalnog života koja omogućuju sudionicima da učinkovitije djeluju u postizanju zajedničkih ciljeva. Teorija socijalnog kapitala pretpostavlja snažnu povezanost između socijalnog (ne)povjerenja i (ne)povezanosti s drugim ljudima. Premda postoje određeni dokazi da se uspostavljanjem ljudskih veza dolazi do povjerenja, ova vrsta uzročnosti nije sasvim jasna - kako s teorijskog, tako i s metodologijskog stajališta. Ukratko, socijalni kapital se odnosi na socijalne veze, norme i (ne)povjerenje među ljudima. U biti se radi o složenom konstrukt, odnosno jednom »kišobran terminu«, pod koji se zajedno mogu staviti termini kao što su - socijalna kohezija, socijalna potpora, socijalna integracija i/ili participacija. S našim konceptom »nepovjerenja u ljude« u izvjesnom smislu korespondira upravo treća komponenta socijalnog kapitala, tj. (ne) povjerenje u ljude, a koja ukazuje na njegovu kognitivnu dimenziju, za razliku od strukturalne dimenzije socijalnog kapitala koji se odnosi na ponašanje u okviru socijalne mreže.

Osim toga, naš koncept »nepovjerenja u ljude« sličan je drugoj dimenziji Sroleovog koncepta anomije koju je nazvao »interpersonalna dezintegracija«. Premda mogu postojati različite veze između nepovjerenja u ljude, nepovjerenja u društvo ili anomije i nepovjerenja u politiku, one ipak mogu biti sasvim različitog intenziteta i smjera u različitim društvenim i političkim sredinama. Tako, primjerice, na prostoru Rusije postoji veliko povjerenje u rodbinu i prijatelje, manje povjerenje u ljude općenito i najmanje povjerenje u političare i institucije socijalne kontrole. Čini nam se, međutim, da veliko preklapanje socijalnog, političkog i interpersonalnog prostora alijenacije, definiranog kao nepovjerenje u druge (institucije i ljude), može ukazivati na struk-

turu generalnog obrasca socijalne alijenacije. Jedno ovakvo stanje opće prisutnog nepovjerenja predstavlja mentalni signal da u socijalnoj sredini odnosi nisu funkcionalni, odnosno da stvari nisu onakve kakve na površini izgledaju. Riječ je o kombinaciji nepovjerenja u druge, osjećaja neefikasnosti, nezadovoljstva, cinizma i beznadežnosti koja generira osjećaj različite vrste nesigurnosti i osobine ličnosti, kao što su - anksioznost, hostilnost, agresivnost, usamljenost, izolacija i nisko samopoštovanje.

Interes za politiku i nepovjerenje

Imajući na umu da u psihološkoj pozadini anomije, političkog nepovjerenja s jedne i interpersonalnog nepovjerenja s druge strane leži slična kognitivna matrica koja ukazuje na postojanje nepovjerenja prema društvu, politici i čovjeku, formirali smo hipotezu da će se ove dimenzije alijenacije nalaziti u takvim odnosima da na latentnoj razini višeg reda ukazuju na egzistenciju unutarnje koherentne socijalne alijenacije u populaciji bunjevačkih Hrvata u Vojvodini¹. Prvi je dakle cilj ovog istraživanja bio utvrditi nalaze li se ispitivane dimenzije alijenacije u međusobno takvim odnosima da na razini faktora drugog reda formiraju strukturu generalne socijalne alijenacije. Drugi cilj istraživanja bio je utvrditi doprinos anomije, političkog nepovjerenja, i interpersonalnog nepovjerenja u predikciji rezultata na dimenziji političkog interesa ili interesa za politiku. Pošli smo naime od hipoteze da će interes za politiku biti u negativnoj korelaciji s pojedinim dimenzijama alijenacije, kako su to pokazali rezultati nekih istraživanja. Budući da smo utvrdili kako na razini faktora drugog reda postoji generalni faktor socijalne alijenacije, nastojali smo, kao treći cilj istraživanja, utvrditi utjecaj sociodemograf-

¹ Povijesna je znanost utvrdila kako su Bunjevci velika skupina hrvatskog naroda koja je bila naseljena u raznim dijelovima Kvarnerskog primorja, Dalmacije, Like i Bosne i Hercegovine. Udaljenost i teritorijalno-politička izdvojenost od modernizacijskog središta matičnog etničkog prostora, za posljedicu ima slabljenje svijesti u dijelu bunjevačke populacije o zajedničkom kulturnom identitetu s matičnom hrvatskom nacijom. Ovo je jedan od razloga zašto je dio Bunjevaca sklon etnički se deklarirati »samo« kao Bunjevci. U ovom radu deklarativnu podjelu bunjevačkih Hrvata na »samo« Bunjevce s jedne i Hrvate s druge strane tretiramo isključivo kao sociološku činjenicu.

skih varijabli (spol, dob, školska naobrazba i nacionalna samoidentifikacija) i subjektivne procjene životnog standarda na stupanj internalizacije socijalne alijenacije kao faktora drugog reda. Pošli smo od pretpostavke da će sociodemografske varijable u značajnoj mjeri utjecati na razinu izražene socijalne alijenacije, a posebno varijabla školske naobrazbe.

U pogledu povezanosti alijenacije i subjektivne procjene životnog standarda pošli smo od pretpostavke da među njima postoji značajna korelacija; naime da više alijenirani pojedinci nepovoljnije procjenjuju razinu vlastitog životnog standarda. Drugim riječima, alijeniranost pojedinca može biti produkt objektivne ili percipirane odsutnosti socijalnih i ekonomskih resursa koja je uvjetovana položajem pojedinca u stratifikacijskom sustavu.

Ispitanici

Uzorakom je obuhvaćeno 484 ispitanika na teritoriju općine Subotice sa sljedećim sociodemografskim karakteristikama: Spol: muški: 47%, ženski: 53%. Dob: 18-30 god. = 24.2%, 31-45 = 32.9%; 46-55 = 20.9%; 56-65 = 13.8%; 66 i više god. = 8.3%. Školska naobrazba: nezavršena osnovna škola = 5.8%; osnovna škola = 15.0%; srednja trogodišnja škola za radnička zanimanja = 26.1%; srednja četverogodišnja škola = 37.4%; viša škola = 8.6%; fakultet = 7.1%. Etnička samoidentifikacija: Bunjevci = 46.0%; Hrvati = 54.0%. Subjektivna procjena životnog standarda: krajnje siromašan = 7.0%; siromašan = 28.2%; prosječan = 59.4%; iznadprosječan = 5.4%; visok = 0.0%.

Zanimala nas je međusobna povezanost sociodemografskih varijabli i subjektivne procjene životnog standarda kako bismo mogli razlučiti koja od ovih varijabli ima odlučujući utjecaj na internalizaciju određenog stavovskog prostora. U prvom nas je redu zanimala povezanost

etničke samoidentifikacije i ostalih ispitivanih varijabli. Ako je, primjerice, za ispitanike koji se etnički deklariraju samo kao Bunjevci karakterističan niz sociodemografskih obilježja, onda je teško zaključivati da etnička samoidentifikacija u značajnoj mjeri određuje smjer i intenzitet povezanosti s određenim stavovskim prostorom. U tom je slučaju povezanost etničke samoidentifikacije s određenom stavovskom dimenzijom produkt povezanosti etničke samoidentifikacije i nekih drugih sociodemografskih varijabli.

Na temelju Pearsonovih koeficijenata korelacije utvrdili smo da ispitanici koji se etnički deklariraju samo kao Bunjevci nešto češće pripadaju starijim skupinama, nižim obrazovnim skupinama i nepovoljnije procjenjuju svoj životni standard. Najveće korelacije smo utvrdili između dobi i školske naobrazbe s jedne strane i između subjektivne procjene životnog standarda i školske naobrazbe s druge strane.

Mjerni instrumenti

U ovom smo istraživanju primijenili četiri mjerna instrumenta koja smo konstruirali na temelju nekih naših ranijih istraživanja, a to su: (1) skala anomije, (2) skala političkog nepovjerenja, (3) skala interpersonalnog nepovjerenja (nepovjerenje u ljude općenito) i (4) skala interesa za politiku (politički interes). Od ispitanika je traženo da izraze stupanj slaganja ili neslaganja s određenom tvrdnjom u rasponu od potpunog neslaganja (1 = uopće se ne slažem) do potpunog slaganja (5 = u potpunosti se slažem).

Sadržaj skale *Anomije* ukazuje na: (1) odsutnost normi u društvu (»U ovom društvu malo tko poštuje bilo kakve zakone«; »U ovom se društvu samo kriminalci mogu obogatiti«; »Društvo u kojem živimo mi ponekad izgleda gore od samog pakla«; »Da bi čovjek u životu nešto postigao prisiljen je varati i krasti«; (2)

besperspektivnost (»Ništa dobro ne možemo očekivati od budućnosti«; »Danas čovjek može živjeti samo od danas do sutra«; i (3) bespomoćnost (»Osjećam se bespomoćnim bilo što u životu učiniti za sebe«; »Malo toga mogu učiniti sa svojim životom jer sve ovisi o drugima«).

Sadržaj skale *Političkog nepovjerenja* ukazuje na: (1) *nepovjerenje u političare* (»Svi političari gledaju samo svoje interese i korist, a ne vode brigu o interesima naroda«; »Politikom se bave samo nemoralni ljudi«; (2) *nepovjerenje u političke stranke* (»Niti jednoj političkoj stranci ne treba vjerovati«; (3) *nepovjerenje u društvu ili državni output* (»Od države ne treba ništa očekivati«; »Država gleda samo na to kako izvući korist od naroda«).

Sadržaj skale *Interpersonalnog nepovjerenja* (nepovjerenja u ljude općenito) ukazuje na: (1) percepciju moralne pokvarenosti drugih ljudi (»Ljudi su u dubini svoje duše zli i pokvareni«; »Velik broj ljudi samo laže«; »Ljudi se pretvaraju da su nam prijatelji«; »Ljude je veoma lako podmititi«) i (2) percepciju sebičnosti drugih ljudi (»Ljudi gledaju samo svoje interese i nije ih briga ni za koga drugoga«; »Ljudi misle samo o tome kako se okoristiti na račun drugoga«).

Interes za politiku. Ispitanici su imali mogućnost odgovoriti koliko često prate politiku u sredstvima masovnog priopćavanja i koliko često razgovaraju o politici sa svojim prijateljima i u obitelji. Opcije odgovora bile su: 1 = nikada, 2 = ponekad, 3 = često, 4 = veoma često. Sadržaj skale ukazuje na: (1) praćenje politike putem novinskih i elektronskih medija (»Gledam političke emisije na televiziji«; »Slušam političke emisije na radiju«; »Čitam političke članke u novinama«) i (2) na prisutnost razgovora o politici (»Razgovaram o politici sa svojim prijateljima«; »U našoj obitelji razgovaramo o politici«).

Ima li povjerenja u političare?

**PETAK
13.3.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Trenutak spoznaje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Super meduza
11.10 - Oprah Show (1098.)
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - TV kalendar
12.35 - Opijeni ljubavlu
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.39 - Vrijeme sutra
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.40 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
17.47 - HPB fit
17.55 - Iza ekrana
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.15 - Doctor Dollittle 2., američki film (84')
21.40 - Burzovno izvješće
21.45 - Dnevnik 3
22.05 - Lica nacije
22.55 - Poslovne vijesti
23.00 - Vijesti iz kulture
23.10 - Dosjei X (5.)
23.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija
00.40 - Hotel Babylon 3., serija
01.30 - Bostonsko pravo 2., serija
02.15 - Priča o Indiji: Putovi začina i svile, serija
03.05 - Oprah Show (1098.)
03.50 - Bez komentara
04.20 - reprizni program
05.10 - Opijeni ljubavlu

06.35 - Najava programa
06.40 - Vatrogasne priče
07.00 - Miki i prijatelji
07.25 - TV vrtić:
- Pingui
- Tikvići
- Simfolije
07.45 - čarobna ploča - učimo engleski

08.00 - Petar Pan i gusari
08.25 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu
08.50 - Are: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
09.50 - Are: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, 1. vožnja
10.50 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
11.25 - Are: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
12.25 - Are: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, 2. vožnja
13.25 - reprizni program
14.00 - Dokutka - Krsto Mihaljević: Šešira nemam, film
14.45 - Obični ljudi, TV serija
15.35 - Koga briga? Autoritarni roditelji
16.10 - Dva i pol muškarca 4., humoristična serija
16.30 - Razred, serija
17.00 - Bostonsko pravo 2., serija
17.50 - Županijska panorama
18.10 - Vrijeme
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu
19.20 - Crtani film
19.30 - Moja obitelj 5., serija
20.00 - Večeras...
20.05 - Bez komentara
20.40 - Vijesti na Drugom
20.52 - Vrijeme
20.55 - Priča o Indiji: Putovi začina i svile, serija
21.50 - Hotel Babylon 3., serija (12)
22.45 - Frostov pristup 14., mini-serija (12) (90')
00.25 - Državnik novog kova 1., serija (12)
00.55 - Filmski maraton: Lažna nevjesta, film
02.25 - Filmski maraton
04.15 - TV raspored

06.25 Otvori svoje srce, serija
07.15 Code lyoko, crtana serija
07.40 Winx, crtana serija
08.05 Graditelj Bob, crtana serija
08.20 Pepa prašćić, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.30 IN magazin
11.05 Inspektor Rex, serija
12.05 Farma, reality show
13.05 Rebelde, serija
14.05 Vatrogasne priče, serija
15.05 Još dišem, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 Inspektor Rex, serija
18.25 IN magazin by Bijele udovice
19.15 Dnevnik Nove TV

20.00 Farma, reality show
22.00 Starsky i Hutch, igrani film
00.00 Zaštita, igrani film
01.45 Ezo TV, tarot show
02.45 Tajne igre, igrani film
04.15 Naručeno ubojstvo, igrani film
05.55 Kraj programa

06.55 Dexterov laboratorij, crtana serija
07.15 SpužvaBob Skockani, crtana serija
07.40 Korak po korak, humoristična serija
08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija
08.35 Punom parom, kulinarski izazov
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Malcolm u sredini, humoristična serija
11.40 Dadilja, humoristična serija
12.15 Exkluziv, magazin
12.30 Vijesti, informativna emisija
12.40 Reba, humoristična serija
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, kriminalistička serija
15.20 Magnum, akcijska serija
16.15 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadilja, humoristična serija
18.00 Reba, humoristična serija
18.30 Vijesti, informativna emisija
18.55 Exkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Brisač, igrani film,
21.55 Klopka za milijunaša, igrani film,
23.40 Vijesti, informativna emisija
23.50 Trči, Ronnie, trči, igrani film
01.10 Brisač, igrani film, znanstveno-fantastični

**SUBOTA
14.3.2009.**

05.20 - Najava programa
05.25 - Posebni dodaci, emisija o filmu
06.05 - Iza ekrana
06.35 - Velike filmske ljepotice: Daniele Delorme,

07.25 - TV kalendar
07.40 - Vijesti
07.55 - Kinoteka - North to Ala američki film (118')
09.55 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Kućni ljubimci
10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - TV kalendar
12.35 - Opijeni ljubavlu, telenovela
13.20 - Prizma, magazin
14.05 - Duhovni izazovi
14.35 - Reporter
15.45 - Euromagazin
16.20 - Vijesti
16.29 - Vrijeme sutra
16.35 - Hrvatska kulturna baština
17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
17.45 - Croatia Osiguranje - prozor u svijet 125
17.55 - U istom loncu, kulinarski show
18.35 - TV Bingo Show
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.10 - Zvijezde pjevaju (1.)
21.55 - Mamutica, kriminalistička serija
22.40 - Burzovno izvješće
22.45 - Dnevnik 3
22.55 - Vijesti iz kulture
23.05 - Bratska krv, američki film
00.55 - Filmski maraton: Pogled u smrt,
02.35 - Filmski maraton: Hooper - superkaskader,
04.10 - reprizni program
04.55 - Opijeni ljubavlu, telenovela
06.50 - TEST

07.05 - Najava programa
07.10 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
07.30 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
07.55 - Na kraju ulice (26')
08.20 - Danica
08.25 - čarobna ploča - učimo engleski
08.40 - Ninin kutak
08.50 - Are: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, 1. vožnja
09.50 - Are: Svjetski skijaški kup (Ž) - veleslalom, 1. vožnja
10.55 - Navrh jezika: Nad
11.05 - Kokice
11.25 - Are: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, 2. vožnja
12.25 - Are: Svjetski skijaški

kup (Ž) - veleslalom, 2. vožnja
13.25 - Briljanteen
14.10 - Dr. Who 3., serija
15.00 - Ekspedicija u Gvajanu, dokumentarna serija
15.55 - KS automagazin
16.30 - Hooper - superkaskader, film
18.10 - Košarka, Cibona - Partizan, prijenos
20.00 - Večeras...
20.05 - Taksi, francuski film
21.35 - Imaš signal, dokumentarni film
22.10 - Zagrebački tamburaši, koncerta
23.05 - Sportske vijesti
23.15 - Noć u kazalištu - A. Šenoa: Zlatarovo zlato
00.55 - TV raspored

06.25 Code lyoko, serija
06.50 Superheroj Spiderman, serija
07.15 Fifi i cvjetno društvo, serija
07.25 Pocoyo, crtana serija
07.50 Roary, crtana serija
08.05 Dora istražuje, serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
11.00 Čarobnice, serija
12.00 Smallville, serija
13.00 Provjereno, informativni magazin
14.00 Sekunde do katastrofe, serija
15.00 Farma, reality show
17.00 Vijesti
17.10 Kod Ane, show
17.50 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Soba panike, igrani film
22.00 Donnie Brasco, film
00.20 Govornik mrtvih 1, serija
01.50 Govornik mrtvih 2, serija
03.20 Soba panike, igrani film
05.05 Sekunde do katastrofe, serija
06.00 Kraj programa

07.05 Najbolje godine, humoristična serija
07.30 Ulica Sezame, serija
08.25 Ben 10, crtana serija
08.50 Kaya, reality drama (dvije epizode)
09.40 Ritam srca, serija
10.35 Tajna, igrani film, obiteljska drama
12.25 Hrvatska traži zvijezdu, glazbeni show
13.30 Vijesti
13.40 Premier League: Manchester United - Liverpool, prijenos
15.45 Batman i Robin, film,
17.50 Zvijezde Ekstra - Will Smith (2. dio)
18.30 Vijesti
19.00 Exploziv, magazin
20.00 James Bond 007: Sutra

nikad ne umire, film
22.00 Ubojstvo u Greenwichu,
igrani film, triler
23.35 28 dana kasnije, film
01.30 Klopka za milijunaša,
akcijska komedija

NEDJELJA 15.3.2009.

05.40 - Najava programa
05.45 - Svirci moji,
glazbena emisija
06.30 - Glas domovine
06.55 - Euromagazin
07.25 - TV kalendar
07.40 - Vijesti
07.50 - Koncert: Nikolai
Znaider i Njemački
simfonijski orkestar;
Lisa Batshiasvili,
Truls Mork i Berlinska
filharmonija (82')
09.15 - Opera box
09.45 - TV kalendar
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - Miss Marple 4., serija
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - Syngentin
poljoprivredni savjetnik
12.17 - Herbošov
poljoprivredni savjetnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Jelovnici izgubljenog
vremena
16.05 - Vijesti
16.15 - Vrijeme sutra
16.20 - Jura Hura
16.55 - Lijepom našom
18.00 - Park prirode Kopački
rit: Toplo ljeto, serija
18.35 - U istom loncu,
kulinarski show
19.14 - Za one koji misle
unaprijed - CO
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.03 - Vrijeme
20.10 - 1 protiv 100, kviz
21.10 - Što je muškarac bez
brkova, TV serija
22.00 - Paralele
22.35 - Rizzi bizz
23.20 - Burzovno izvješće
23.25 - Dnevnik 3
23.35 - Vijesti iz kulture
23.45 - Filmski maraton:
Ukradeni poljupci, film
01.15 - Filmski maraton:
On the Town, film
02.50 - Garaža
03.20 - Opera box
03.50 - Lijepom našom
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Rijeka: More

07.30 - Najava programa
07.35 - Dexterov laboratorij,
crtana serija
08.00 - Lockie Leonard,
serija za djecu
08.25 - Shaggy dog, američki
film za djecu
10.00 - Nora Fora,
TV igra za djecu
10.50 - Biblija
11.00 - Varaždin: Misa,
prijenos
12.05 - Hannah Montana,
serija za mlade
12.30 - Tree Hill 5.,
serija za mlade
13.15 - Ciklus klasičnog
mjuzikla: On the Town
15.00 - Volim nogomet
18.20 - Magazin nogometne
Lige prvaka
18.50 - U vrtu pod zvijezdama
19.25 - Garaža
19.55 - Večeras...
20.00 - HNL - emisija
20.10 - HNL: Cibalia -
Hajduk, prijenos
22.05 - HNL - emisija
22.25 - Sportske vijesti
22.30 - Za one koji misle
unaprijed - CO
22.35 - Filmski klub: Capone,
američki film
00.15 - Prikraseni 2., humoris-
tična serija
00.40 - TV raspored

07.00 - Code lyoko,
crtana serija
07.30 - Superheroj Spiderman,
crtana serija
07.55 - Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija
08.10 - Pocoyo, crtana serija
08.35 - Roary, crtana serija
08.50 - Dora istražuje,
crtana serija
09.15 - Automotiv,
auto-moto magazin
09.45 - Novac,
business magazin
10.15 - U sedmom nebu, serija
11.15 - Samo je jedan pravi,
serija
11.45 - Kako zavaljeti svoje
tijelo, serija
12.15 - Sljedbenik, igrani film
14.15 - Sekunde do katastrofe,
serija
15.15 - 48 sati, igrani film
17.10 - Vijesti
17.20 - Rapsodija u Miamiju,
igrani film
19.15 - Dnevnik Nove TV
20.00 - Farma, reality show
21.00 - Prljavi ples 2, film
22.40 - Red Carpet, showbiz
magazin
00.00 - Svi mrze Chrisa, serija
00.30 - Rapsodija u Miamiju,
igrani film
02.05 - Žigolo, igrani film

03.45 Red Carpet, showbiz
magazin

06.45 Ritam srca,
dramska serija
07.30 Jedna od dečki,
humoristična serija
07.55 Ulica Sezame, serija
08.50 Ben 10, crtana serija
09.20 Samov život,
humoristična serija
10.10 Bibin svijet,
humoristična serija
10.45 Moja 3 zida,
humoristična serija
11.50 Ljubav je na selu,
dokumentarna sapunica
12.45 Ponovo na Zemlji, film,
fantastična komedija
14.15 Vijesti
14.20 Ubojstvo u rezervatu,
igrani film, triler
16.25 Discovery: Preživjeti
Meksiko, dokumentarna
emisija
17.15 Odred za čistoću,
dokumentarna emisija
17.45 Ekkluziv, magazin
18.30 Vijesti
19.00 Kraljevi leda,
dokumentarna emisija
20.00 Hrvatska traži zvijezdu,
glazbeni show
21.00 Napokon Polly, film,
romantična komedija
22.35 CSI: Miami,
kriminalistička serija
23.25 Spremnost za igru, igrani
film, komedija
01.10 Kunolovac, kviz

PONEDJELJAK 16.3.2009.

06.10 - Najava programa
06.15 - Drugo mišljenje
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.15 - Sve će biti dobro,
telenovela
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Venecija, serenissima -
dokumentarni film
11.10 - Treća dob, emisija
za umirovljenike
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - TV kalendar
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, mozaično
-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.39 - Vrijeme sutra
14.45 - Normalan život,

emisija o osobama s
invaliditetom
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo- Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo- Vijesti
17.30 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.35 - Croatia Osiguranje -
prozor u svijet 125
17.37 - HPB fit
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.10 - Moram spavat, anđele
hrvatski film
21.55 - Potrošački kod
22.25 - Burzovno izvješće
22.30 - Otvoreno
23.35 - Dnevnik 3
23.50 - Poslovne vijesti
23.55 - Vijesti iz kulture
00.05 - Dosjei X (5.), serija
00.50 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 5., serija
01.35 - Momci s Madisona,
serija
02.20 - Kalifornikacija,
humoristična serija
02.45 - Bostonsko pravo 2.,
serija
03.30 - Skica za portret
03.40 - reprizni program
05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Najava programa
07.05 - Vatrogasne priče,
07.25 - Miki i prijatelji
07.50 - TV vrtić:
- Život u obitelji
vodenkonja
- Tikviči
- Pingu
08.10 - čarobna ploča
08.25 - Petar Pan i gusari,
08.50 - Lagodni život Zacka i
Codyja, serija za djecu
09.15 - Beverly Hills 8., serija
10.00 - Obiteljski film
11.30 - Ulica Somerset 11,
serija za mlade
11.55 - Antologija hrvatskoga
glumišta - M.Krleža:
Michelangelo
13.15 - Don, nizozemski film
14.50 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Ta politiká
15.50 - Kako žive životinje
16.10 - Dva i pol muškarca 4.,
humoristična serija
16.30 - Razred,
humoristična serija
17.00 - Bostonsko pravo 2.,
serija
17.50 - Županijska panorama
18.10 - Vrijeme
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Na rubu znanosti:
Jacob Liberman -
Znanost o svjetlosti
19.20 - Crtani film
19.30 - Moja obitelj 5.,
humoristična serija
20.00 - Večeras...
20.05 - Aladdin, američki film

21.40 - Vijesti na Drugom
21.52 - Vrijeme
21.55 - Zakon!, domaća
humoristična serija
22.30 - Momci s Madisona,
serija
23.20 - Kalifornikacija,
humoristična serija
23.50 - Ciklus horor: Kocka:
Početak, film
01.25 - TV raspored

06.25 Otvori svoje srce, serija
07.15 Code lyoko
07.40 Winx, crtana serija
08.05 - Pepa prašćić
08.15 Graditelj Bob
08.30 - Ezo TV, tarot show
09.30 - Nova lova, TV igra
10.30 - IN magazin by
Bijele udovice
11.15 - Inspektor Rex, serija
12.15 - Farma, reality show
13.15 - Rebelde, serija
14.15 - Vatrono srce, serija
15.15 - Prljavi ples 2,
igrani film
17.00 - Vijesti Nove TV
17.25 - Inspektor Rex, serija
18.25 - IN magazin
19.15 - Dnevnik Nove TV
20.00 - Farma, reality show
21.00 - Ne zaboravi stihove,
glazbeni kviz
22.00 - Privatna praksa, serija
23.05 - Vijesti
23.20 - Uvod u anatomiju, serija
00.20 - Seinfeld, serija
00.50 - Život na sjeveru, serija
01.45 - Ezo TV, tarot show
02.45 - Punoglavac, igrani film
04.10 - Seinfeld, serija
04.35 - Život na sjeveru, serija
05.20 - Rebelde, serija
06.05 - Kraj programa

06.55 - Dexterov laboratorij,
07.15 - SpužvaBob Skockani,
07.40 - Korak po korak,
08.05 - Kako sam upoznao vašu
majku
08.35 - Punom parom,
09.15 - Astro show, emisija
10.20 - Kunolovac, kviz
11.20 - Malcolm u sredini,
11.45 - Dadilja,
12.15 - Ekkluziv, magazin
12.30 - Vijesti
12.40 - Reba, serija
13.05 - Večera za 5
13.35 - Marina, telenovela
14.30 - Cobra 11, serija
15.20 - Magnum, akcijska serija
16.15 - Korak po korak, serija
16.40 - Kako sam upoznao vašu
majku, serija
17.10 - Malcolm u sredini,
17.35 - Dadilja, serija
18.00 - Reba, serija
18.30 - Vijesti
18.55 - Ekkluziv, magazin
19.05 - Večera za 5
19.35 - Punom parom,

20.00 Erin Brokovich
22.10 Shaft, igrani film
00.00 Vijesti,
00.10 Kunolovac, kviz

UTORAK 17.3.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Syngentin poljo
privredni savjetnik
09.15 - Sve će biti dobro
09.55 - Croatia Osiguranje -
prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Alaska's Dalton
Highway, Trampelfad
zum Eismeer -
dokumentarni film
11.15 - Christinin vrt, serija
11.45 - Skica za portret
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - TV kalendar
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, moza-
ično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.39 - Vrijeme sutra
14.45 - Među nama
15.35 - Etnoforezičari: U
gradu Dugom Selu,
emisija pučke i predajne
kulture
16.10 - Hrvatska uživo
17.30 - Hrvatska uživo
17.35 - Croatia Osiguranje -
prozor u svijet 125
17.37 - HPB fit
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Rijeke Hrvatske:
Mrežnica, popularno-
znanstvena serija
21.15 - HPB fit
21.20 - Poslovni klub
21.50 - Burzovno izvješće
21.55 - Otvoreno
23.00 - Dnevnik 3
23.15 - Poslovne vijesti
23.20 - Vijesti iz kulture
23.30 - Dosjei X (5.), serija
00.15 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 5., serija
01.00 - CSI: Miami 6., serija
01.45 - Zovem se Earl 2.,
humoristična serija
02.05 - Bostonsko pravo 2.,
02.50 - Skica za portret
03.00 - Etnoforezičari: U
gradu Dugom Selu,

emisija pučke
i predajne kulture
03.30 - Drugi format
04.10 - Globalno sijelo
04.40 - Poslovni klub
05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Najava programa
07.05 - Crtana serija
07.25 - Miki i prijatelji
07.50 - TV vrtić:
- Danica
- Medvjedići
- Mali crveni traktor
08.25 - Petar Pan i gusari,
08.50 - Lagodni život Zacka i
Codyja, serija za djecu
09.15 - Beverly Hills 8., serija
10.00 - Genijalci.com, film
11.35 - Ulica Somerset 11,
serija za mlade
12.00 - Antologija hrvatskoga
glumišta - F.Šehović:
Novela od kapetana
12.55 - Miran čovjek, film
15.00 - Obični ljudi, TV serija
15.45 - Navrh jezika
15.55 - Iznad crte
16.15 - Nove avanture stare
Christine 2., serija
16.35 - Razred, serija
17.00 - Bostonsko pravo 2.
17.50 - Županijska panorama
18.10 - Vrijeme
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Drugi format
19.20 - Crtani film
19.30 - Moja obitelj 5.A,
20.00 - Večeras...
20.05 - Večeras...
20.10 - Mor, hrvatski film
21.20 - Vijesti na Drugom
21.32 - Vrijeme
21.40 - CSI: Miami 6., serija
22.30 - Zovem se Earl 2.,
22.55 - Ciklus europskog
filma: Tjesnac života,
00.40 - TV raspored

06.25 - Otvori svoje srce, serija
07.15 Code lyoko
07.40 Winx, crtana serija
08.05 Pepa prašćić
08.15 Graditelj Bob
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.30 IN magazin
11.20 Inspektor Rex, serija
12.20 Farma, reality show
13.20 Rebelde, serija
14.20 Vatroeno srce, serija
15.20 Novi početak, film
17.00 Vijesti Nova TV
17.25 Inspektor Rex, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Farma, reality show
21.00 40 dana bez komada,
22.55 Vijesti
23.10 Uvod u anatomiju, serija
00.10 Seinfeld, serija
00.40 Život na sjeveru, serija

01.30 Ezo TV, tarot show
02.30 40 dana bez komada,
04.05 Seinfeld, serija
04.30 Život na sjeveru, serija
05.15 Rebelde, serija
06.00 Kraj programa

06.50 Dexterov laboratorij,
07.15 Transformeri
07.40 Korak po korak,
08.05 Kako sam upoznao
vašu majku
08.35 Punom parom,
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Malcolm u sredini
11.45 Dadija,
12.15 Ekkluziv, magazin
12.30 Vijesti
12.40 Reba
13.05 Večera za 5,
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, serija
15.20 Magnum, serija
16.15 Korak po korak,
16.40 Kako sam upoznao vašu
majku, serija
17.10 Malcolm u sredini,
17.35 Dadija, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti,
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, emisija
19.35 Punom parom,
20.00 Moja 3 zida, serija
21.00 Bibin svijet,
21.40 Osvoji ljubav, film
23.15 Putnik, znanstveno-
fantastična drama
00.10 Vijesti
00.20 Kunolovac, kviz

SRIJEDA 18.3.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Među nama
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro,
09.55 - Croatia Osiguranje -
prozor u svijet 125
10.00 - Vijesti
10.09 - Vrijeme danas
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Posljednji raveji, film
11.10 - Oprah Show
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Dnevnik
12.13 - Vrijeme
12.15 - TV kalendar
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom,
14.30 - Vijesti
14.39 - Vrijeme sutra
14.45 - Riječ i život,
15.35 - Eko zona

16.10 - Hrvatska uživo
17.30 - Hrvatska uživo
17.35 - Croatia Osiguranje -
prozor u svijet 125
17.37 - HPB it
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.30 - Sve će biti dobro
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
19.55 - Večeras...
19.57 - Sport
20.02 - Vrijeme
20.10 - Idemo na put s
Goranom Milčićem
21.00 - Luda kuća 4., TV serija
21.40 - Proces
22.10 - Burzovno izvješće
22.15 - Otvoreno
23.25 - Dnevnik 3
23.40 - Poslovne vijesti
23.45 - Vijesti iz kulture
23.55 - Dosjei X (5.), serija
00.40 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 5., serija
01.25 - Državna opasnost
02.10 - Oprah Show
02.50 - Posljednji raveji
03.40 - Scientia croatica
04.10 - Eko zona
04.40 - Proces
05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Najava programa
07.05 - crtana serija
07.25 - Miki i prijatelji
07.50 - TV vrtić:
- Ninin kutak
- Braća koale
- Moj mali poni
08.25 - Petar Pan i gusari,
08.50 - Lagodni život Zacka
i Codyja
09.15 - Beverly Hills 8., serija
10.00 - Prijenos sjednica
13.35 - reprizni program
14.40 - Obični ljudi, TV serija
15.30 - DJ Bram, dokumentarni
film za mlade
15.45 - Kokice
16.05 - Nove avanture stare
Christine 2.,
16.25 - Razred, serija
16.50 - Scientia croatica
17.25 - Rukomet, kvalifikacije
za EP 2010.: Slovačka
- Hrvatska, 1. poluvrijeme
18.10 - Vijesti na Drugom
18.15 - Rukomet, kvalifikacije
za EP 2010.: Slovačka
- Hrvatska, 2. poluvrijeme
19.05 - Znanstvene vijesti
19.20 - Crtani film
19.35 - Moja obitelj 5.A,
20.00 - Večeras...
20.05 - Dokumentarni film
20.40 - Vijesti na Drugom
20.52 - Vrijeme
21.00 - Odmjetnik Josey
23.15 - Državna opasnost,
00.10 - Transfer
00.40 - Obavještajci 5., serija
01.25 - TV raspored

06.25 Otvori svoje srce, serija
07.15 Code lyoko
07.40 Winx, crtana serija
08.05 Pepa prašćić
08.15 Graditelj Bob
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.30 IN magazin
11.15 Inspektor Rex, serija
12.15 Farma, reality show
13.15 Rebelde, serija
14.15 Vatroeno srce, serija
15.15 Apollo 11, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 Inspektor Rex, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Farma, reality show
21.00 Van Helsing, igrani film
23.15 Vijesti
23.30 Uvod u anatomiju
00.30 Seinfeld, serija
01.00 Život na sjeveru, serija
01.50 Ezo TV, tarot show
02.50 Doors, igrani film
05.05 Seinfeld, serija
05.30 Život na sjeveru, serija

06.55 Dexterov laboratorij
07.15 SpužvaBob Skockani
07.40 Korak po korak
08.05 Kako sam upoznao vašu
majku
08.35 Punom parom,
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Malcolm u sredini
11.45 Dadija,
12.15 Ekkluziv, magazin
12.30 Vijesti
12.40 Reba, serija
13.05 Večera za 5
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11,
15.20 Magnum, akcijska
serija
16.15 Korak po korak,
16.40 Kako sam upoznao
vašu
majku, serija
17.10 Malcolm u sredini
17.35 Dadija, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
19.35 Punom parom,
20.00 CSI: New York,
21.00 Mentalist, serija
21.50 11. sat,
22.40 Bratstvo, dramska
23.45 Vijesti
23.50 Kunolovac, kviz
01.55 Reži me, dramska serija

ČETVRTAK 12.3.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Riječ i život
06.45 - TV kalendar
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti

09.10 - Sve će biti dobro
 09.55 - Croatia Osiguranje
 10.00 - Vijesti
 10.09 - Vrijeme danas
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Posljednji rajevi, film
 11.10 - Oprah Show
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Dnevnik
 12.13 - Vrijeme
 12.15 - TV kalendar
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.25 - Dan za danom
 14.30 - Vijesti
 14.39 - Vrijeme sutra
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.35 - Croatia Osiguranje
 17.37 - HPB fit
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 19.55 - Večeras...
 19.57 - Sport
 20.02 - Vrijeme
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.00 - Pola ure kulture
 22.30 - Burzovno izvješće
 22.35 - Otvoreno
 23.25 - Dnevnik 3
 23.40 - Poslovne vijesti
 23.45 - Vijesti iz kulture
 23.55 - Dosjei X (5.), serija
 00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija
 01.25 - Blizu doma, serija
 02.10 - Bostonsko pravo 2.
 02.55 - Domaći dokumentarni film
 03.25 - Indeks
 03.55 - Pola ure kulture
 04.25 - Dossier.hr
 05.10 - Opijeni ljubavlju

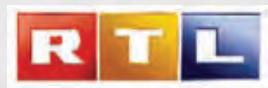

07.00 - Najava programa
 07.05 - crtana serija
 07.25 - Miki i prijatelji
 07.50 - TV vrtić:
 - Danica
 - Pingu
 - Platno, boje, kist
 - Vatrogasac Sam
 08.25 - Petar Pan i gusari
 08.50 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 8., serija
 10.00 - Prijenos sjednica
 13.35 - reprizni program
 14.10 - Slikovnica
 14.45 - Obični ljudi, TV serija
 15.35 - Koga briga?
 16.10 - Nove avanture stare Christine 2., serija
 16.30 - Razred, serija
 17.00 - Bostonsko pravo 2.,
 17.50 - Županijska panorama
 18.10 - Vrijeme
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Indeks
 19.10 - Crtani film
 19.30 - Moja obitelj 6.A,
 20.00 - Večeras...
 20.05 - Hlapić, animirani film

21.30 - Vijesti na Drugom
 21.42 - Vrijeme
 21.50 - Šibicari, američki film
 23.45 - Blizu doma, serija
 00.35 - Dobro ugođena večer:
 Portret Hilary Hahn
 01.35 - Obavještajci 5., serija

06:25 Otvori svoje srce, serija
 07:15 Code lyoko
 07:40 Winx, crtana serija
 08:05 Pepa prašćić
 08:15 Graditelj Bob
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:30 IN magazin
 11:15 Inspektor Rex, serija
 12:15 Farma, reality show
 13:15 Rebelde, serija
 14:15 Vatreno srce, serija
 15:15 Cijena slave, igrani film
 17:00 Vijesti Nova TV
 17:25 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Farma, reality show
 21:00 Provjereno
 22:00 Pod nož, serija
 23:05 Vijesti
 23:20 Uvod u anatomiju
 00:20 Seinfeld, serija
 00:50 Život na sjeveru, serija
 01:40 Ezo TV, tarot show
 02:40 21 gram, igrani film
 04:40 Seinfeld, serija
 05:05 Život na sjeveru, serija

06.55 Dexterov laboratorij
 07.15 Transformeri
 07.40 Korak po korak,
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku
 08.35 Punom parom
 09.15 Astro show, emisija
 10.20 Kunolovac, kviz
 11.20 Malcolm u sredini,
 11.45 Dadilja
 12.15 Ekkluziv, magazin
 12.30 Vijesti
 12.40 Reba
 13.05 Večera za 5,
 13.35 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11
 15.20 Magnum
 16.15 Korak po korak,
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku
 17.10 Malcolm u sredini,
 17.35 Dadilja
 18.00 Reba
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom
 20.00 Ljubav je na selu
 21.00 Uvod u anatomiju,
 21.50 Kućanice
 23.35 Vijesti
 23.45 Ženski klan
 00.35 Mentalist
 01.20 11. sat, serija

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom)
- »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)
- »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciškovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK	SRPSKI JEZIK
AMERIČKA PJEVAČICA I GLUMICA CATHERINE DRE														
KOMPOZI CIJSKI POSTUPAK U GLAZBI												OPUS PSIHOLOG BILANS		
SVANJE VAT									ZADAN JE USTRA	KONJANI BRZODOD KAD PVOJE ISLAND				
UJINO GLAVAC UJINOLO									ZEMLJSKE POVRLOBE ORGANI VIDA					
ARABICA														NOVO
ŽENA KOJA MARCI ZA POKUPANJE KOM										PRIBOR ZA RAD	BUKA U PAMETI SLOPNA ZA JANE STOLJE			
JEZIK KO MAJKA ZA STARI BILJANJE										PRATNJE MO PRIO VORNE PRISTAJE ETATIZMA				
ARNA OVA			SORJA						UJEVA SEMA U NEGA				ESPAÑA GRANA DEOLOGJE	
PREDLO REDAKCIJA ENOMATSKO TJEDNIKA "KIVSKOTSKI"	... KAO CICARJA ZAGATA NJE		PONIKSA SATELIT JANJANI OSOBNE									THEODORE DREKOR SERLBYN		
VELIKOVI TI SI KOSU														SEKULA DREKOR MY SOD RETT TANTA
PRVO SLOVO ABECEDJE		TRIVERA JEDINICA OSARNA		GLUMAC HAJDUK HODIČ DOLJI IVE NA POREC							KLEMAČKI PUNUŠAC UORABNA SU U PRO ZORC			
ZATVOR SRA ČETNA									ISRLJANI JANONA MEHURAR NA					
MIKROFON								JEDINAKO IDENTIČNO BUDKA U KINJVI					ČKA ROKAR GRADJE U TIROLU	
BUKA U BERNAJ							VELIKI RUSKA CARICA JEDINAKO VEKTOR							
NEVJENA REKRELI			POJAVNA LEKICA SMUPOCJE NA KODNA TIM KODNA									RAV / IMOTEN		
AMERICA										PTICA S BULIČOM PREDOM NA GLAVI TOMA				
BRIVNA									VISTA BUDNA					

PRESENTE KATZAJKE